

การจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย

ภายหลังปลดจากล้มละลายโดยอายุความ

Relating Management of the Bankrupts after Bankruptcy Period

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายเอกชนและธุรกิจ

บัณฑิตวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ปีการศึกษา 2560

การจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย
ภายหลังปลดจากล้มละลายโดยอายุความ

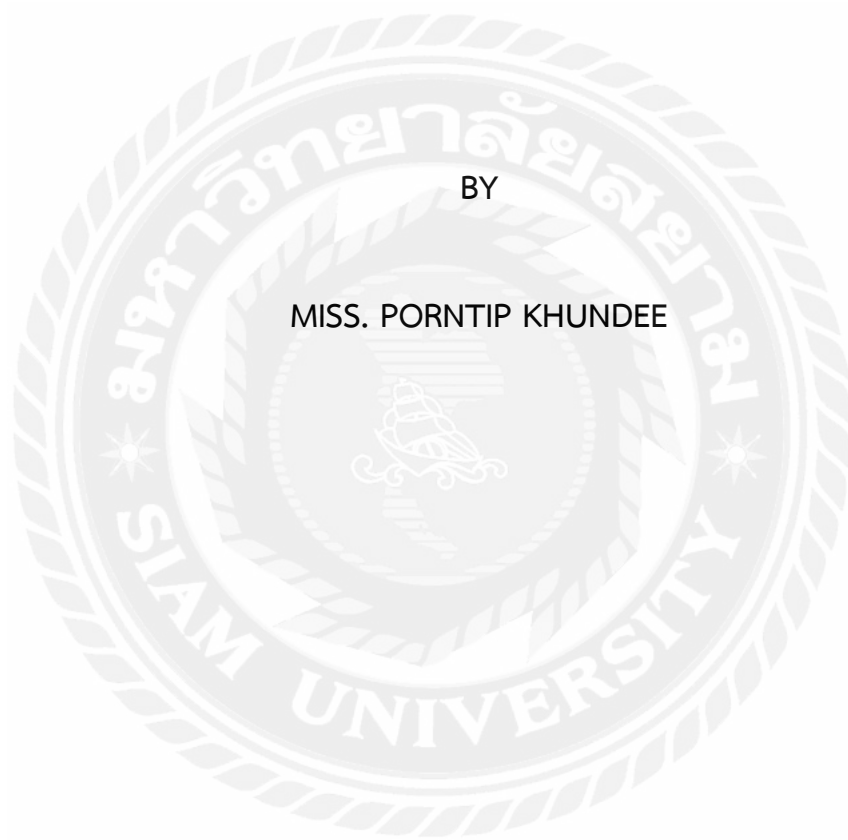

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขากฎหมายเอกชนและธุรกิจ
บัณฑิตวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
ปีการศึกษา 2560

Relating Management of the Bankrupts after Bankruptcy Period

BY

MISS. PORNTIP KHUNDEE

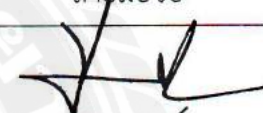

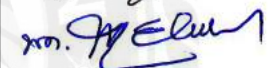
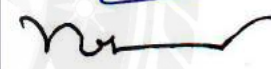

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE MASTER DEGREE OF LAWS
PRIVATE AND BUSINESS LAW
GRADUATE SCHOOL, FACULTY OF LAW
SIAM UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2017

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสยาม
หน้าอนุมัติวิทยานิพนธ์

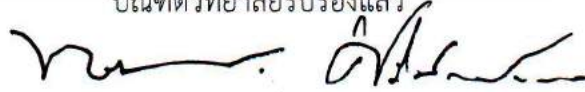
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาการจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังจากล้มละลายโดยอายุความ
ชื่อนักศึกษา นางสาวพรทิพย์ ขุนดี
ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา กฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
ศาสตราจารย์ ดร.จุมพต สายสุนทร	ประธานกรรมการ	
ดร.ยุทธนา ศรีสวัสดิ์	กรรมการ	
รองศาสตราจารย์ นาวาอากาศตรี นิติ ผดุงชัย	กรรมการ	
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีพฤทธิ์ ศิริศักดิ์บรรจง	ที่ปรึกษาและกรรมการ	

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีพฤทธิ์ ศิริศักดิ์บรรจง

บัณฑิตวิทยาลัยสาขานิติศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีพฤทธิ์ ศิริศักดิ์บรรจง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย (รักษาการแทน)

วันที่ 15 ธันวาคม 2561

บทคัดย่อ

เรื่อง : การจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังจากปลดจากล้มละลายโดยอายุความ
โดย : นางสาวพรทิพย์ ชุนดี
ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเอก : กฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีพฤทธิ์ ศิริศักดิ์บรรจง

กฎหมายล้มละลายมีวิวัฒนาการจากการที่มุ่งลงโทษลูกหนี้เป็นการให้ความคุ้มครองลูกหนี้มากขึ้น ทั้งยังเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่สุจริตได้มีโอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่ (Fresh Start) โดยประเทศไทยก็มีบทบัญญัติว่าด้วยการปลดจากล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนในบางประการ อาจเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้ ไม่ว่าจะเป็น อำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังจากลูกหนี้ได้รับปลดจากล้มละลายโดยอายุความ หรือกรณีการตีความว่าทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ได้มาภายหลังจากการปลดจากล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจรวบรวมเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้มากน้อยเพียงใด และการกำหนดหน้าที่ของลูกหนี้ในการให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพย์สินภายหลังจากได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ จึงเป็นปัญหาในการตีความและการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการปลดจากล้มละลายตามกฎหมายของต่างประเทศมีบทบัญญัติในเรื่องที่กำหนดอำนาจของผู้รักษาทรัพย์หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายหลังจากที่บุคคลล้มละลายได้รับการปลดจากล้มละลาย รวมทั้งหน้าที่ของลูกหนี้ในการให้ความร่วมมือการจัดการทรัพย์สินภายหลังจากปลดจากล้มละลายที่ชัดเจนกว่ากฎหมายล้มละลายของประเทศไทย

ทั้งนี้ หากการปลดจากล้มละลายโดยอายุความของประเทศไทยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนเช่นเดียวกับการปลดจากล้มละลายของต่างประเทศ ก็จะไม่เกิดปัญหาในการตีความกฎหมายและการบังคับใช้ก็จะเป็นอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การจัดการทรัพย์สิน, ผู้ล้มละลาย, อายุความ

ABSTRACT

Thesis : Relating Management of the Bankrupted after Bankruptcy Period
By : Miss Porntip khundee
Degree : Master Degree of Law
Major Field : Private and Business Law
Thesis Advisor : Associate Professor Dr. Tavephut Sirisakbanjong

Bankruptcy law has been leaning more toward protecting the debtor rather than punishing, which also gives a fresh start to sincere but financially strapped debtors, per Thailand law of Bankruptcy Discharge, the Bankruptcy Act BE 2483.

The law still contains some ambiguities, thus gives rise to legal enforcement issues, such as: 1) the Official Receiver's power to manage the Debtor's business or property after an Order of Discharge from Bankruptcy due to the expiration of the period, or 2) the power to collect the debtor's properties received after an Order of Discharge from Bankruptcy, and 3) the Debtor's duty to co-operate with the Official Receiver in Estate Management after an Order of Discharge from Bankruptcy. This has created, issues of interpretation and ineffective enforcement. However, the foreign regulations of Discharge from Bankruptcy clearly state the Official Receiver's power after an Order of Discharge from Bankruptcy includes the Debtor's duty to co-operate in Estate Management after the Discharge.

Thus, it is suggested that in the Bankruptcy Act, the Chapter of Discharge from Bankruptcy after the expiration of the period, should be amended for more clarity as in foreign laws, and thus eliminate the ambiguities and endorse the effective legal enforcement.

Keywords: Management, Bankrupts, Bankruptcy Period

Approved by

.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีฤทธิ์ ศิริศักดิ์บรรจง ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางในปัญหา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความคิดและความเข้าใจในการศึกษาจนสำเร็จเป็นผลงานชิ้นนี้ ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

พร้อมกันนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. จุมพต สายสุนทร ที่กรุณาได้รับเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ นาวาอากาศตรี นิติ ผดุงชัย และ ดร. ยุทธนา ศรีสวัสดิ์ กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้เสียสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่ง และยังคงช่วยให้คำแนะนำ ข้อคิด และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ อีกทั้งแนวทางการแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การอุปการะอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนส่งเสริมในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งขอขอบคุณญาติพี่น้อง เพื่อน ๆ และบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวมา ณ ที่นี้ ที่ให้กำลังใจในการจัดทำและสนับสนุนคอยช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา และขอขอบพระคุณเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุก ๆ ท่านที่ผู้ศึกษาได้ค้นคว้านำมาอ้างอิงในการทำการศึกษา จนกระทั่งงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใดไม่ว่าทางใด ผู้ศึกษาขอมอบบุญกุศลนี้แต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ผู้อบรมสั่งสอน ส่งเสริม และผู้มีพระคุณต่อผู้เขียนทุกท่าน หากมีหรือพบข้อบกพร่องประการใด ผู้ศึกษาต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

นางสาวพรทิพย์ ขุนดี

15 ธันวาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(ข)
กิตติกรรมประกาศ.....	(ค)
สารบัญ.....	(ง)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีในการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ	5
2.1 แนวคิดในการปลดจากการล้มละลายตามกฎหมายของประเทศไทย.....	5
2.1.1 พัฒนาการและวัตถุประสงค์ของแนวคิดการปลดจากการล้มละลาย ในประเทศไทย.....	6
2.1.2 แนวคิดการให้โอกาสบุคคลล้มละลายในการเริ่มต้นใหม่.....	8
2.1.3 แนวคิดเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มี อยู่ก่อนปลดจากการล้มละลายเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้ได้.....	12

2.1.4 แนวคิดการขอให้ศาลมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาการปลดจากล้มละลายของบุคคลล้มละลายที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์.....	14
2.2 ทฤษฎีการปลดจากการล้มละลาย.....	16
2.2.1 ทฤษฎีความร่วมมือของลูกหนี้.....	16
2.2.2 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ต่อสังคม.....	17
2.2.3 ทฤษฎีปลดเปลื้องหนี้ล้มละลาย.....	17
2.2.4 ทฤษฎีการค้ำประกันถึงมนุษยธรรม.....	18
2.2.5 ทฤษฎีการแก้ปัญหาอย่างไม่สมบูรณ์.....	20
2.2.6 ทฤษฎีการค้ำประกันถึงเศรษฐกิจอันเกิดจากการปลดจากล้มละลาย.....	21
2.3 แนวคิดในการปลดจากล้มละลายตามกฎหมายของต่างประเทศ.....	22
2.3.1 แนวคิดการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ของสหราชอาณาจักรอังกฤษ.....	23
2.3.2 แนวคิดการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ให้กับเจ้าหนี้ของประเทศออสเตรเลีย.....	27
2.3.3 แนวคิดการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินของประเทศสิงคโปร์.....	30
2.3.4 แนวคิดในการปลดจากล้มละลายตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	32

บทที่ 3 หลักเกณฑ์ในการปลดจากล้มละลายโดยอายุความของประเทศไทยและการปลดจากล้มละลายของต่างประเทศ.....	35
3.1 การปลดจากล้มละลายโดยอายุความของประเทศไทย.....	37
3.1.1 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย.....	38
3.1.2 ขอบเขต อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการปฏิบัติตามมาตรา 22 พระราชบัญญัติล้มละลาย.....	43
3.1.3 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเวลาปลดล้มละลายโดยอายุความ.....	46
3.1.4 ผลของการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ.....	51
3.2 การปลดจากจากล้มละลายของประเทศอังกฤษ.....	52
3.2.1 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย.....	54
3.2.2 ขอบเขต อำนาจ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้จัดการทรัพย์ในการปฏิบัติตาม Insolvency Act 1986.....	56

3.2.3	หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเวลาปลดล้มละลายโดยอายุความ.....	57
3.2.4	ผลของการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ.....	63
3.2.5	สถานภาพของบุคคลล้มละลาย.....	66
3.3	การปลดจากล้มละลายของประเทศออสเตรเลีย.....	67
3.3.1	เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย.....	67
3.3.2	ขอบเขต อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้จัดการทรัพย์สินตาม The Bankruptcy Act 1966.....	67
3.3.3	หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเวลาปลดล้มละลายโดยอายุความ.....	68
3.3.4	ผลของการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ.....	76
บทที่ 4	การจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังปลดจากล้มละลายโดยอายุความ	78
4.1	ปัญหาด้านรูปแบบการปลดล้มละลายโดยอายุความ ตามพระราชบัญญัติ ล้มละลาย พ.ศ. 2483.....	80
4.2	ปัญหา ขอบเขต อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อดำเนินการ ทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังปลดล้มละลายโดยอายุความ.....	89
4.2.1	ปัญหาการจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำ เป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป ตามพระราชบัญญัติล้ม ละลายพ.ศ. 2483 มาตรา 22 (1).....	89
4.2.2	ปัญหาการเก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้อาจมีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตาม พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 (2).....	96
4.3	ปัญหา หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเวลาปลดล้มละลายโดยอายุความ.....	99
บทที่ 5	สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	103
5.1	สรุปผล.....	103
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	105
	บรรณานุกรม.....	108

ภาคผนวก.....	111
พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2547.....	112
ประวัติผู้เขียน.....	118

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปลดจากล้มละลาย อาจเป็นไปได้โดยคำสั่งศาล หรือโดยอายุความ ซึ่งเดิมการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้วางหลักเกณฑ์ให้การร้องขอต่อศาลมีความสำคัญและเป็นวิธีการปลดจากล้มละลายวิธีแรกที่ต้องคำนึงถึง เนื่องจากยังไม่มีหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายรูปแบบอื่น ต่อมาเมื่อนำหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายโดยอายุความ ตามมาตรา 81/1 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2547 มาใช้ ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง¹ ดังนี้

เมื่อบุคคลใดตกเป็นบุคคลล้มละลาย จะมีผลทำให้บุคคลนั้นมีลักษณะคุณสมบัติต้องห้ามในการดำเนินธุรกิจ การรับราชการ การดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการต่าง ๆ หรือแม้แต่การขอรับใบอนุญาตในการประกอบกิจการต่าง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางที่มองว่าการตกเป็นบุคคลล้มละลายเป็นการลงโทษลูกหนี้ ทั้งที่จริงแล้วกฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์ที่ห้ามลูกหนี้ก่อหนี้ใหม่ เพื่อคุ้มครองสังคมไม่ให้เกิดความเสียหายโดยการก่อหนี้สินไม่เป็นที่สิ้นสุด² และยังเป็นการสร้างวินัยทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจและสร้างวินัยในการชำระหนี้ของลูกหนี้อีกด้วย การเป็นบุคคลล้มละลายจึงมิใช่การลงโทษลูกหนี้แต่อย่างใด ซึ่งทัศนคติในเชิงลบของการตกเป็นบุคคลล้มละลายนี้ทำให้การปลดจากล้มละลายไม่มีระยะเวลาที่แน่นอน ลูกหนี้ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายเป็นเวลานาน โดยจะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลว่าจะสั่งปลดบุคคลนั้นจากการล้มละลายหรือไม่

---

¹ กรองกาญจน์ สติมิลินทาภาศ. (2542). การพ้นจากล้มละลายตาม มาตรา 35. *วารสารกรรมบังคับคดี*, 5(33), 16-20.

² สุธีร์ ศุภนิത്യ. (2545). *หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

การปลดจากล้มละลายโดยอายุความตามพระราชบัญญัติล้มละลายของประเทศไทยนั้น เป็นบทบัญญัติที่มุ่งจะจัดการปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาผู้มีหนี้สินส่วนตัว และมีหลักการที่จะช่วยให้บุคคลล้มละลายที่สุจริตได้มีโอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสังคม

อย่างไรก็ตามแม้การปลดจากล้มละลายโดยอายุความจะเป็นการปลดลูกหนี้จากสถานภาพการเป็นบุคคลล้มละลายเท่านั้น แต่ทรัพย์สินยังคงอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะรวบรวมต่อไปให้แล้วเสร็จเพื่อแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ก็ตาม เมื่อกฎหมายล้มละลายไม่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายหลังลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอายุความอย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดปัญหาว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ได้มากน้อยเพียงใดและอำนาจดังกล่าวจะสิ้นสุดลงเมื่อใด อีกทั้งหน้าที่ของลูกหนี้ภายหลังปลดจากล้มละลายด้วย จากการที่ได้ทำการศึกษากฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ ในส่วนของการปลดจากล้มละลายนั้น มีผลทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงในคดีล้มละลายและเป็นอิสระจากการถูกจำกัดความสามารถและการขาดสมบัติซึ่งถูกจำกัดในระหว่างที่ต้องอยู่ในสถานะของบุคคลล้มละลาย ทั้งนี้ การปลดจากการล้มละลายไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของ Trustee ในคดีล้มละลายจนกว่าการจัดการทรัพย์สินดังกล่าวจะได้ดำเนินการจนแล้วเสร็จและการปลดจากล้มละลายก็ไม่มีผลกระทบต่อเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายที่มีหลักประกันในการบังคับหลักประกันตาม Insolvency Act section 281 (1)(2)³ และการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายในประเทศออสเตรเลียก็มีมาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้โดยให้ยังคงอยู่ในความดูแลของผู้จัดการทรัพย์สินโดยการปลดจากการไปเป็นบุคคลล้มละลายจะทำให้บุคคลนั้นไม่ต้องเป็นบุคคลล้มละลายแล้วไม่ต้องรับภาระหนี้สินอีกต่อไป กองทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายก็ยังคงอยู่ในความดูแลของผู้จัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ และจะไม่ตกเป็นของบุคคลที่ได้รับการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปลดจากการล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษและออสเตรเลียได้กำหนดให้ลูกหนี้หลุดผลจากหนี้สินทั้งปวง โดยไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของ Trustee ในคดีล้มละลายจนกว่าการจัดการทรัพย์สินดังกล่าวจะได้ดำเนินการจนแล้วเสร็จซึ่งเป็นการกำหนดเกี่ยวกับอำนาจ Trustee หรือผู้จัดการทรัพย์สินเกี่ยวกับกองทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังปลดจากล้มละลายไว้ชัดเจน

---

³ Sealy, Len. & Milman, David. (2011). *Insolvency Act 1986 section 281 (1) (2)*. London: Sweet&Maxwell.

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความเป็นธรรมในสังคมไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการตีความและสามารถบังคับใช้ได้ตามสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายจึงเห็นสมควรที่จะศึกษากระบวนการปลดบุคคลธรรมดาจากล้มละลายโดยอายุความเป็นแนวทางในการหามาตรการและวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความชัดเจนแน่นอนและการบังคับใช้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ในการปลดจากล้มละลายโดยอายุความในกฎหมายของประเทศ ไทยและกฎหมายของสหราชอาณาจักรอังกฤษและประเทศออสเตรเลีย
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังจากปลดจากล้มละลายโดยอายุความ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และหน้าที่ของลูกหนี้ภายหลังจากปลดจากล้มละลาย
3. เพื่อศึกษาถึงมาตรการที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังจากปลดจากล้มละลายโดยอายุความ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังจากปลดจากล้มละลายโดยอายุความ ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้แต่ยังไม่ชัดเจน จึงก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดข้องเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ โดยเฉพาะอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังจากได้รับการปลดจากล้มละลาย ปัญหานี้ขัดต่อการอำนวยความสะดวกแก่คู่กรณีและขัดต่อเจตนารมณ์ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ความไม่สอดคล้องดังกล่าวนี้จึงจำเป็นต้องแก้ไข

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาการจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังจากปลดจากล้มละลายโดยอายุความตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษและประเทศออสเตรเลีย เพื่อให้ทราบถึงข้อขัดข้อง อีกทั้งปัญหาในการตีความกฎหมายเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนากฎหมายของประเทศไทยให้มีความแน่นอนชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary research) โดยการศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากตำราทางกฎหมาย ตลอดจนทั้งเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น บทความทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์และคำพิพากษาของศาล รวมทั้งศึกษากฎหมาย ต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหามาตรการที่เหมาะสมนำมา ปรับปรุงกฎหมายล้มละลายต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบหลักเกณฑ์ในการปลดจากล้มละลายโดยอายุความในกฎหมายไทยและ กฎหมายของสหราชอาณาจักรอังกฤษและประเทศออสเตรเลีย
2. ทำให้ทราบผลวิเคราะห์ปัญหาการจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังจากล้มละลายโดยอายุความ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และหน้าที่ของ ลูกหนี้ภายหลังจากล้มละลาย ทั้งในส่วนของประเทศไทยและของสหราชอาณาจักรอังกฤษและ ประเทศออสเตรเลีย
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการ ทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังจากล้มละลายโดยอายุความ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมี ความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนของประเทศไทยและของสหราชอาณาจักรอังกฤษและประเทศออสเตรเลีย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีในการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ

การปลดเปลื้องหนี้สินให้แก่บุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือการปลดจากล้มละลายนั้น วัตถุประสงค์ที่อยู่เบื้องหลังของกฎหมายล้มละลายก็เพื่อแก้ไขปัญหาทางการเงินของลูกหนี้ และให้ลูกหนี้ผู้ที่มีความซื่อสัตย์และร่วมมือในการรวบรวมทรัพย์สินเพื่อนำมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้และมีโอกาสเริ่มต้นใหม่ทางการเงิน (Fresh Start) ซึ่งแนวคิดการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ทางการเงิน (Fresh Start) มีการพัฒนามาตามวิวัฒนาการของกฎหมายล้มละลาย จากยุคแรกที่ยุ่งลงโทษเป็นสำคัญ ต่อมาได้ผ่อนคลายความรุนแรงลงด้วยการปลดหนี้ล้มละลาย ต่อมาได้ให้อภัยลูกหนี้ คำนึงถึงมนุษยธรรมและให้ความคุ้มครองลูกหนี้มากขึ้น ทั้งนี้ แนวคิดการให้อภัยลูกหนี้เป็นการรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ในระบบเศรษฐกิจและการค้า และด้วยหลักคุณธรรมความเมตตาที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังแนวคิดที่ให้โอกาสลูกหนี้ได้แก้ไขสถานะทางการเงิน ทำให้เกิดแนวคิดการเริ่มต้นใหม่ทางการเงิน ซึ่งเป็นพื้นฐานของหลักการปลดภาระหนี้ให้กับลูกหนี้ (Debt Discharge) โดยมีการพัฒนาการมาตามยุคสมัยจนถึงปัจจุบัน

2.1 แนวคิดในการปลดจากการล้มละลายตามกฎหมายของประเทศไทย

แนวความคิดทางด้านกฎหมายลักษณะล้มละลายของประเทศไทยได้มี พัฒนาการมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทอง ซึ่งในเวลานั้น กฎหมายล้มละลายยังคงรวมอยู่ในกฎหมายลักษณะกู้หนี้ยืมสินธรรมดา มิได้แยกออกมา เป็นกฎหมายลักษณะพิเศษ อีกทั้งยังมีเจตนารมณ์เพื่อใช้ในการเร่งรัดหนี้สินเอา กับ ลูกหนี้มากกว่าเพื่อประโยชน์ในทางการค้า ต่อมาเมื่อการค้าขายเจริญมากขึ้นจึงได้มีการ เปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้มีความเหมาะสมแก่ยุคสมัย และได้มีการ เปลี่ยนแปลงแก้ไขเรื่อยมาจนกระทั่งมาเป็นพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483¹

¹ หลวงสารกิจปริษา. (2501). *กฎหมายลักษณะล้มละลาย คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2495.*

2.1.1 พัฒนาการและวัตถุประสงค์ของแนวคิดการปลดจากการล้มละลายในประเทศไทย

กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยนั้นนับมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาโดยรวมอยู่ในกฎหมายลักษณะกู้หนี้ยี่ได้แยกเป็นกฎหมายลักษณะพิเศษ² วัตถุประสงค์ก็เพื่อเร่งรัดหนี้สินจากลูกหนี้ ยิ่งกว่าประโยชน์ในทางการค้า³ จะเห็นว่าในอดีตนั้นวัตถุประสงค์ในการตรากฎหมายล้มละลายก็เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ต่อลูกหนี้ซึ่งไม่สามารถใช้หนี้ได้ เพราะการป้องกันเช่นนี้ทำให้ความเชื่อถือในระหว่างพ่อค้ามันคง และทำให้ประเทศนั้นเป็นที่เชื่อถือของประเทศอื่น ๆ ด้วย⁴ ในปัจจุบันนอกจากวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว กฎหมายล้มละลายยังมีวัตถุประสงค์เพื่อจะช่วยเหลือลูกหนี้เหล่านี้ให้มีโอกาสหลุดพ้นจากหนี้สินของตนบางส่วนโดยวิธีการประนอมหนี้ โดยขอปลดจากการล้มละลายหรือโดยยกเลิกการล้มละลาย ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลผู้สุจริตและต้องเป็นหนี้เหล่านี้ มีโอกาสไปตั้งตัวทำมาหากินใหม่ ในขณะที่เดียวกันกฎหมายล้มละลายก็มีบทบัญญัติที่บัญญัติถึงการลงโทษลูกหนี้ที่ทุจริต การลงโทษมีทั้งวิธีการในกฎหมายล้มละลายที่จะไม่อนุญาตหรือไม่ยอมให้ลูกหนี้ที่ทุจริตประนอมหนี้ได้ หรือขอปลดจากการล้มละลายได้ แล้วยังมีบทบัญญัติที่ลงโทษลูกหนี้ในทางอาญาด้วยหากทุจริตเกี่ยวกับการล้มละลาย⁵

กฎหมายล้มละลายในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งรวมอยู่ในกฎหมายลักษณะกู้หนี้ ศักราช 1278 นั้น ต่อมาได้มีการแก้ไขวิธีพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องหนี้สินล้มพันตัว 3 ครั้ง เพื่อให้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ของสังคมในสมัยนั้น ๆ ครั้งแรกแก้ไขเมื่อ ร.ศ.110 เรียกว่า พระราชบัญญัติแก้ไขลักษณะกู้หนี้ ร.ศ.110 ครั้งที่ 2 เมื่อ ร.ศ.127 เรียกว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ.127 และครั้งที่ 3 เมื่อ ร.ศ. 130 เรียกว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ.130 ใช้อยู่จนถึงรัชกาลที่ 8 มีการแก้ไขโดยรัฐสภาอีกครั้งหนึ่ง เรียกว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 อันเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

² หลวงสารกิจปริชา. (2507). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะล้มละลาย*. พระนคร: นำเชียการพิมพ์.

³ วิชา มหาคุณ. (2551). *คำอธิบายกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้*. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ.

⁴ มองซิเออ เอ. ซี. เลเคเกอร์. (2549). *คำอธิบายพระราชบัญญัติลักษณะล้มละลาย*. พระนคร: เดลิเมร์.

⁵ ปริชา พานิชวงศ์. (2548). *คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย*. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ.

จากการศึกษาพัฒนาการกฎหมายล้มละลายของไทยแล้ว จะเห็นได้ว่า หลักการปลดจากล้มละลายของไทยมีแนวความคิดการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ตามหลักของต่างประเทศ และมีความเป็นมาที่คล้ายคลึงกัน โดยวัตถุประสงค์หลักในระยะแรก เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ในกรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้แต่ฝ่ายเดียว กล่าวคือ ในกรณีที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ก็สามารถนำตัวลูกหนี้ไปขายเป็นทาสได้เพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้คืน ต่อมาก็ให้บังคับชำระหนี้ได้เฉพาะทรัพย์สินเท่านั้น ห้ามนำตัวลูกหนี้ขายเป็นทาส กฎหมายได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยหรือต่างประเทศ ต่างก็เริ่มคำนึงถึงความอยู่รอดของลูกหนี้ด้วย ต้องการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือลูกหนี้ให้หลุดพ้นจากหนี้สิน จึงมีวิธีการประนอมหนี้ขึ้นโดยกฎหมายโรมันมีบทบัญญัติวิธีการประนอมหนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกหนี้ล้มละลายโดยวิธีการลดจำนวนหนี้และยืดกำหนดเวลาชำระหนี้

ในยุคต่อมาเมื่อการค้าเริ่มเจริญขึ้น มีกิจการต่าง ๆ ล้มละลายมากขึ้น จึงมีวิธีการปลดจากล้มละลายให้โอกาสลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ และยังมีวิธีการประนอมหนี้เพื่อให้กระบวนการล้มละลายสิ้นสุดลงเพิ่มเข้ามาอีก ซึ่งปัจจุบันประเทศต่าง ๆ คำนึงถึงเศรษฐกิจของประเทศมากกว่าสิ่งอื่นใด จึงได้บัญญัติวิธีการประนอมหนี้เพื่อการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้โดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย ในกรณีที่เกิดภาวะไม่สามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งวิธีการนี้ได้เพียงแต่ป้องกันไม่ให้ลูกหนี้ล้มละลายอย่างเดียว แต่ยังเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ลูกหนี้ประกอบกิจการต่อไปได้ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ⁶

ทั้งนี้ แนวความคิดการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ และหลุดพ้นจากหนี้สินนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายตามความเห็นของนักกฎหมายไทยหลายท่าน ดังนี้

วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายมีอยู่เพียง 3 ด้าน ดังนี้⁷

1. ด้านที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ ก็เพื่อให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้โดยเสมอภาคตามส่วน โดยรวดเร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด
2. ด้านที่เป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ เพื่อมิให้ลูกหนี้ถูกบีบคั้นเร่งรัดให้ชำระหนี้ด้วยความไม่เป็นธรรม และเพื่อให้ลูกหนี้ที่สุจริตมีโอกาสตั้งต้นชีวิตใหม่ และก่อร่างสร้างตัวใหม่ได้
3. ด้านที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ เพื่อมิให้ลูกหนี้มีโอกาสไปหลอกลวงบุคคลอื่นอีกและมีบทลงโทษลูกหนี้และบุคคลอื่นที่ทุจริตด้วย

⁶ หลวงสารกิจปริษา, อ่างแล้ว เจริญนครที่ 5,

⁷ หลวงสารนัยประศาสน์. (2512). *หลักปฏิบัติตามกฎหมายล้มละลายที่เกี่ยวข้องกับศาล*. พระนคร: นำเชียการพิมพ์.

กฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์ที่แยกออกได้เป็น 3 กรณี ด้วยกัน คือ⁸

1. เป็นไปเพื่อต้องการให้เกิดความเป็นธรรมในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย
2. ต้องการให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินโดยเร็ว และสามารถตั้งตัวใหม่ได้
3. เป็นไปเพื่อการคุ้มครองสังคมไม่ให้เกิดความเสียหายโดยการก่อกวนหนี้สินที่ไม่เป็นที่สิ้นสุด

บันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้ระบุถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายไว้ในหัวข้อ “ข้อสังเกตทั่วไป” ดังนี้

วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายทั่วไปมีอยู่ 3 ประการ คือ

1. ให้ความสะดวกและความเสมอภาคแก่เจ้าหนี้โดยทั่ว ๆ ไป
2. ช่วยปลดเปลื้องหนี้สินของลูกหนี้ที่สุจริต โดยวิธียกหนี้หรือให้โอกาสประนอมหนี้เพื่อตั้งตัวใหม่ได้
3. ให้ความปลอดภัยแก่ประชาชน โดยควบคุมจำกัดสิทธิของบุคคลล้มละลาย และลงโทษลูกหนี้ที่ทำการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการค้าขาย

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของหลักกฎหมายล้มละลายของไทยก็มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับนานาประเทศ ซึ่งมีหลักในทางสากลอยู่ 3 ประการ ก็คือ เพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้ให้ได้รับความเป็นธรรมในการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อคุ้มครองลูกหนี้ที่สุจริตให้มีโอกาสหลุดพ้นจากภาระหนี้สินและสามารถก่อสร้างตัวใหม่ และเพื่อคุ้มครองสาธารณชนไม่ได้รับความเดือดร้อนจากการก่อกวนหนี้สินของลูกหนี้ไม่เป็นที่สิ้นสุดนั่นเอง

2.1.2 แนวคิดการให้โอกาสแก่บุคคลล้มละลายในการเริ่มต้นใหม่⁹

แนวคิดหลักที่สำคัญของกฎหมายล้มละลายในทุกประเทศ คือ การจัดการรวบรวมทรัพย์สินทั้งหมดที่ลูกหนี้มีอยู่มาทำการขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ทั้งปวง หากขายหมดแล้วไม่พอชำระหนี้ให้ถือว่าหนี้สินสิ้นสุดไป กฎหมายล้มละลายไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะลงโทษลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้มพันตัวแต่อย่างใด และเป็นการป้องกันไม่ให้เจ้าหนี้เร่งรัดหนี้สิน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคม กฎหมายจึงมุ่งจะจัดการปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาผู้มีหนี้สินล้มตัว เพื่อให้โอกาสบุคคลเหล่านั้นไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ ส่วนลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลนั้น เมื่อขายทรัพย์สินหมดแล้วก็ถือว่าสิ้น

⁸ สุธีร์ ศุภนิธย์. (2552). *หลักกฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูกิจการ*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

⁹ สรินยา ลีมวณิชสินธุ์. (2546). *การปลดจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สภาพไป แตกต่างจากลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งยังต้องดำรงชีวิตต่อไป มีจิตวิญญาณและมีครอบครัวที่จะต้องเลี้ยงดู จึงต้องให้ออกาสบุคคลเหล่านั้นไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสังคม ซึ่งแต่เดิมตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 กำหนดให้ลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดชอบต่อหนี้ที่ยังมีได้ชำระให้แก่เจ้าหนี้ จนกว่าศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย ในบางกรณีมีระยะเวลายาวนานกว่า 10 ปี นับแต่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ประเทศไทยจึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายล้มละลายขึ้นเพื่อให้ลูกหนี้ได้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงโดยเร็ว โดยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 มาตรา 35¹⁰

อนึ่งจุดเริ่มต้นและจุดมุ่งหมายในการบัญญัติใช้กฎหมายการพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge) มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 นั้น สืบเนื่องมาจากสถานะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในช่วงนั้น ธุรกิจโดยส่วนใหญ่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ผู้บริหารของกิจการจะต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการที่จะผลักดันกิจการให้ฝ่าฟันวิกฤตทางเศรษฐกิจให้ไปได้ตลอดรอดฝั่ง ช่วงเวลาดังกล่าวนี้เองถือว่าเป็นการวัดประสิทธิภาพของผู้บริหารของกิจการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การตลาด หรือด้านใดก็ตาม ปัญหาของธุรกิจบางประเภทอาจมาจากการบริหารงานที่ล้มเหลว ทำให้ธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กิจการได้วางเอาไว้ ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากโครงสร้างภายในหรือภายนอกของกิจการ เช่น การบริหารงานผิดพลาด ขาดวินัยทางการเงิน ขยายกิจการเกินกำลังความสามารถที่จะบริหารงานได้ ผู้บริหารบางรายขาดความรู้ความชำนาญด้านธุรกิจหรือด้านบริการกิจการ อีกทั้งเศรษฐกิจของประเทศหดตัวอย่างรุนแรง ทำให้ธุรกิจบางรายไม่สามารถทนแรงต้านทานดังกล่าวได้ บางกิจการอาจจะถูกเจ้าหนี้ฟ้องล้มละลาย บางกิจการได้มีการต่อรองการชำระหนี้กับเจ้าหนี้เพื่อขอม่วนปรนการชำระหนี้เพื่อให้กิจการอยู่รอด

จากปัญหาทางเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจึงได้มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับใหม่ คือ “พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542” เพื่อต้องการแก้ไขปัญหที่กำลังจะเกิดขึ้นของลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือใกล้จะล้มละลาย โดยเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่กำลังประสบปัญหาสามารถฟื้นฟูกิจการได้ เพราะหากปล่อยให้ลูกหนี้บางรายล้มละลายไปก็ไม่ใช่ทางเลือกที่ดีเสมอไป ยิ่งกลับซ้ำเติมให้ภาวะเศรษฐกิจโดยรวมถดถอยลงไปด้วย ไม่

¹⁰ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2545). *หรือข้อกฎหมายตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย*. มปท: มปพ.

ว่าจะเป็นการจ้างงาน การซื้อขายสินค้าก็จะมีผลกระทบเป็นลูกโซ่ พระราชบัญญัติล้มละลายฉบับใหม่นี้ ไม่ได้เพียงแต่ช่วยให้ลูกหนี้มีโอกาสฟื้นตัว ยังช่วยให้เจ้าหนี้อาจมีโอกาสที่จะได้รับหนี้คืน อีกด้วย¹¹ ซึ่งปรากฏในรายงานการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติล้มละลายของคณะกรรมการวิสามัญของวุฒิสภาที่เสนอต่อประธานวุฒิสภาว่า เหตุผลในการร่างกฎหมายฉบับนี้

เนื่องจากว่าผู้ประกอบการในประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการที่รัฐบาลประกาศเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม อสังหาริมทรัพย์และสิ่งทอมีมูลค่าตกต่ำลงอย่างมหาศาลกว่าร้อยละ 50 มูลค่าตลาดหลักทรัพย์หายไปกว่าร้อยละ 80 สถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ บริษัทห้างร้านต้องปิดกิจการหนี้สินพอกพูนขึ้นกว่าเท่าตัว ขณะที่ทรัพย์สินที่ใช้ประกอบธุรกิจและค่าประกันหนี้สินมีมูลค่าลดลงกว่าร้อยละ 70 รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวยังระบุไว้ว่า “ผู้ประกอบการโดยรวม รวมถึงบุคคลธรรมดาในระบบเศรษฐกิจที่กู้ยืมเงินและค่าประกันการกู้ยืม จึงมีสภาพเป็นบุคคลผู้หนี้สินล้นพ้นตัวโดยพหุคูณ มิได้เกิดจากการทุจริตหรือไม่ตั้งใจชำระหนี้ รัฐบาลจึงต้องมีมาตรการช่วยบรรเทาความหายนะอย่างเร่งด่วน”¹²

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติเรื่องนี้ได้มีขึ้นเป็นการด่วน เนื่องจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งเห็นว่าควรช่วยลูกหนี้ผู้สุจริตที่ต้องล้มละลายเพราะสภาพเศรษฐกิจ การเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวไม่ได้เกิดจากการทุจริต หรือไม่ตั้งใจชำระหนี้ จึงมีเหตุที่ควรเมตตาลูกหนี้ ให้โอกาสเขาไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสังคมต่อไป

การพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติขึ้นในมาตรา 35 เพียงมาตราเดียว ดังนี้

“บรรดาคดีล้มละลายที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นบุคคลล้มละลาย และหนี้อันเป็นมูลฟ้องล้มละลายไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต ให้ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย เมื่อครบสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 76 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

¹¹ มณี รัตนบรรณกิจ. (2542). *ผลกระทบของพระราชบัญญัติล้มละลายฉบับใหม่กับการบัญชีและภาษีอากร*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹² วุฒิชัย ร่ายยาว. (2542). เหตุผลแก้ล้มละลาย. *วารสารประชาชาติธุรกิจ*, 20(304), 1-13.

บทบัญญัติดังกล่าว มีหลักเกณฑ์และสาระสำคัญดังนี้¹³

1. ใช้บังคับแก่ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น
2. หนี้อันเป็นมูลฟ้องล้มละลายไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต
3. ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายเมื่อครบ 3 ปี นับแต่วันที่ศาลมี

คำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย

4. ให้นำบทบัญญัติมาตรา 76 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาใช้โดยอนุโลม ซึ่งมีผลให้โฆษณาคำสั่งพ้นจากล้มละลายในราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวัน และทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงชำระหนี้ได้ เว้นแต่หนี้ภาษีอากรของรัฐบาล และหนี้ซึ่งเกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ที่เจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกง ซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมรู้

ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งหนี้อันเป็นมูลฟ้องไม่มีลักษณะทุจริต ส่งผลให้ลูกหนี้หลุดพ้นในหนี้สินภายใน 3 ปี ยกเว้นหนี้ที่กฎหมายกำหนดยกเว้นไว้เท่านั้น การที่มีบทบัญญัตินี้เพียงมาตราเดียวโดยไม่มีหลักเกณฑ์อื่นมารองรับ ทำให้เกิดข้อพิจารณาในหลายประเด็นและเป็นปัญหาในการบังคับใช้ในภาคปฏิบัติ ซึ่งประเด็นและปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีแรกคือ การพิจารณาความสุจริตของลูกหนี้ การที่กำหนดให้บุคคลธรรมดาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ถ้ามูลเหตุที่ฟ้องล้มละลายไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต เป็นการกำหนดให้พิจารณาเฉพาะจากหนี้ที่เป็นมูลเหตุให้ฟ้องล้มละลายเท่านั้น หากหนี้ที่นำมาฟ้องไม่ปรากฏว่าลูกหนี้ทุจริต แต่ลูกหนี้ทุจริตในหนี้รายอื่นที่ยังไม่ได้ฟ้องคดีล้มละลาย หรือลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต ลูกหนี้ก็สามารถพ้นจากล้มละลายได้¹⁴ ซึ่งบทบัญญัตินี้ให้พิจารณาความสุจริตที่หนี้อันเป็นมูลเหตุ ไม่ได้พิจารณาความสุจริตที่ตัวลูกหนี้ จึงไม่เป็นธรรมและก่อให้เกิดช่องว่างของกฎหมายที่ลูกหนี้จะใช้ประโยชน์ในทางที่ไม่ชอบ

ประเด็นและปัญหาที่เกิดขึ้นในอีกกรณีหนึ่ง คือ ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมายและขาดมาตรการอื่นรองรับ เนื่องจากการพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ ตามมาตรา 35 ดังกล่าว บัญญัติขึ้นโดยขาดมาตรการหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน อาจเป็นช่องให้ลูกหนี้ก่อหนี้ขึ้นโดยไม่ต้องคำนึงว่าตนจะมีความสามารถชำระหนี้ได้หรือไม่ เพราะเมื่อตนไม่สามารถชำระหนี้ได้ ก็จะทำให้เจ้าหนี้ฟ้องร้องตนเป็นบุคคลล้มละลายแล้วระยะเวลาเพียงสามปี ก็สามารถก่อหนี้ใหม่ได้ และหากตนไม่สามารถ

¹³ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 21*, น. 44.

¹⁴ กรองกาญจน์ สถิตมิลินทากาศ. (2542). การพ้นจากล้มละลายตาม มาตรา 35. *วารสารกรมบังคับคดี*, 5(33), 16-20.

ชำระหนี้ได้ ก็จะยอมให้เจ้าหนี้ฟ้องให้ตนเป็นบุคคลล้มละลายอีก เพื่อรอระยะเวลาอีกสามปี ที่จะทำให้ตนพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติอีก โดยไม่มีที่สิ้นสุด อันเป็นการทำให้ลูกหนี้ขาดวินัยทางการเงินประการหนึ่ง และยังส่งผลให้เจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระหนี้ที่หลุดพ้นไปอีกประการหนึ่ง เป็นที่น่าห่วงว่า มาตรการในเรื่องนี้จะสร้างปัญหาให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ได้¹⁵

2.1.3 แนวคิดเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ก่อนปลดจากล้มละลายเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้ได้

แนวคิดในการที่ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ก่อนปลดจากล้มละลายเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้ได้นั้น โดยเมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายของวุฒิสภา จะเห็นได้ว่าการเพิ่มหลักเกณฑ์การพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติขึ้นมาก็เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาให้หลุดพ้นจากสถานการณ์ล้มละลายโดยเร็ว โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ลูกหนี้พ้นจากการล้มละลายไปแต่ตัว ส่วนทรัพย์สิน ที่ังไว้ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการจัดการแล้วนำเงินที่รวบรวมได้มาแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ต่อไป แต่การบัญญัติมาตรา 35 นั้นได้บัญญัติไว้ลอย ๆ ไม่ได้กำหนดมาตรการอย่างใดเพิ่มเติมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ถือปฏิบัติ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้ไม่ชัดเจนและก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามมาได้ เช่น ปัญหาการจัดการทรัพย์สินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังไม่เสร็จ ทำให้เกิดประเด็นในการพิจารณาว่า เมื่อลูกหนี้พ้นจากการล้มละลายแล้ว ทรัพย์สินต่าง ๆ จะต้องกลับมาเป็นของลูกหนี้หรือไม่

ในเรื่องนี้มีความเป็นของนักกฎหมายแบ่งเป็น 2 ฝ่าย¹⁶

ฝ่ายแรก มีความเห็นว่ามาตรา 35 นั้น เมื่อลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายและหนี้อันเป็นมูลเหตุที่ฟ้องล้มละลาย ไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต ให้ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายเมื่อครบ 3 ปี กฎหมายไม่ได้เขียนให้ชัดเจนว่าทรัพย์สินต่าง ๆ ของลูกหนี้ที่อยู่ระหว่างดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะให้ดำเนินการอย่างไร จึงต้องตีความตามกฎหมายให้เป็นคุณแก่ลูกหนี้ ถ้าหากลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายแล้ว หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังดำเนินการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินไม่แล้วเสร็จภายใน 3 ปี ทรัพย์สินต่าง ๆ ก็จะกลับคืนไปเป็นของลูกหนี้ตามเดิม ทั้งนี้ เนื่องจากมาตรา 35 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาใช้โดยอนุโลม ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวให้ลูกหนี้ซึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ ผลของมาตรา 77 นี้

¹⁵ สุธีร์ ศุภนิติย์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 19*, น. 220.

¹⁶ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 21*, น. 80.

ทำให้หนี้สินที่เจ้าหนี้ทุกรายได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้อยู่ครบถ้วนไป ด้วย ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวบรวมไว้ จึงต้องคืนให้แก่ลูกหนี้ไป เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อาจยึดถือไว้ได้อีก

ฝ่ายที่สอง มีความเห็นว่าไม่ควรจะให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายแล้วให้ทรัพย์สินต้องหลุดพ้นไปด้วย เป็นการไม่ยุติธรรมแก่บรรดาเจ้าหนี้ ซึ่งต้องพิจารณาถึงแนวคิดของกฎหมายล้มละลายด้วยว่า บุคคลมีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นบุคคลล้มละลาย โดยสภาพแล้วทรัพย์สินที่มีอยู่ในมือลูกหนี้ไม่ใช่ของลูกหนี้ เพราะว่าทรัพย์สินทั้งหมดเมื่อเอาไปขายแล้วนำไปใช้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งเจ้าหนี้ยังได้รับชำระหนี้ไม่เต็มจำนวน ดังนั้น ทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายที่มีอยู่โดยสภาพเป็นของเจ้าหนี้ เมื่อให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายไปแล้ว ทรัพย์สินต่าง ๆ ควรจะยังคงอยู่ต่อไป เพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามาจัดการแบ่งเฉลี่ยให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย และเหตุผลอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ในขณะล้มละลายนั้น โดยสภาพเป็นของเจ้าหนี้ คือ เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ครั้งใด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องนำเสนอที่ประชุมเจ้าหนี้เพื่อขอมติที่ประชุมเจ้าหนี้เสมอ เมื่อที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติเห็นชอบแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะจัดการให้เป็นไปตามมตินั้นต่อไป

ผู้ศึกษา เห็นด้วยกับฝ่ายที่สอง คือ เมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายไปแล้ว ก็ปลดไปเฉพาะตัวลูกหนี้เท่านั้น ทรัพย์สินของลูกหนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังคงมีอำนาจในการรวบรวมและจัดการกับทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อนำมาเฉลี่ยในการชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้จนกว่าจะแล้วเสร็จ เพื่อความเป็นธรรมแก่บรรดาเจ้าหนี้

ดังนั้น เพื่อความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ และด้วยการที่ทรัพย์สินในกองทรัพย์สินเป็นของเจ้าหนี้ เนื่องจากกฎหมายให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวบรวมไว้เพื่อแบ่งเฉลี่ยให้กับบรรดาเจ้าหนี้ ดังนี้แล้ว ลูกหนี้ควรพ้นจากการล้มละลายไปแต่ตัว แต่ทั้งทรัพย์สินต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการต่อไป ในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกิดปัญหาว่าการที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงเรื่องการจัดการทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ยังเหลืออยู่ว่าจะให้ทำอย่างไร ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น

1. เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำความเข้าใจในสำนวนคำขอรับชำระหนี้ไม่ทัน
2. กรณีที่ครบกำหนด 3 ปีแล้ว ลูกหนี้จะต้องพ้นจากการล้มละลาย แต่สำนวนคำขอยังอยู่ในขั้นตอนอุทธรณ์ฎีกา จะทำอย่างไร
3. เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่สั่งดำเนินการเพิกถอนนิติกรรมที่ลูกหนี้ได้จำหน่ายจ่ายโอนเพื่อคืนมาเข้ากองทรัพย์สินยังทำไม่เสร็จ หรือกรณีทวงหนี้ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์

ทรัพย์ดำเนินการทวงหนี้ไปแล้ว อยู่ระหว่างดำเนินการชั้นศาล คดียังไม่ถึงที่สุดจะให้ทำอย่างไร¹⁷ เป็นต้น

2.1.4 แนวคิดการขอให้ศาลมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาการปลดจากล้มละลายของบุคคลล้มละลายที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

หลักเกณฑ์ของศาลในการพิจารณาสั่งให้หยุดนับระยะเวลาตามคำขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น พิจารณาจาก “การให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของบุคคลล้มละลายในการช่วยเหลือและรวบรวมทรัพย์สินของตน” ซึ่งน่าจะมีความหมายในแนวทางเดียวกับกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ ซึ่งต้องประกอบไปด้วย

1. การที่บุคคลล้มละลายมาให้การสอบสวนกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เมื่อได้รับหมายเรียก
2. บุคคลล้มละลายต้องปฏิบัติตามที่พระราชบัญญัติล้มละลายบัญญัติ หรือไม่กระทำการที่อาจได้รับโทษตามพระราชบัญญัตินี้
3. บุคคลล้มละลายต้องไม่จงใจกระทำ หรือดเว้นกระทำการใด ๆ เพื่อประวิงกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย
4. บุคคลล้มละลายมิได้มีเจตนาปกปิด ยักยอก ถ้าย้าย ซุกซ่อนทรัพย์สินของตนเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้

ความใส่ใจของลูกหนี้ในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของตนที่คงเหลืออยู่เฉลี่ยคืนแก่บรรดาเจ้าหนี้และการให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นสิ่งที่กฎหมายต้องการ โดยประสงค์จะช่วยเหลือบุคคลล้มละลายที่สุจริต และมุ่งลงโทษลูกหนี้ที่มีได้นำพาเอาใจใส่ในการชำระสะสางทรัพย์สินของตนเพื่อแบ่งเฉลี่ยชำระให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย อันเป็นการส่อเจตนาไม่สุจริต แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิบุคคลล้มละลายในการยื่นคำขอต่อศาลเมื่อพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมเป็นอย่างอื่นได้

หลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายของประเทศไทยได้นำกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษมาใช้เป็นแบบอย่าง โดยกรมบังคับคดีได้พยายามผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายล้มละลาย เพื่อให้กฎหมายล้มละลายในส่วนนี้มีความเป็นสากลยิ่งขึ้น ปรากฏหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2547 ได้วางมาตรการปลดลูกหนี้จากล้มละลายโดยไม่ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลแบ่งเป็นสามช่วงเวลา โดยเริ่มนับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย ดังนี้

¹⁷ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 21*, น. 88-90.

1. บุคคลล้มละลายจะปลดจากล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลา 3 ปี กรณีลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดา ไม่มีลักษณะเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต และต้องคำพิพากษาให้ล้มละลายมาแล้วเป็นเวลา 3 ปี

2. บุคคลนั้นจะปลดจากล้มละลายทันทีเมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปี กรณีลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดาที่เคยต้องคำพิพากษาให้ล้มละลายมาก่อนแล้วแต่ระยะเวลาไม่พ้น 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายครั้งก่อนถึงวันที่ถูกศาลสั่งพิพากษาทรัพย์สินในครั้งหลัง

3. บุคคลนั้นจะปลดจากล้มละลายทันทีเมื่อพ้นระยะเวลา 10 ปี ถ้าลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดาล้มละลายอันเนื่องมาหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดอันมีลักษณะเป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน จะปลดจากล้มละลายเมื่อครบกำหนด 10 ปี แต่หากเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตในลักษณะอื่น ๆ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือบุคคลล้มละลายนั้นอาจมีคำขอต่อศาลโดยแสดงเหตุผลพิเศษ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปลดบุคคลล้มละลายจากการล้มละลายก่อนครบกำหนด 10 ปี ก็ได้ หากบุคคลล้มละลายมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

สำหรับบุคคลล้มละลายที่เข้าลักษณะหลักเกณฑ์ตาม ข้อ 1 ก่อนระยะเวลา 3 ปี จะสิ้นสุดศาลอาจสั่งให้หยุดนับระยะเวลาได้รวมกันไม่เกิน 2 ปี¹⁸ นับแต่วันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขออันเป็นผลให้ระยะเวลาการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติของลูกหนี้ต้องขยายออกไปตามคำสั่งศาลซึ่งถือว่าเป็นที่สุด¹⁹ ผลก็คือระยะเวลาการปลดจากล้มละลายของบุคคลล้มละลายกลุ่มนี้อาจจะกลายเป็นห้าปีนับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายขึ้นอยู่กับคำสั่งศาล

ดังนั้น หากลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายที่สุจริตและภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดได้ให้ความช่วยเหลือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการช่วยเหลือรวบรวมทรัพย์สินของตน ให้การสอบสวนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เป็นความจริง การมาร่วมตรวจคำขอรับชำระหนี้ ร่วมประชุมเจ้าหนี้ การไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยในศาล และการไปพบเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นสมควร เพื่อให้ตนได้รับประโยชน์จากมาตรการช่วยเหลือบุคคลล้มละลายที่สุจริตตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายฉบับนี้ ซึ่งมีความเป็นสากลแล้ว ลูกหนี้จะสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่และเป็นกำลังใจสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมได้อีกทางหนึ่ง กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นการเยียวยาลูกหนี้และเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้เป็นอย่างมาก อันเป็นการเปลี่ยนแนวคิดครั้งสำคัญในการมองบุคคลล้มละลาย

¹⁸ พระราชบัญญัติล้มละลาย. พ.ศ.2558. (2558, 26 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 132 ตอนที่ 80ก,

¹⁹ *เพ็งอ้วง*, น. 32.

2.2. ทฤษฎีการปลดจากการล้มละลาย²⁰

จากการศึกษากฎหมายล้มละลายของต่างประเทศจะเห็นได้ว่าแนวคิดที่จะให้บุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวได้ปลดเปลื้องหนี้และมีโอกาสเริ่มต้นใหม่ทางการเงิน หลุดพ้นจากสถานะการเป็นบุคคลล้มละลายนั้น มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและใช้เป็นหลักในการพิจารณา ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีความร่วมมือของลูกหนี้ (The Debtors Cooperation Theory)²¹

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีแรกที่น่ามาใช้ในระบบการปลดหนี้ โดยการปลดหนี้จะสร้างแรงจูงใจให้ลูกหนี้ให้ความร่วมมือกับทรัสต์และเจ้าหนี้ทั้งหลายในการรวบรวมทรัพย์สิน และชำระบัญชีจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ให้สำเร็จลุล่วงไป การปลดหนี้จะบัญญัติให้เป็นเงื่อนไขในลักษณะที่ลูกหนี้จะได้รับอนุญาตให้ปลดหนี้ในคดีล้มละลาย มีผลบังคับต่อเมื่อลูกหนี้ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ มิฉะนั้นการปลดหนี้จะถูกปฏิเสธ ลูกหนี้จะต้องช่วยรวบรวมทรัพย์สินในคดีล้มละลายให้ได้จำนวนมากขึ้น เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหลายที่จะได้รับชำระหนี้คืน และช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการดำเนินคดีให้น้อยที่สุด และให้มีผลกระทบน้อยที่สุดต่ออัตราการชำระหนี้คืนเจ้าหนี้ เจ้าหนี้จะมีโอกาสได้รับส่วนแบ่งในการรับชำระหนี้คืนมากขึ้น เพราะลูกหนี้จะให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพย์สิน เปิดเผยข้อมูล หยุดการยักย้ายถ่ายเททรัพย์สิน หรือการกระทำอื่นใดอันทำให้กองทรัพย์สินของลูกหนี้ลดลง หรือเป็นแนวทางให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับความเสียหาย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า แรงจูงใจภายใต้บทบัญญัติว่าด้วยการปลดหนี้้นไม่ได้มีไว้เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับลูกหนี้ที่ไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะต่อเจ้าหนี้ทั้งหลาย แนวคิดการปลดหนี้ให้ลูกหนี้ต่อเมื่อลูกหนี้ให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพย์สินตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นั้นได้บัญญัติขึ้นครั้งแรกในบทบัญญัติว่าด้วยการปลดหนี้ในสหราชอาณาจักรอังกฤษ ปีคริสต์ศักราช 1705 และในกฎหมายล้มละลายสหรัฐอเมริกา ปีคริสต์ศักราช 1800²²

²⁰ สุธีร์ ศุภนิตย์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 19*, น. 156.

²¹ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 21*, น. 75.

²² Sousa, Michael D. (2010). *The Principle of Consumer Utility: A Contemporary Theory of the Bankruptcy Discharge*. Kansas: Kansas Law Review 58.

2.2.2 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ต่อสังคม (The Social Utility Theory)²³

การยอมรับบทบาทบุญดีว่าด้วยการปลดหนี้ให้กับบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างมาก เพราะไม่มีเพียงแต่กลุ่มเจ้าหน้าที่จะได้รับชำระหนี้ แต่การปลดหนี้สินยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

1. การปลดปล่อยลูกหนี้ให้เป็นอิสระจากภาระหนี้สินจะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ลูกหนี้ได้กลับเข้ามาสร้างประโยชน์ในระบบเศรษฐกิจได้เหมือนเดิม ซึ่งความจริงแล้วลูกหนี้จะไม่มีแรงจูงใจที่จะกลับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจอีก เพราะเจ้าหน้าที่ได้ยึดเอาผลประโยชน์ที่ลูกหนี้หามาได้ไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้น โดยผ่านกระบวนการทางกฎหมาย เช่น Garnishment คือการอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้/จำเลยไว้จนกว่าศาลจะพิพากษา

2. ในช่วงเวลาที่เกิดปัญหาทางการเงินนั้นจะทำให้ (โครงสร้างของสังคม) อ่อนแอลง เพราะมีบรรดาลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวจำนวนมากที่หมดหวังที่จะอยู่ในสังคมได้ต่อไป ด้วยจำนวนลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ย่อมกระทบต่อความสงบของสังคมและการเมือง อีกทั้งยังก่อปัญหาทางการเงินต่อสังคมในสวนอื่น ๆ เพราะบางครั้งลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้นมีบทบาทที่เป็นทั้งผู้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับบุคคลอื่นในสังคม เช่น ครอบครัว หรือพนักงาน และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ภาวะหนี้สินล้นพ้นตัวทำให้สังคมต้องได้รับภาระหนักเพิ่มขึ้น ซึ่งทฤษฎีอรรถประโยชน์ต่อสังคม ต้องการสร้างแรงจูงใจให้ลูกหนี้ยังคงทำงานอยู่ในระบบเศรษฐกิจต่อไปเช่นเดียวกับทฤษฎีการให้ความร่วมมือของลูกหนี้ดังกล่าว จึงต้องมีการกำหนดมาตรการหรือกลไกบางอย่าง ในการแก้ไขโดยการหาแนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้ลูกหนี้ยังคงสามารถมีโอกาสกลับมาประกอบธุรกิจได้โดยปราศจากภาระหนี้สินอีกครั้ง²⁴ อันนำไปสู่แนวความคิดในเรื่องการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายนั่นเอง

2.2.3 ทฤษฎีปลดเปลื้องหนี้ล้มละลาย²⁵

การปลดหนี้จะสร้างแรงจูงใจให้ลูกหนี้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทั้งหลายในการรวบรวมทรัพย์สินและชำระบัญชีจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ โดยมีเงื่อนไขว่าหากลูกหนี้ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการรวบรวมทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ทั้งหลายแล้ว ลูกหนี้จะได้รับการ

²³ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์, *อ้างแล้ว เจริญรศที่ 21*, น. 75.

²⁴ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์, *อ้างแล้ว เจริญรศที่ 21*, น. 26.

²⁵ ชัยณรงค์ เหลืองวิสัย. (2542). *มาตรการฟื้นฟูลูกหนี้ที่มีกิจการขนาดเล็กภายใต้กฎหมายล้มละลาย*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปลดหนี้ในท้ายที่สุด แต่หากลูกหนี้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายแล้ว ก็จะไม่ได้รับการปลดหนี้ นั่น โดยการปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมเนื่องจากลูกหนี้สามารถกลับมาสร้างประโยชน์ในระบบเศรษฐกิจได้ ซึ่งหากลูกหนี้ไม่ได้รับการปลดหนี้ลูกหนี้ก็ต้องนำผลประโยชน์ที่หามาได้ไปชำระหนี้จนกว่าจะชำระเสร็จสิ้นซึ่งทำให้ลูกหนี้ขาดแรงจูงใจในการจะกลับสู่ระบบเศรษฐกิจ ทั้งการปลดหนี้ยังเป็นเรื่องทางศีลธรรมที่เจ้าหนี้ควรเมตตาต่อลูกหนี้เพราะปกติลูกหนี้ที่ประกอบกิจการย่อมมีเวลาที่รุ่งเรืองและตกต่ำ ลูกหนี้บางคนก็เคราะห์ร้าย ประกอบกิจการขาดทุนโดยไม่ได้เกิดจากการทุจริตหรือฉ้อฉลของลูกหนี้ เจ้าหนี้ก็ควรเห็นใจลูกหนี้ที่เคราะห์ร้าย และเมตตาลดหย่อนหนี้เอาคืนแต่เพียงบางส่วนพอสมควร²⁶

ดังนั้น การปลดหนี้ยังเป็นกลไกที่กระตุ้นให้เจ้าหนี้ทั้งหลายใช้ความระมัดระวังให้การตรวจสอบลูกหนี้ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น เพื่อให้แน่ใจว่าลูกหนี้มีศักยภาพเพียงพอที่จะชำระหนี้คืนได้ทั้งหมดโดยบุคคลทั่วไปมักขาดการไตร่ตรองที่ดี ทำให้มีการประเมินความเสี่ยงต่ำกว่าความเป็นจริง เป็นผลให้ลูกหนี้ก่อภาระหนี้มากขึ้นเกินกว่าศักยภาพของตนที่จะชำระหนี้คืนได้ทั้งหมด ดังนั้น หากเราจะยอมรับว่าบุคคลทั่วไปมักขาดการไตร่ตรองที่ดี และไม่อาจระงับความต้องการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพจนทำให้เกิดภาระหนี้สินล้นพ้นตัว จึงต้องสร้างข้อยกเว้นของการได้สิทธิปลดหนี้

2.2.4 ทฤษฎีการคำนึงถึงมนุษยธรรม (The Humanitarian Theory)

ทฤษฎีต่อมาที่จะนำมาใช้ในการอธิบายถึงความจำเป็นของหลักเกณฑ์การปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลาย เกิดขึ้นจากสมมติฐานในเรื่องของแนวคิดทางด้านมนุษยธรรม โดยทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนแนวความคิดพื้นฐานที่ว่าด้วยการให้อภัย (Forgiveness) แก่ลูกหนี้ผู้ตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบากแก่การชำระหนี้สินคืนให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ (Indebtedness)² อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงความมีเมตตา (Mercy) ในระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อตัวลูกหนี้ที่ประสบปัญหาการมีหนี้สินท่วมตัว (Inundated with Debt) ซึ่งกลไกทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการปลดลูกหนี้เหล่านี้จากสภาวะการมีหนี้สินล้นพ้นตัว และให้สามารถกลับมามีโอกาสในการ

²⁶ วิชา มหาคุณ. (2553). คำอธิบายกฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ.

ดำเนินธุรกิจของตนได้ใหม่อีกครั้งหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นโลกที่มีความเหมาะสมกับลูกหนี้ประเภทดังกล่าวอย่างยิ่งนอกจากนี้ทฤษฎีดังกล่าวยังได้อธิบายต่อไปอีกว่าความบกพร่องของลูกหนี้ (Debtor's Failure) อันเนื่องมาจากการไม่สามารถชำระหนี้สินให้แก่เจ้าหนี้ได้โดยถูกต้องครบถ้วนนั้น จึงเป็นธรรมดาที่หนี้สินประเภทดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากแก่บรรดาเจ้าหนี้ ทั้งยังอาจส่งผลกระทบต่อเจ้าหนี้ของเจ้าหนี้อีกทอดหนึ่ง ที่อาจไม่ได้รับชำระค่าสินค้า บริการ รวมทั้งสูญเสียผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับอันเนื่องมาจากการลงทุน โดยมีผลกระทบในลักษณะที่เป็นลูกโซ่ (Chain Reaction) และย่อมก่อให้เกิดความไม่พอใจอย่างยิ่งให้แก่เจ้าหนี้บางรายซึ่งปฏิบัติถูกต้องตามสัญญา แต่กลับไม่ได้รับชำระหนี้สินของตนคืน นำไปสู่การนำคดีมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายเพื่อปกป้องสิทธิที่พึงมีพึงได้ของตนตามกฎหมาย และเพื่อให้ลูกหนี้อยอมรับในความผิดพลาดที่ตนได้ก่อให้เกิดขึ้น

แต่อย่างไรก็ดีทฤษฎีการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนกลับมีแนวความคิดไปในทางที่ว่าการให้อภัยแก่ลูกหนี้ซึ่งตกอยู่ในสภาวะการเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว นับได้ว่าเป็นโลกสำคัญในการให้ความช่วยเหลือหรือเยียวยาความเสียหายให้แก่ทั้งทางฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้ได้อย่างเหมาะสมแก่สภาวะการณ์ดังกล่าวที่สุดกล่าวคือโดยผลของหลักเกณฑ์การปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายรวมทั้งกระบวนการตรวจสอบพฤติกรรมในทางส่วนตัวและสถานะทางการเงินของลูกหนี้อันเกิดขึ้นจากกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย จะช่วยทำให้บรรดาเจ้าหนี้รู้สึกถึงการได้รับการทดแทนจากการขาดดุลยภาพ (Disequilibrium) ซึ่งเกิดขึ้นจากหนี้ซึ่งไม่สามารถชำระคืนได้ (Nonpayment) แม้จะเป็นเพียงการได้รับชำระคืนแต่เพียงบางส่วนก็ตาม และในด้านของลูกหนี้แล้วกระบวนการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายจะส่งผลให้บรรดาลูกหนี้เหล่านั้นสามารถได้รับโอกาสในการกลับคืน (Regain) ความรู้สึกเคารพยกย่องในตนเอง (Self-esteem) และสามารถกลับเข้าสู่สังคมในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งได้อย่างเต็มภาคภูมิอีกครั้งหนึ่ง

ทฤษฎีดังกล่าวเห็นว่า หลักการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายนั้นเป็นหลักการที่เป็นไปตามแนวความคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law School) และมีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่ว่าด้วยเมตตาธรรม (Theory of Morality) อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าระบบกฎหมายล้มละลายเป็นระบบกฎหมายที่มีพัฒนาการมาจากแนวความคิดดั้งเดิมที่มีลักษณะเป็นการตอบโต้แบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน (Retaliation) และการลงโทษ (Punishment) มาสู่แนวความคิดในการมุ่งให้ความช่วยเหลือ ชดเชยและเยียวยา (Compensation) ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ทั้งยังเป็นการแสดงความเห็นอกเห็นใจแก่สมาชิกในสังคมที่ตั้งใจในการประกอบธุรกิจโดยมีเจตนาดี หากแต่ต้องประสบกับโชคร้ายโดยที่ตนเองไม่ได้ตั้งใจ หรือไม่ได้มีส่วนในการก่อให้เกิดขึ้นอีกด้วยนอกจากนี้ หลักเกณฑ์ในการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายนั้น ยังถือเป็นหลักเกณฑ์ในการคำนึงถึงสิทธิที่มีมาแต่

ดั้งเดิมของมนุษย์ทุกคน (Inherent Dignity) ในการที่จะได้รับโอกาสในการดำรงชีวิตรวมทั้งมีสิทธิในการกำหนดใจของตนเอง (Self-determination) อีกด้วย

กล่าวโดยสรุปคือ ภายใต้แนวความคิดทฤษฎีการคำนึงถึงมนุษยธรรมแล้วการปลดลูกหนีจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ถือเป็นกลไกทางกฎหมายในการช่วยผ่อนคลายนอกจากการถูกกดขี่ (Oppressive) และเป็นการปลดปล่อยลูกหนี้ออกจากภาระหนี้สิน รวมทั้งยังเป็นการเรียกความเชื่อมั่นและเชื่อถือศรัทธาในคุณค่าของตัวลูกหนี้อีก (Self-worth)² ให้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง

2.2.5 ทฤษฎีการแก้ปัญหาอย่างไม่สมบูรณ์ (Incomplete Heuristics Theory)

ทฤษฎีการแก้ปัญหาอย่างไม่สมบูรณ์ (Incomplete Heuristics) เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากความคิดที่ว่าตามปกติธรรมดาของมนุษย์ทั่วไป ย่อมไม่อาจที่จะสามารถคาดเดาสิ่งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เนื่องจากมนุษย์ต่างก็ย่อมมีวิธีในการคิดและวิเคราะห์อย่างมนุษย์ (Heuristics) ซึ่งแม้จะคิด หรือไตร่ตรองอย่างรอบคอบมาแล้วสักเพียงใดก็ตาม แต่ก็ยังอาจมีโอกาสในการเกิดข้อบกพร่องผิดพลาดได้อยู่นั่นเอง

ทฤษฎีดังกล่าว จึงได้นำมาใช้ในการอธิบายถึงหลักการในเรื่องการปลดลูกหนี้ออกจากการเป็นบุคคลล้มละลาย โดยเห็นว่าการปลดลูกหนี้ออกจากภาระการมีหนี้สินล้นพ้นตัวบางกรณีเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เนื่องจากเมื่อลูกหนี้ตัดสินใจที่จะก่อหนี้ขึ้นแล้ว แม้ลูกหนี้นั้นคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ หรือใช้ความระมัดระวังในการก่อให้เกิดหนี้สินเพียงใดก็ตาม ก็ย่อมเป็นเรื่องปกติที่ลูกหนี้ทั้งหลายเหล่านั้นมักจะประเมินค่าความเสี่ยงในอนาคตต่ำกว่าความเป็นจริง (Underestimate Future Risk) และมักจะประเมินค่าความสำเร็จในอนาคตที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง (Overestimate Future Success) ด้วยเสมอเช่นกัน และไม่ว่าลูกหนี้จะรู้และตระหนักดีถึงความสามารถที่แท้จริงของตนเองในการคาดการณ์อนาคตในทางการเงินของตนซึ่งอาจจะมีข้อผิดพลาดอันไม่ได้เกิดจากความตั้งใจ หากแต่อาจเกิดจากความไม่เชี่ยวชาญของตนดังเช่นที่กล่าวมาแล้วหรือไม่ก็ตาม ลูกหนี้ทั้งหลายเหล่านั้นต่างก็ย่อมที่จะมีความต้องการให้มีมาตรการบางอย่างซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกต่อตัวลูกหนี้ และส่งผลให้ลูกหนี้สามารถที่จะมีสิทธิในการปฏิเสธหรือหลุดพ้นจากภาระในการที่จะต้องชำระหนี้สิน (Borrowing Avoidable) อันเกิดจากความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น แม้จะมีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วก็ตาม ซึ่งหลักเกณฑ์ในเรื่องการปลดลูกหนี้ออกจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ถือเป็นกลไกที่สำคัญ ในการที่จะปลดเปลื้องลูกหนี้ออกจากผลกระทบที่อาจเกิดจากการไตร่ตรองอย่างไม่รอบคอบเหล่านั้นโดยอาศัยเพียงวิธีคิดและวิเคราะห์อย่างเช่นมนุษย์ (Incomplete Heuristics) ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่อาจเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ทุกคน

2.2.6 ทฤษฎีการค้ำนึ่งถึงเศรษฐกิจอันเกิดจากการปลดจากล้มละลาย(The Economic Theory of the Discharge)

เนื่องจากกฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง จึงสมควรทำการศึกษาถึงทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจประกอบไปด้วย ซึ่งทฤษฎีในทางเศรษฐกิจที่ได้รับการยอมรับและสามารถนำมาใช้อธิบายถึงหลักการรวมทั้งความสำคัญของการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายนั้น เกิดจากแนวความคิดของ Professor Margaret Howard และ John M. Czarnecky โดย Professor Howard ที่ได้นำเสนอแนวความคิดที่ว่าเหตุผลและความจำเป็นพื้นฐานสำหรับการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายนั้น เป็นเครื่องมือในการให้โอกาสแก่ลูกหนี้ที่ตกอยู่ในสภาวะมีหนี้สินล้นพ้นตัวให้สามารถกลับมาเริ่มต้นชีวิตใหม่ในทางเศรษฐกิจได้อีกครั้งหนึ่ง โดยสิ่งที่แฝงอยู่ในทฤษฎีดังกล่าวของ Professor Howard ก็คือ การพยายามสร้างแรงจูงใจให้แก่ลูกหนี้ที่ไม่ได้ให้ความร่วมมือ (Idle) ในการรวบรวมทรัพย์สินของตนเท่าที่ควร

เนื่องจากโดยผลทางกฎหมายของการถูกศาลพิพากษาให้ตกเป็นบุคคลล้มละลายนั้น ส่งผลให้ทรัพย์สินใด ๆ ที่ลูกหนี้ได้รับมานั้นย่อมตกเป็นประโยชน์แก่กองทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งจะต้องถูกนำมาเฉลี่ยคืนให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้เสียทั้งสิ้น เป็นเหตุให้ลูกหนี้เหล่านั้นขาดแรงจูงใจการให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าพนักงานในคดีล้มละลายหรือแก่บรรดาเจ้าหนี้ในการให้ความร่วมมือต่อการรวบรวมทรัพย์สิน รวมไปถึงอาจมีการปกปิด ซุกซ่อนทรัพย์สินของลูกหนี้ เป็นเหตุให้บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับส่วนแบ่งในการได้รับชำระหนี้สินกลับคืนตามสัดส่วนของตนน้อยลง ทฤษฎีดังกล่าว จึงตั้งอยู่บนแนวความคิดในการอนุญาตแก่ลูกหนี้ที่ให้ความร่วมมือเหล่านั้นได้รับโอกาสในการกลับมาความสามารถในการบริหารจัดการทรัพย์สินของตนเองได้อีกครั้งหนึ่งโดยกลไกการปลดจากล้มละลาย นอกจากนี้จะเป็นการดีต่อตัวลูกหนี้เองในการได้กลับมามีโอกาสประกอบธุรกิจได้อีกครั้งหนึ่ง ยังเป็นการดีต่อตัวเจ้าหนี้เองด้วยในแง่ที่ว่าได้รับชำระหนี้ในสัดส่วนที่มากขึ้นหรืออาจจะได้รับชำระหนี้ครบตามจำนวนหนี้อีกด้วย ซึ่งล้วนแต่ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจทั้งสิ้น

อาจกล่าวได้ว่า แนวความคิดดังกล่าวมีพัฒนาการมาจากทฤษฎีการให้ความร่วมมือของลูกหนี้โดยค้ำนึ่งถึงผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญสำหรับแนวความคิดของ Professor Czarnecky นักทฤษฎีอีกท่านหนึ่ง ในเรื่องการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายนั้น เกิดจากการตั้งสมมติฐานที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ (Entrepreneurial Hypothesis)²⁷ ซึ่งสำหรับ

²⁷ Czarnecky, John M. (2000). The individual and failure: A theory of bankruptcy discharge. *Arizona State Law Journal*, (32), 412-415.

Czarnetzky แล้ว การปลดจากล้มละลายถือเป็นกลไกสำคัญที่สามารถใช้ผ่อนคลายความเข้มงวดของหลักเกณฑ์ในเรื่องเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) โดยเฉพาะในเรื่องเสรีภาพในการปฏิบัติการตามสัญญา (Freedom of Action)¹ ที่มีหลักการสำคัญในการกำหนดให้ลูกหนี้มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญา โดย Czarnetzky เห็นว่าการปลดจากล้มละลายเป็นมาตรการหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการประกอบธุรกิจรวมทั้งการลงทุนในตลาดทุน กล่าวโดยเฉพาะคือ หลักเกณฑ์ทั่วไปของการปลดจากล้มละลายเป็นการอนุญาตให้ลูกหนี้ที่สุจริต (Honest) แต่ต้องถูกผูกติดอยู่กับภาระในหนี้สินอันเกิดจากการประกอบธุรกิจ ให้ได้รับอิสระจากการถูกบังคับให้ต้องชำระหนี้ตามสัญญาซึ่งลูกหนี้อาจจะไม่สามารถชำระคืนได้ (Impossible Debt) อันเนื่องมาจากเหตุอันไม่คาดฝันจากการประกอบธุรกิจที่ตนเองไม่ได้ตั้งใจ หรือมีการใช้ความระมัดระวังในการประกอบธุรกิจอย่างดีแล้ว แต่ต้องมาประสบกับความโชคร้ายซึ่งไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ในการประกอบธุรกิจ ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอในการประกอบธุรกิจดังนั้นในความเห็นของ Professor Czarnetzky แล้ว มาตรการในการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายนั่น ถือเป็นมาตรการในการกระตุ้นให้ลูกหนี้เกิดจิตวิญญาณและจิตสำนึกที่ดีในการประกอบธุรกิจ (Entrepreneurial Spirit) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Czarnetzky เห็นว่าหากจำเป็นที่จะต้องเลือกแล้ว ผลกำไรจากการประกอบธุรกิจอันเป็นการพัฒนาและสร้างความเจริญรุ่งเรืองในทางสังคม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญควรแก่การคำนึงถึง มากกว่าความสูญเสียของเจ้าหนี้อันเนื่องมาจากการปลดลูกหนี้ให้พ้นจากหนี้สินทั้งปวง

แนวความคิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการอธิบายได้ถึงสาเหตุหรือความจำเป็นในการจำกัดตัดทอนการใช้สิทธิเรียกร้องของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายที่มีต่อลูกหนี้ที่ตกอยู่ในสภาวะการเป็นผู้มีหนี้สินล้มพันตัวโดยวิธีการปลดลูกหนี้รายนั้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายได้เป็นอย่างดี²⁸

2.3 แนวคิดในการปลดจากล้มละลายตามกฎหมายของต่างประเทศ

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า หลักการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่เป็นหลักสากลที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในนานาประเทศทั่วโลก ซึ่งมีสาระสำคัญเดียวกัน คือ การให้โอกาสบุคคลที่มีปัญหาทางการเงิน

²⁸ กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์. (2557). *ปัญหาการปลดจากล้มละลาย: ศึกษาเฉพาะกรณีหลักเกณฑ์ที่ศาลจะมีคำสั่งและผลของการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

หลุดพ้นจากหนี้สินและเริ่มต้นชีวิตใหม่ หากแต่การนำไปใช้ในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไป ซึ่งผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาแนวคิดในการปลดล้มละลายของกฎหมายต่างประเทศบางประเทศ โดยได้ทำการศึกษาแนวคิดในการปลดจากล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้²⁹

2.3.1 แนวคิดการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ของสหราชอาณาจักรอังกฤษ

กฎหมายล้มละลายได้เข้าสู่สหราชอาณาจักรอังกฤษในช่วงปีคริสต์ศักราช 1542 มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการกระทำอันเป็นบุคคลล้มละลาย (Act Against Such Persons As Do Make Bankrupt) โดยกำหนดบังคับใช้เฉพาะลูกหนี้ที่เป็นพ่อค้า และเป็นการฟ้องคดีโดยไม่สมัครใจเพียงอย่างเดียว กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติลักษณะการกระทำที่ถือว่าหนี้สินล้นพ้นตัวและต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งถ้าลูกหนี้ที่เป็นพ่อค้ารายใดมีพฤติกรรมตามที่กฎหมายกำหนด บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายมีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อ Lord Chancellor เพื่อตั้งคณะกรรมการให้มีอำนาจรวบรวมทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้และขายเพื่อนำเงินมาชำระหนี้คืนแก่เจ้าหนี้ตามจำนวนภาระหนี้ของเจ้าหนี้แต่ละราย หากเจ้าหนี้รายใดไม่ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนหนี้้นั้น เจ้าหนี้จะเรียกร้องบังคับชำระหนี้ในส่วนที่เหลือจากลูกหนี้ตามกฎหมายอื่นใดที่กอสสิทธิเรียกร้องเหล่านั้น

แนวคิดกฎหมายล้มละลายในยุคนี้ มีลักษณะที่ต้องการมุ่งจะให้มีการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้และนำมาชำระหนี้คืนแก่เจ้าหนี้ให้ได้มากที่สุด ลูกหนี้จะถูกบังคับยึดทรัพย์สินทั้งหมดเพื่อชำระหนี้โดยไม่มีทรัพย์สินใดเหลือเลย โดยไม่คำนึงถึงว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพก็จะถูกรวบรวมเข้าสู่กองทรัพย์สินจนกว่าจะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้หมดสิ้น ลูกหนี้เหล่านี้จึงไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพใดๆ ได้เลย เสมือนเป็นบุคคลที่ตายไปจากระบบเศรษฐกิจการค้า เพราะไม่อาจประกอบอาชีพใด ๆ ได้ ถือเป็นเหมือนว่า “ตายในทางแพ่ง”³⁰ แม้กฎหมายล้มละลายฉบับนี้จะมีมาตรการในการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้และแจกจ่ายให้แก่บรรดาเจ้าหนี้อย่างเท่าเทียมกันก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่าเนื้อหาส่วนใหญ่คงเน้นไปที่การเก็บรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาชำระคืนแก่เจ้าหนี้ และแม้จะจำหน่ายแจกทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้จนหมดสิ้นแล้วก็ตามบุคคล

²⁹ คณะผู้วิจัยฝ่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะผู้วิจัยฝ่ายศาลล้มละลายกลาง. (2545). *บทบาทของกฎหมายล้มละลายและศาลล้มละลายต่อระบบเศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศาลล้มละลายกลาง.

³⁰ เฟิงอ้วง, น. 25.

ล้มละลายก็ยังไม่พ้นจากความรับผิดชอบทั้งหมดที่มีอยู่ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีลักษณะมุ่งลงโทษลูกหนี้เป็นสำคัญ ไม่ได้เน้นการให้โอกาสลูกหนี้แต่อย่างใด ลูกหนี้ไม่อาจมีโอกาสเริ่มต้นใหม่ได้เลย

ต่อมาแนวคิดกฎหมายล้มละลายได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในช่วงคริสต์ศักราช 1705 โดยสภาพสหราชอาณาจักรอังกฤษมีลักษณะเป็นเกาะ บรรดาพ่อค้า นักการเงินการธนาคารต่าง ๆ ที่ติดต่อกับค้าขายส่วนใหญ่เป็นคนในชาติอังกฤษด้วยกันเอง จึงลดปัญหาในเรื่องการถ่ายเทภาระหนี้สินลงได้บ้าง ประกอบกับเริ่มมีแนวคิดที่ว่า วิธีจัดการกับบุคคลผู้หนี้สินล้นพ้นตัวเป็นเหตุทำให้บุคคลนั้นสามารถที่จะกลับมาประกอบอาชีพใด ๆ ได้อีก และการลงโทษบุคคลต่าง ๆ ด้วยการประหารชีวิตเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคล ซึ่งล้วนแต่เป็นพ่อค้าที่มีความสามารถในการประกอบอาชีพค้าขาย โดยเฉพาะ หากต้องกำจัดบุคคลเหล่านี้ออกจากสังคมจะทำให้ผลประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจการค้าได้รับความกระทบกระเทือน รัฐควรมีมาตรการสำหรับคนเหล่านี้ ซึ่งยังมีประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจการค้าอยู่ กฎหมายล้มละลายสหราชอาณาจักรอังกฤษจึงได้บัญญัติให้มีการปลดหนี้จากล้มละลายขึ้น (Discharge) โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหนี้จำนวนสี่ในห้าของเจ้าหนี้ทั้งหมด คณะกรรมการและ Lord Chancellor เพื่อปลดหนี้จากล้มละลาย³¹ และยังสามารถกำหนดให้ลูกหนี้สามารถคงเหลือทรัพย์สินบางอย่างประการที่จำเป็นแก่การดำรงชีพไว้ได้ โดยกำหนดเป็นมาตรการเพื่อตอบแทนการให้ความช่วยเหลือของลูกหนี้ที่ยอมเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดและยอมสละทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ พร้อมทั้งปฏิบัติตามที่กฎหมายล้มละลายกำหนด

นอกจากนี้ยังสร้างแรงจูงใจให้กับลูกหนี้เพิ่มขึ้นไปอีกด้วยการตอบแทนคืนให้ลูกหนี้ในอัตราร้อยละ 5 ของมูลค่าทรัพย์สินที่ลูกหนี้รวบรวมมาในคดีเพื่อประโยชน์ต่อเจ้าหนี้ ในทางตรงกันข้าม หากพ่อค้าที่เป็นลูกหนี้รายใดไม่ให้ความร่วมมือในการรวบรวมทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ในคดีหรือมีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต อาจจะได้รับบทลงโทษอย่างรุนแรงถึงขั้นตัดสิทธิประหารชีวิต กฎหมายได้บัญญัติพฤติกรรมที่ไม่สมควรของลูกหนี้ที่จะเป็นเหตุให้ลูกหนี้ ไม่หลุดพ้นจากหนี้ไว้ด้วย โดยบทบัญญัติดังกล่าวยังคงมีปรากฏมาจนถึงปัจจุบัน

การปลดหนี้จากล้มละลายนี้ให้โอกาสแก่ลูกหนี้ได้หลุดพ้นจากภาระหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนถูกฟ้องล้มละลาย หากลูกหนี้ได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหนี้ในการรวบรวมทรัพย์สินของตนเพื่อชำระหนี้คืนให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ ทำให้ลูกหนี้มีโอกาสเริ่มต้นใหม่ในทางการเงินได้ แนวคิดนี้มุ่งหวังเพื่อจะให้การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เห็นได้ว่ากฎหมายล้มละลายของอังกฤษในบทบัญญัติเรื่องการปลดจากล้มละลาย นอกจากต้องคำนึงถึงความสุจริตของลูกหนี้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงความร่วมมือของลูกหนี้ด้วย (Debtor cooperation theory) ซึ่งเป็นหลัก

³¹ สุธีร์ ศุภนิธย์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 19*, น. 152.

ที่ให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สิน หากลูกหนี้ให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพย์สิน การนำหลักการนี้มาใช้ทำให้มีทรัพย์สินส่งเข้ามายังกองทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น โดยได้นำหลักการให้ลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ (Fresh Start) เพื่อเป็นรางวัลให้แก่ลูกหนี้ที่ให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพย์สิน (to be a reward for debtors who cooperated in the administration of their estates) โดยได้วางบทลงโทษทางอาญาไว้ด้วย เพื่อลงโทษลูกหนี้ที่ไม่ให้ความร่วมมือ ลูกหนี้ที่เป็นพ่อค้าจะได้รับการปลดจากหนี้สินทั้งปวงที่มีอยู่ในเวลาล้มละลาย หากเขายอมส่งมอบทรัพย์สินที่มีอยู่ทั้งหมดเข้าสู่กองทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม ก็ได้ระมัดระวังและใส่ใจกับปัญหาลูกหนี้ทุจริตด้วย ดังนั้น จึงเป็นการพิจารณาหลักการ 2 ประการประกอบกัน นอกจากจะเป็นรางวัลให้ลูกหนี้ที่ให้ความร่วมมือแล้ว ยังเป็นรางวัลให้กับลูกหนี้ผู้สุจริตอีกด้วย

กฎหมายล้มละลายในยุคนี้ได้เริ่มผ่อนคลายความรุนแรงลงบ้างเพราะบทบัญญัติว่าด้วยการปลดหนี้ล้มละลายได้ให้ลูกหนี้มีโอกาสหลุดพ้นจากภาระหนี้ทั้งหลายที่เกิดขึ้นก่อนถูกฟ้องล้มละลาย เมื่อลูกหนี้ให้ความร่วมมือในการรวบรวมทรัพย์สินของตนเพื่อชำระหนี้สินเจ้าหนี้ ทำให้ลูกหนี้ได้มีโอกาสเริ่มต้นใหม่ในทางการเงิน (Fresh Start) เพียงแต่แนวคิดนี้ระแวกมุ่งหวังเพื่อให้การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น เพราะเมื่อลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือโทษที่ได้รับอยู่ในขั้นรุนแรง แต่กฎหมายล้มละลายในยุคนี้ยังมีได้คำนึงถึงหลักมนุษยธรรมหรือสิทธิใด ๆ หรือแม้กระทั่งการฟ้องคดีล้มละลายก็กำหนดให้สิทธิแก่เจ้าหนี้เพียงฝ่ายเดียว (Involuntary) กระบวนการที่จะต้องได้รับความเห็นชอบให้สามารถปลดหนี้จากล้มละลายได้นี้ ยังคงมีอยู่จนกระทั่งปี 1842 โดยในปี 1842 ได้โอนอำนาจในการปลดหนี้จากล้มละลายไปให้ศาล จากนั้นในปี 1849 รัฐสภา ก็พยายามที่จะแยกความแตกต่างระหว่างลูกหนี้ที่สมควรได้รับการปลดจากล้มละลายออกเป็น 3 ประเภท คือ ผู้บริสุทธิ์ ผู้ที่ประสบโชคไม่ดี และผู้ที่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ส่วนการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติเริ่มมีในปี 1976 กฎหมายล้มละลายที่ใช้บังคับแต่เฉพาะกับพ่อค้าเท่านั้นไม่เป็นธรรม เพราะเฉพาะแต่พ่อค้าเท่านั้นที่กลายเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวโดยไม่มีความผิดได้ แต่ถ้าเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในสถานะอื่นจะไม่ได้รับสิทธิพิเศษตรงนี้ จึงเห็นได้ว่ากฎหมายที่ให้ใช้บังคับแต่กับเฉพาะพ่อค้าเท่านั้นไม่เหมาะสม เพราะบุคคลที่มีได้เป็นพ่อค้าแต่มีหนี้สินกลับถูกจำคุกเพราะหนี้สินที่ตนมีอยู่ ต่อมาในช่วงปี 1914 เริ่มมีแนวความคิดว่าการล้มละลายไม่ใช่การก่ออาชญากรรมอีกต่อไป แต่เป็นการกระทำที่ต้องมีคำอธิบายต่อสาธารณชน โดยบทบัญญัติใน Bankruptcy Act 1914 ได้แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างลูกหนี้ที่ล้มละลายโดยสุจริตแต่ประสบโชคไม่ดี (Misfortune) และลูกหนี้ที่ล้มละลายโดยทุจริต โดยให้อำนาจศาลในการพิจารณาปลดลูกหนี้จากการล้มละลายได้

ในยุคต่อมา เริ่มมีแนวคิดในเรื่องการมีหนี้สินล้นพ้น (Insolvency) ซึ่งหมายถึงการที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้โดยพิจารณาจากจำนวนทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีอยู่กับจำนวนหนี้สินของ

ลูกหนี้ หากลูกหนี้มีจำนวนทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินแล้วก็ไม่ถือว่าลูกหนี้เป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว แต่หากลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าจำนวนทรัพย์สินทั้งหมดของตนแล้วจนทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ทั้งหมด ลูกหนี้นั้นก็ถือว่าเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งจะเป็นคนละกรณีกับการที่ลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้เพราะมีเจตนาจงใจหลีกเลี่ยงไม่ยอมชำระหนี้ นั่นไม่ใช่ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ กฎหมายได้ผ่อนคลายนความรุนแรงจากการลงโทษลูกหนี้ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจมีความซับซ้อนมากขึ้น การทำธุรกิจการค้าต้องมีความรอบคอบและระมัดระวัง แม้ผู้ประกอบการจะมีความพยายามจัดการต่อธุรกิจเพียงใดก็อาจมีเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ธุรกิจเกิดปัญหาขึ้นได้ ในภาวะที่มีการล้มเหลวทางเศรษฐกิจการเงินเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบการเงินได้มากขึ้น จึงเริ่มมีการพัฒนากฎหมายให้มีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการจัดการกับสภาวะการณ์มีหนี้สินล้นพ้นตัวของลูกหนี้ โดยพัฒนาจากการลงโทษมาสู่การให้อภัย โดยเริ่มมีแนวความคิดที่จะฟื้นฟูลูกหนี้ แต่ยังคงเจตนาธรรมณ์ในการรักษาผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหลายด้วย³²

นอกจากนั้นกฎหมายล้มละลายของอังกฤษฉบับปัจจุบัน (The Insolvency Act 1986) ได้แบ่งแยกบทบัญญัติในส่วนของการล้มละลายของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาออกจากลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลอย่างชัดเจน ซึ่งในทางทฤษฎีการล้มละลายของบุคคลธรรมดาและการล้มละลายของนิติบุคคลนั้นมีสถานะทางกฎหมายแตกต่างกันอย่างมาก โดยการล้มละลายของบุคคลธรรมดานั้นมิได้ทำให้สภาพของบุคคลนั้นสูญสิ้นไป เพียงแต่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของลูกหนี้บางประการไว้ในระหว่างที่อยู่ใกระบวนการล้มละลาย และอาจมีการจำกัดสิทธิบางประการในการดำรงตำแหน่งหรือดำเนินการบางอย่างเมื่อเสร็จสิ้นจากรบวนการล้มละลายแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปลดปล่อยลูกหนี้พ้นจากหนี้ที่ตนไม่มีโอกาสชำระได้ ให้ความคุ้มครองลูกหนี้ที่สุจริตแต่ประสบโชคไม่ดี และลงโทษลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้เพราะความทุจริตของตน ส่วนการล้มละลายของนิติบุคคลนั้นจะมีผลให้นิติบุคคลต้องสิ้นสถานะทางกฎหมายไปอย่างสิ้นเชิงด้วยการเลิกกิจการ (winding up)³³

แม้ว่ากฎหมายล้มละลายจะมีจุดประสงค์หลักในการต้องการรวบรวมกองทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาแบ่งเฉลี่ยให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายให้ได้มากที่สุดก็ตาม แต่แนวคิดในปัจจุบันเริ่มเห็นความสำคัญของการฟื้นฟูให้บุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวสามารถกลับไปสู่สถานะเดิมอีกครั้งเพื่อให้บุคคล

³² คณะผู้วิจัยฝ่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : คณะผู้วิจัยฝ่ายศาลล้มละลายกลาง, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถ* ที่ 42, น. 27.

³³ สุธีร์ ศุภนิตย์ และคณะ. (2547). *ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันกฎหมายพัฒนาเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

เหล่านั้นได้มีโอกาสเริ่มต้นใหม่ (Fresh Start) โดยไม่จำเป็นต้องรับภาระหนี้เดิมอันเป็นเหตุให้ล้มละลาย แนวความคิดนี้เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในปัจจุบัน โดยในกฎหมายล้มละลายของอังกฤษ (The Insolvency Act 1986) ต้องการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่สุจริตเริ่มต้นใหม่โดยให้สามารถร้องขอให้ตนเป็นบุคคลล้มละลายหรือร้องฟื้นฟูได้ เพื่อหลังจากที่หลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายหรือการฟื้นฟูสำเร็จแล้ว จะได้สามารถกลับสู่สถานะเดิม หรือแม้แต่ในกรณีที่ลูกหนี้ถูกร้องขอให้ล้มละลายโดยไม่ใช่ด้วยความสมัครใจก็ตาม ถ้าหากลูกหนี้นั้นเป็นผู้สุจริตตามกฎหมายล้มละลายก็เปิดโอกาสให้หลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย และทำให้บรรดาหนี้สินแต่เดิมที่มีอยู่หมดไปด้วยเพื่อให้สามารถเริ่มต้นใหม่ได้

ทั้งนี้ การให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ J.H. Thompson นักกฎหมายล้มละลายของอังกฤษซึ่งเห็นว่า วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายล้มละลายมีดังต่อไปนี้³⁴

1. เพื่อให้หลักประกันความยุติธรรมในการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ในระหว่างเจ้าหนี้ตามสิทธิของเจ้าหนี้ที่มีต่อลูกหนี้โดยเสมอภาค
2. เพื่อปลดปล่อยความรับผิดชอบของลูกหนี้ที่มีต่อบรรดาเจ้าหนี้ และให้โอกาสลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ (To make a fresh start) อย่างอิสระปราศจากภาระในหนี้สินของตน
3. เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของเจ้าหนี้และสาธารณชน โดยการตรวจสอบการกระทำของลูกหนี้ในกิจการ และบังคับให้ลูกหนี้ได้รับการลงโทษในกรณีที่ฉ้อฉล หรือกระทำความผิดเกี่ยวกับกิจการของตน

2.3.2 แนวคิดการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ให้กับเจ้าหนี้ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียได้บัญญัติวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายว่าเพื่อให้มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ให้กับเจ้าหนี้อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน (ขึ้นอยู่กับประเภทของหลักทรัพย์และลำดับความสำคัญของเจ้าหนี้ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายหรือ ตามสัญญา) และเพื่อให้มีการสอบสวนพฤติกรรมของลูกหนี้ และสาเหตุของการล้มละลาย ตลอดจนตรวจสอบว่ามีการกระทำใดที่เป็นการให้เปรียบหรือฉ้อฉล หรือมีการปิดบังทรัพย์สินซ่อนเร้นเกี่ยวกับทรัพย์สินอันอาจนำมาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ได้ และเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาความมีหนี้สินล้นพ้นตัวของลูกหนี้ โดยการชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนและหรือการปลดหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้สามารถปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายและกลับมาเริ่มดำเนินธุรกิจใหม่ได้

³⁴ สุธีร์ ศุภนิติย์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 19*, น. 201.

กฎหมายล้มละลายของประเทศออสเตรเลียได้บัญญัติว่า “บุคคลที่ไม่มีฐานะหนี้สินล้นพ้นตัว หมายถึง บุคคลนั้นสามารถชำระหนี้สินที่ถึงกำหนดได้ตามจำนวน” และ “บุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว คือ บุคคลที่ไม่มีความสามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เมื่อครบกำหนดชำระได้ โดยในการพิสูจน์ว่าบุคคลมีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่นั้น จะพิจารณาจากความสามารถในการจ่ายหนี้เมื่อหนี้ครบกำหนด³⁵ หรือเป็นการดูจากกระแสเงินสดของลูกหนี้ ซึ่งไม่ใช่การเปรียบเทียบหนี้สินต่อสินทรัพย์ เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ที่ถึงกำหนดจึงต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย ซึ่งลูกหนี้อาจขอล้มละลายโดยสมัครใจเพื่อตนเองจะได้ใช้กระบวนการปลดจากล้มละลายได้หลุดพ้นจากหนี้สินต่อไป

ทั้งนี้ ในสภาพความเป็นจริงของสังคมพบว่า มีลูกหนี้ส่วนหนึ่งที่ไม่ยอมชำระหนี้เมื่อถึงกำหนด ทั้งที่ตนมีความสามารถที่จะจ่ายได้แต่ตั้งใจที่จะไม่จ่าย เพื่อให้ตนเองถูกฟ้องล้มละลายหรือตนเองจะได้ยื่นขอล้มละลายเสีย จากการศึกษาของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายออสเตรเลียพบว่า มีลูกหนี้บางคนไม่ได้ประสบปัญหาล้มเหลวทางการเงิน แต่กลับเลือกที่จะเป็นบุคคลล้มละลายด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ต้องการจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมชำระเงินแก่บุคคลอื่น อันเนื่องมาจากมีข้อพิพาทเรื่องสินค้าและบริการที่ได้รับหรือปฏิเสธสามีหรือภรรยาของตนถึงข้อตกลงเรื่องสินสมรส ค่าเลี้ยงดูในศาลครอบครัว หรือไม่ยอมชำระหนี้กับจำนวนหนี้เพียงแค่ \$100 เป็นต้น คณะกรรมการดังกล่าวเห็นว่า การใช้เหตุผลต่างๆ เหล่านี้เพื่อจะทำให้ตนเองกลายเป็นบุคคลล้มละลายนั่น เป็นการใช้ที่ผิดระบบกฎหมายล้มละลาย

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายของออสเตรเลีย ยังได้แสดงความเห็นอีกว่ามีบุคคลล้มละลายเป็นจำนวนมากที่เป็นเหยื่อแห่งความโชคร้าย และปรากฏต่อคณะกรรมการว่า บุคคลเหล่านั้นควรจะได้รับผลการปลดจากล้มละลาย โดยให้ได้รับความเสียหายและเสียค่าใช้จ่ายให้น้อยที่สุดในทางกลับกัน บุคคลล้มละลายที่ทุจริตก็ไม่สมควรจะได้รับการปลดจากล้มละลาย ยกเว้นภายใต้เงื่อนไขที่เข้มงวดบางประการซึ่ง Rosalind Mason นักกฎหมายได้แสดงความเห็นสนับสนุนไว้อย่างชัดเจนว่า ความสำคัญของการปลดจากล้มละลาย คือ ให้ลูกหนี้ผู้ล้มละลายได้หลุดพ้นจากหนี้สินที่พิสูจน์ได้ และให้โอกาสในการเริ่มต้นใหม่ (Fresh Start) หากลูกหนี้ไม่ได้กระทำผิดใด เขาก็สามารถปลดจากล้มละลายโดยเร็วที่สุด ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบพฤติกรรมของเขาด้วยว่าเหมาะสมประการใด ตรงกันข้ามผู้ที่กระทำผิดโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็สมควรถูกลงโทษอย่างหนักหรือเบาตามสภาพพฤติกรรมที่ได้กระทำ ดังนั้น กฎหมายล้มละลายออสเตรเลียจึงได้วางแนวทางให้ลูกหนี้ที่สุจริตกับลูกหนี้ที่ทุจริตใช้วิธีการปลดจากล้มละลายแตกต่างกันไปเป็น 3 วิธี พิจารณาได้จากการที่กฎหมายวางหลักเกณฑ์ให้ลูกหนี้ที่สุจริตสามารถใช้วิธีปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ ลูกหนี้ที่ทุจริตเล็กน้อยจะ

³⁵ สุธีร์ ศุภนิธย์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 19*, น. 112.

ขยายระยะเวลาปลดจากล้มละลายเป็น 5 ปี หรือ 8 ปี ในขณะที่ลูกหนี้ทุจริตมีพฤติกรรมร้ายแรง จะต้องร้องขอต่อศาลให้ปลดจากล้มละลายเท่านั้น

กฎหมายล้มละลายของออสเตรเลียมีวัตถุประสงค์หลักทั้งคุ้มครองลูกหนี้คุ้มครองเจ้าหนี้ และสังคมส่วนรวม เช่นเดียวกัน ทำให้บทบัญญัติเรื่องการปลดจากล้มละลายวางหลักเกณฑ์ให้ลูกหนี้สามารถปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติได้เมื่อถึงกำหนดเวลาที่แน่นอน (Automatic Discharge) ถ้าลูกหนี้เป็นผู้สุจริตและมีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด ก็ยังสามารถปลดจากล้มละลายได้เร็วขึ้นอีก (Early Discharge) โดยกฎหมายไม่ลืมหูลืมตาที่จะวางข้อกำหนดให้มีระบบการคัดค้านไม่ให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สิน เพื่อเป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้ และยังเป็นการคุ้มครองประโยชน์สังคมส่วนรวมด้วย ไม่ให้ลูกหนี้อ่อนไหวด้วยความเสียหายจากการเป็นหนี้แล้วแก้งล้มละลายเพื่อให้หลุดพ้นจากหนี้สิน บทกฎหมายจึงมีลักษณะผสมผสานจุดมุ่งหมายทั้ง 3 ประการไว้ด้วยกัน และวางแนวทางให้ลูกหนี้ที่สุจริตและทุจริต สามารถปลดจากล้มละลายได้ช้าเร็ว ยากง่าย ต่างกันไป

ทั้งนี้ การปลดจากล้มละลายและให้ลูกหนี้ผู้ล้มละลายได้หลุดพ้นจากหนี้สินที่พิสูจน์ได้และให้โอกาสในการเริ่มต้นใหม่ (Fresh Start) ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Margaret L. Barron นักกฎหมายออสเตรเลียซึ่งเห็นว่า กฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้³⁶

1. ช่วยเหลือลูกหนี้ให้ได้รับโอกาสในการเริ่มต้นใหม่ (To make a fresh start) ด้วยการหลุดพ้นจากหนี้สินที่มีต่อเจ้าหนี้
2. คุ้มครองเจ้าหนี้ในกรณีลูกหนี้จำหน่ายทรัพย์สินไป และให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด
3. คุ้มครองสังคมโดยส่วนรวม ไม่ให้ความเดือดร้อนจากการก่อหนี้ที่ไม่อาจชำระของลูกหนี้อีกต่อไป การให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นชีวิตใหม่ ยังมีประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมอีกทางหนึ่ง

³⁶ Barron, Margaret L. (1993). *Fundamentals of Business Law*. Sydney: McGraw Hill Book.

2.3.3 แนวคิดการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ทางการเงินประเทศสิงคโปร์³⁷

ระบบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์นั้นมีความเป็นมาที่สืบเนื่องมาจากช่วงเวลาที่ตกเป็นอาณานิคมของสหราชอาณาจักรอังกฤษ³⁸ ระบบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์จึงมีรากฐานอย่างเข้มแข็งภายใต้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีของสหราชอาณาจักรอังกฤษ นอกจากนี้ กระบวนการในการดำเนินการใช้กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ เช่น ระบบการพิจารณาคดี โครงสร้าง และระบบสถาบันศาล ก็เป็นรูปแบบเดียวกันกับสหราชอาณาจักรอังกฤษ

แม้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีของสหราชอาณาจักรอังกฤษจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อระบบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ก็ตาม แต่ประเทศสิงคโปร์ก็ยังมีระบบกฎหมายที่เป็นของตัวเองโดยเฉพาะ โดยในส่วนกฎหมายล้มละลายนั้น ประเทศสิงคโปร์ได้แยกกฎหมายล้มละลายออกเป็น 2 ฉบับ โดยกรณีบุคคลธรรมดาจะบัญญัติไว้ใน Bankruptcy Act มาตรา 20 ส่วนกรณีนิติบุคคลจะบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยบริษัท (Companies Act) มาตรา 50 กฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษเข้ามามีบทบาทในประเทศสิงคโปร์ ในปี ค.ศ. 1848 แต่ต่อมาในปี ค.ศ. 1888 ประเทศสิงคโปร์ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายล้มละลายครั้งสำคัญ ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ยังมีบทบัญญัติกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษที่ประเทศสิงคโปร์ได้รับอิทธิพลมากกว่า 100 ปี ภายหลังจากประเทศสิงคโปร์ประกาศอิสรภาพ ประเทศสิงคโปร์ได้มีพัฒนาการเกี่ยวกับด้านการเงินและธุรกิจจนถึงปัจจุบันนี้และการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นดังกล่าว ทำให้กฎหมายล้มละลายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดาล้ำสมัยและไม่ก้าวทันต่อชีวิตในปัจจุบัน เมื่อรัฐสภาของประเทศสิงคโปร์ได้ทำการปฏิรูปเพื่อจะแก้ไขกฎหมายล้มละลายในปี ค.ศ. 1990 ซึ่งหลาย ๆ ความรู้สึกต่างรู้สึกว่าเป็นการเน้นเข้าไปกว่าที่จะได้มีการแก้ไขกฎหมายล้มละลายดังกล่าว

พระราชบัญญัติล้มละลาย ค.ศ.1995 ของประเทศสิงคโปร์มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ.1995 นอกจากนั้นได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1999 โดยแนวทางของรัฐบาลประเทศสิงคโปร์ได้พยายามที่จะส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการทางธุรกิจโดยสร้างวัฒนธรรมให้มีการคิดวางแผนสิ่งทีนำไปสู่ความเสี่ยงในทางธุรกิจ โดยมีการอบรมและส่งเสริมความคิดให้มีความอดทนอดกลั้นต่อความล้มเหลวในการประกอบธุรกิจ การเปลี่ยนวัตถุประสงค์เป็นส่งเสริมและ

³⁷ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์, *อั้งแล้ง เขิงอรรคที่ 21*, น. 65.

³⁸ *Insolvency law in East Asia*. (2006). Williston VT: Ashgate.

สนับสนุนให้กระบวนการล้มละลายมีทางเลือก มีกระบวนการปลดจากล้มละลายในภาวะที่เหมาะสม และทำให้บุคคลล้มละลายสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างคุ้มค่ามากที่สุดในการล้มละลาย

ประวัติศาสตร์และพัฒนาการกฎหมายล้มละลายของประเทศสิงคโปร์ ทั้งกรณีนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา บ่งชี้ให้เห็นว่าทัศนคติที่ค่อย ๆ เปลี่ยนไป เป็นการช่วยเหลือและเอื้อประโยชน์ลูกหนี้ที่ตกเป็นบุคคลล้มละลาย โดยแรกเริ่มต้นกฎหมายล้มละลายในประเทศสิงคโปร์ มุ่งเน้นที่จะช่วยเหลือเจ้าหนี้ให้ได้รับชำระหนี้ ทัศนคติดังกล่าวเริ่มเปลี่ยนไปบางส่วนในเวลาเมื่อไม่นานมานี้ ขณะเดียวกันมีถ้อยคำที่กล่าวไว้ว่า ประเทศที่มีกฎหมายล้มละลายเริ่มที่จะมีแนวคิดที่จะช่วยเหลือและสนับสนุนลูกหนี้ และจากแนวความคิดที่เปลี่ยนไปอย่างช้า ๆ เกี่ยวกับทัศนคติและท่าทีที่เริ่มช่วยเหลือสนับสนุนลูกหนี้เริ่มมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งขณะนั้นดูเหมือนว่า เริ่มจะได้รับความเห็นด้วยกับทัศนคติที่เอื้อประโยชน์แก่ลูกหนี้ที่ล้มละลาย และยอมรับข้อเท็จจริงที่ว่า การประกอบธุรกิจที่ล้มเหลวไม่ใช่เป็นการกระทำผิดเสมอไป คำกล่าวที่บิบบิ้นและกอดันนี่เอง ในปี ค.ศ. 1999 จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลายดังกล่าวที่ว่า “ระบบกฎหมายล้มละลายบัญญัติไว้โดยมุ่งเน้นเพื่อที่จะช่วยเหลือบุคคลที่ล้มเหลวทางการเงิน ซึ่งถือว่าเป็นความเสี่ยงตามปกติที่เกิดขึ้นได้ในการประกอบธุรกิจ หรือการบริหารธุรกิจที่ผิดพลาด และบัญญัติเพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสดูแลในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เป็นการให้โอกาสลูกหนี้สำหรับการจัดการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินให้เป็นที่พอใจแก่เจ้าหนี้ นอกจากการเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย ซึ่งการล้มละลายควรที่จะเป็นหนทางสุดท้ายหรือผลสุดท้าย ควรที่ให้โอกาสลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ในทางธุรกิจอีกครั้ง การตกเป็นบุคคลล้มละลายไม่ควรที่จะเป็นการตอกย้ำความน่าละอายหรือเป็นตราบาป ความล้มเหลวทางธุรกิจถือเป็นความเสี่ยงซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดาของการประกอบธุรกิจ”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์มีแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลายว่าบุคคลที่ประกอบธุรกิจแล้วล้มเหลวทางการเงินจะต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย มิใช่เป็นผู้กระทำความผิดเสมอไป แต่อาจเป็นการบริหารธุรกิจที่ผิดพลาดโดยมิได้ตั้งใจ ซึ่งควรที่จะให้โอกาสบุคคลเหล่านี้ได้มีโอกาสดำเนินการใหม่ ซึ่งเป็นหลักการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ทางการเงิน (Fresh Start) เช่นเดียวกับนานาชาติ และทั้งนี้การปลดล้มละลายตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ไม่ว่าจะเป็นการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล (Discharge by the Court) หรือการปลดล้มละลายโดยหนังสือรับรองของเจ้าพนักงาน (Discharge by certificate of Official Assignee) กำหนดให้เจ้าพนักงานพิจารณาถึงความประพฤติของลูกหนี้ การให้ความร่วมมือของลูกหนี้แก่เจ้าพนักงานในการจัดการทรัพย์สินเป็นจุดสำคัญที่จะให้ลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลาย ซึ่งเป็นการนำแนวคิดทฤษฎีความร่วมมือของลูกหนี้มาใช้เป็นหลักในการพิจารณาปลดบุคคลจากล้มละลายด้วย

2.3.4 แนวความคิดในเรื่องการล้มละลายและการปลดจากล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา

แนวความคิดที่สำคัญในเรื่องกฎหมายล้มละลายและการปลดจากล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นกฎหมายแม่แบบที่สำคัญประเทศหนึ่งของโลก เกิดขึ้นเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายล้มละลายแห่งสหพันธรัฐ (Federal Bankruptcy Law) ฉบับแรกของประเทศสหรัฐอเมริกาในราวปี ค.ศ. 1802 โดยสาเหตุสำคัญอันนำไปสู่การประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว เกิดจากความกดดันในเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจช่วงปี ค.ศ. 1792-1797 ซึ่งนับเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดหายนะในทางเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะมีการพิพาทขาดสินให้จำคุกลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้คืนให้แก่เจ้าหนี้ได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งในจำนวนนี้รวมถึงลูกหนี้รายที่เป็นนักการเงินการธนาคารที่มีชื่อเสียง แม้กระทั่งข้าราชการระดับสูงเป็นต้น

สาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกับกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษฉบับปี ค.ศ. 1732 กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่มุ่งเยียวยาความเสียหายให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายเป็นหลัก และมีเพียงลูกหนี้ที่ไม่สมัครใจเท่านั้นที่จะได้รับอนุญาตให้เข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีล้มละลาย โดยเจ้าหนี้เท่านั้นที่จะเป็นผู้มีสิทธิเริ่มฟ้องร้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลาย แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ยังเปิดโอกาสให้แก่ลูกหนี้ในการยื่นข้อเสนอให้เจ้าหนี้เป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายก็ได้ แต่วิธีการดังกล่าวจะนำมาใช้เพียงแคในรายลูกหนี้ที่เป็นผู้ประกอบการเท่านั้น แต่ในรายของลูกหนี้ที่ล้มละลายโดยมีสาเหตุมาจากการฉ้อฉล (Fraudulent) นั้น กฎหมายจะถือเสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิดในทางอาญา เพียงแต่ไม่จำเป็นต้องได้รับโทษถึงขั้นประหารชีวิตเท่านั้นเมื่อเจ้าหนี้ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว กฎหมายกำหนดให้ต้องมีคณะกรรมการ หรือ Commissioners ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากศาลมลรัฐ (District Court) เป็นผู้ทำหน้าที่ในการควบคุมกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย และมีอำนาจที่คล้ายคลึงกับ Commissioners ของสหราชอาณาจักรอังกฤษ

นอกจากนี้ Commissioners ยังมีอำนาจในการแต่งตั้งตัวแทนเพื่อดำเนินการชำระบัญชี (Liquidation) รวมทั้งให้อำนาจในการรวบรวมและแบ่งทรัพย์สิน (Distribution) ของลูกหนี้เพื่อนำมาชำระให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายได้อีกด้วย 2 กฎหมายดังกล่าว มีการยอมรับหลักการในการปลดลูกหนี้ผู้ซึ่งให้ความร่วมมือกับเจ้าหนี้ในการรวบรวมทรัพย์สินจากสภาวะการเป็นบุคคลล้มละลาย โดยกำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาคดีล้มละลาย (The Bankruptcy Commissioners) เป็นผู้มีอำนาจในการให้คำรับรองแก่ลูกหนี้ซึ่งได้ให้ความร่วมมือแก่เจ้าหนี้ รวมทั้งเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีล้มละลาย โดยจะต้องมีเจ้าหนี้จำนวนไม่น้อยกว่าสองใน

สามของจำนวนเจ้าหนี้ทั้งหมดได้ให้ความยินยอมในการปลดลูกหนี้ออกจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ด้วย สำหรับการที่ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากภาระหนี้สินเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับจำนวนหนี้ที่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายจะได้รับส่วนแบ่งจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้

กล่าวได้ว่า กฎหมายล้มละลายในช่วงดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้โดยมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือลูกหนี้ซึ่งเป็นนักลงทุนหรือนักธุรกิจรายสำคัญ ๆ ที่ต้องประสบกับความล้มเหลวทางธุรกิจในช่วงปี ค.ศ. 1797 เป็นสำคัญตลอดทศวรรษที่ 1820-1830 ได้มีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการที่จะอนุญาตให้ลูกหนี้สามารถมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ตนเป็นบุคคลล้มละลายได้ โดยความสมัครใจของทางฝ่ายลูกหนี้เอง (Voluntary Bankruptcy) โดยเห็นว่าแนวทางดังกล่าวเป็นการในความคุ้มครองแก่ประโยชน์ของลูกหนี้โดยตรง และไม่คำนึงว่าต้นเหตุของหนี้สินนั้นจะเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจหรือไม่ก็ตาม ในที่สุดความพยายามดังกล่าวก็ประสบผลสำเร็จ โดยในปี ค.ศ. 1841 ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยอนุญาตให้ลูกหนี้สามารถที่จะยื่นคำร้องขอให้ตนเองเป็นบุคคลล้มละลายได้โดยตรง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตัวลูกหนี้อย่างยิ่งโดยเฉพาะลูกหนี้รายที่ประสบกับโชคร้ายทางด้านวิกฤติเศรษฐกิจ ก็สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ตนเป็นบุคคลล้มละลายเพื่อประโยชน์ในการที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดลูกหนี้ออกจากการเป็นบุคคลล้มละลายต่อไป

นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย โดยให้มีผลใช้บังคับเฉพาะกับบุคคลล้มละลายผู้ซึ่งสุจริต (Bona Fide) และได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างครบถ้วน รวมทั้งได้มีการยกเลิกเงื่อนไขทางด้านการให้ความยินยอมของเจ้าหนี้ในการปลดจากล้มละลาย เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ในการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายได้ง่ายขึ้นอย่างไรก็ดีภายหลังจากเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1857 (The Panic 1857) ก็ได้นำไปสู่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายล้มละลายที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 18672 ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลายในครั้งดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการลดบทบาทและความสำคัญของมาตรการในการปลดลูกหนี้ออกจากสถานะการเป็นบุคคลล้มละลายลง เนื่องจากผู้ร่างกฎหมายไม่เห็นด้วยกับแนวทางในการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายมากนัก ดังจะเห็นได้จากผลของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวปรากฏว่ามีลูกหนี้เพียงแค่นึ่งในสามที่ได้อบรมอนุญาตให้ได้รับการปลดจากล้มละลายเท่านั้นนอกจากนี้ยังมีการนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องของการได้รับความเห็นชอบจากบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายกลับมาใช้บังคับอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งยังได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมเงื่อนไขในเรื่องของการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ล้มละลายให้กับเจ้าหนี้แต่ละรายเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 อันเป็นเงื่อนไขสำคัญในการที่ลูกหนี้จะสามารถได้รับอนุญาตให้ปลดจากล้มละลายนอกจากการได้รับความยินยอมโดยเสียงส่วนใหญ่ของเจ้าหนี้อีกประการหนึ่งด้วยต่อมาในปี ค.ศ. 1874 ได้มีการ

เสนอหลักเกณฑ์ที่เรียกว่า ข้อตกลงในการประนีประนอม (The Composition Agreement) ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์ใหม่ อันมีผลสืบเนื่องมาจากสภาวะความแตกต่างทางเศรษฐกิจอีกครั้งในปี ค.ศ. 1873 โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าว อนุญาตให้ลูกหนี้สามารถทำความตกลงกับเจ้าหนี้ในการชำระหนี้เป็นจำนวนสัดส่วนที่แน่นอน (Certain Percentage) ซึ่งหากข้อตกลงดังกล่าวได้รับการยอมรับจากเจ้าหนี้ซึ่งมีจำนวนหนี้ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนหนี้ทั้งหมด ข้อตกลงดังกล่าวก็จะผูกมัดบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายไม่ว่าเจ้าหนี้รายนั้นจะเป็นผู้คัดค้านข้อตกลงนั้น ๆ หรือไม่ก็ตาม ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวก็ได้พัฒนามาจนกระทั่งเป็นมาตรการในการประนีประนอมหนี้ของลูกหนี้ในคดีล้มละลายปัจจุบันนั่นเอง จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1898

จึงถือได้ว่า เป็นยุคเริ่มต้นของการบัญญัติกฎหมายล้มละลายในลักษณะที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ หรือกฎหมายล้มละลายแห่งรัฐบาลกลาง (Federal Bankruptcy) โดยเฉพาะเป็นกฎหมายที่ถูกยกร่างขึ้นโดยคำนึงถึงการคุ้มครองเสรีภาพของลูกหนี้มากขึ้นกว่ากฎหมายล้มละลายฉบับก่อน ๆ กล่าวคือในขณะที่กฎหมายฉบับก่อน ๆ อนุญาตให้มีการปลดลูกหนี้ ออกจากการเป็นบุคคลล้มละลายได้ แต่ก็ต้องมาติดขัดด้วยเงื่อนไขหรือข้อจำกัดทางกฎหมายอีกมากมายหลายประการ ทำให้หลักเกณฑ์การปลดลูกหนี้ ออกจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะเงื่อนไขทางด้านการได้รับความยินยอมจากบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ซึ่งกฎหมายได้กำหนดสัดส่วนของการให้ความยินยอมนั้นเป็นพิเศษรวมทั้งการกำหนดผลประโยชน์ขั้นต่ำสุด (Minimum Dividend) ซึ่งจะต้องชำระให้แก่บรรดาเจ้าหนี้เสียก่อน อันเป็นเงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการที่ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลายดังที่ได้กล่าวมาแล้วอย่างไรก็ดีแม้กฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1898 จะได้มีการบัญญัติให้ยกเลิกข้อกำหนดต่าง ๆ อันอาจเป็นอุปสรรคต่อการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายแล้วก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวก็ยังคงให้อำนาจแก่ศาลในการที่จะใช้ดุลพินิจในการปฏิเสธไม่อนุญาตให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายได้ด้วยการปลดจากล้มละลาย ด้วยเช่นเดียวกัน หากศาลพิจารณาแล้วไม่เห็นด้วยกับคำร้องขอให้มีการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลาย

บทที่ 3

หลักเกณฑ์ในการปลดจากล้มละลายโดยอายุความของประเทศไทยกับของต่างประเทศ

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่ได้สร้างระบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่ในสถานะที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว โดยเป็นกระบวนการที่ดำเนินการรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อนำเงินที่ได้จากการ จำหน่ายทรัพย์สิน ไปชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ทั้งหลาย โดยเป็นธรรมตามลำดับบุริมสิทธิและเท่าเทียมกันในบรรดาเจ้าหนี้ที่อยู่ในประเภทเดียวกัน ทั้งมีกลไกที่จะช่วยลูกหนี้ที่สุจริตมีโอกาสหลุดพ้นจากหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้แล้วเริ่มต้นชีวิตใหม่ต่อไป¹ ซึ่งกฎหมายล้มละลายเป็นหลักประกันทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างหนึ่ง เพราะเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหนี้ ลูกหนี้และสาธารณชน นอกเหนือไปจากที่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ธรรมดาจะคุ้มครองได้²

ประโยชน์ของกฎหมายล้มละลายในส่วนของลูกหนี้ที่เข้าสู่กระบวนการล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย กล่าวคือ กฎหมายล้มละลายมุ่งช่วยเหลือลูกหนี้เพราะกฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายประเภทการพาณิชย์มีหลักการช่วยเหลือผู้ประกอบการค้าหรือธุรกิจต่างๆ ที่สุจริต แต่ขณะเดียวกันก็ประสงค์ที่จะปราบลูกหนี้ที่ไม่สุจริตด้วย กล่าวคือ

1. ช่วยลูกหนี้ที่สุจริต ให้หลุดพ้นจากการล้มละลายได้มีโอกาสตั้งเนื้อตั้งตัวใหม่ได้โดยเร็ว เช่นมีบทบัญญัติให้มีการประนอมหนี้ ปลดจากการล้มละลาย ยกเลิกการล้มละลาย และการหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย เป็นต้น

2. จำกัดสิทธิและหน้าที่ของลูกหนี้หลายประการ ลูกหนี้จะประกอบกิจการโดยลำพังไม่ได้จะต้องอยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งผลทางกฎหมายดังกล่าวเป็นการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ในการทำนิติกรรมต่างๆ และยังมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของลูกหนี้อย่างมาก เปรียบเสมือนผู้ไร้ความสามารถในด้านกฎหมายตลอดระยะเวลาที่กระบวนการของกฎหมายได้กำหนดไว้

¹ เอื้อน ขุนแก้ว. (2550). *คู่มือการศึกษากฎหมายล้มละลาย*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯ.

² พิชัย นิลทองคำ. (2548). *การฟ้องคดีล้มละลายวิธีปฏิบัติในศาลล้มละลายกลาง*. กรุงเทพมหานคร: อทิตยา มิเลินเนียม.

3. มีบทลงโทษลูกหนี้หลายประการในทางอาญา เพื่อมิให้ลูกหนี้ทุจริตหรือคดโกงเจ้าหนี้นอกเหนือจากที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้

พระราชบัญญัติล้มละลาย ใช้บังคับกับบุคคลทุกประเภทที่ก่อหนี้จนมีหนี้สินล้นพ้นตัว และไม่คำนึงว่าหนี้ที่นำมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายนั้นเป็นมูลหนี้ที่เกิดจากหนี้ส่วนบุคคลหรือหนี้จากการประกอบธุรกิจ หนี้จากการหาปัจจัยในการดำรงชีวิต หนี้ที่เกิดมาจากทางแพ่ง หรือเป็นหนี้ที่เกิดจากการพาณิชย์³

อย่างไรก็ดีสืบเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ อันเกิดมาจากการที่รัฐบาลประกาศลอยตัวค่าเงินบาท ในปี พ.ศ.2540 ทำให้บริษัทเงินทุน ธนาคาร บริษัทเอกชน ธุรกิจขนาดย่อม จนถึงประชาชนทั่วไป ต้องประสบกับปัญหาความแตกต่างของค่าเงินบาท เกิดปัญหาการขาดทุนในภาคธุรกิจการส่งออก และธุรกิจการค้าทั่วไป นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดปัญหากับประชาชนโดยตรง จากภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งก่อนมีการประกาศลอยตัวค่าเงินบาท สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในสภาพเฟื่องฟูหรือที่เรียกว่า เศรษฐกิจแบบพองสบู่ ประชาชน มีเงินในการใช้จ่ายใช้สอย ใช้จ่ายกันแบบฟุ้งเฟ้อและฟุ่มเฟือย โดยประชาชนได้ก่อหนี้จากการซื้ออสังหาริมทรัพย์ การเก็งกำไรจากอสังหาริมทรัพย์ตลอดจนซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือย และใช้บัตรเครดิตจนเกินขีดความสามารถที่ตนจะชำระหนี้ได้ ซึ่งเจ้าหนี้ส่วนมากเป็นเจ้าหนี้สถาบันทางการเงินในระบบที่ได้รับการคุ้มครองสิทธินับแต่เมื่อได้มีการก่อหนี้ขึ้นแล้ว ทั้งที่ได้รับมาโดยผลของกฎหมายในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้และโดยผลของสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้นั้น โดยจะมีการประกันหนี้ด้วยบุคคลและทรัพย์สินที่มีจำนวนแน่นอนชัดเจน ซึ่งมูลหนี้ที่เจ้าหนี้สถาบันทางการเงินในระบบ นำมาฟ้องให้ลูกหนี้ประเภทบุคคลธรรมดาล้มละลายนั้น ส่วนมากมาจากข้อตกลงยกเว้นตามมาตรา 733 บัญญัติว่า “ถ้าเอาทรัพย์สินจำนองหลุด และราคาทรัพย์สินนั้นมีประมาณ ต่ำกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่ก็ดี หรือถ้าเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดใช้หนี้ได้เงินจำนวนสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่นั้นก็ดีเงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าใด ท่านว่าลูกหนี้ต้องใช้จงบครบ”

ดังนั้น เมื่อมีการฟ้องร้องและต่อสู้คดีตามกฎหมายแพ่งแล้ว เจ้าหนี้ชนะคดีและได้ดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลเสร็จสิ้น เมื่อมีมูลหนี้ที่เหลือจากการบังคับชำระหนี้และอยู่ในระยะเวลาการบังคับคดีตามมาตรา 271 บัญญัติว่า ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำ

³ เอื้อน ขุนแก้ว, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 5.

พิพากษาหรือคำสั่งนั้น เช่นนี้เจ้าหน้าที่จะนำมูลหนี้ดังกล่าว มาฟ้องลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา เป็นบุคคลล้มละลาย อันทำให้อายุความแห่งหนี้สะดุดหยุดลงนับแต่วันฟ้องตามมาตรา 193/14 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นคดีใหม่อีกคดีหนึ่ง เพียงเพื่อให้เจ้าหน้าที่สถาบันทางการเงินจำหน่ายหนี้สูญ ด้วยวิธีการฟ้องคดีล้มละลาย ซึ่งเป็นสาเหตุให้มีการฟ้องบุคคลธรรมดาให้ล้มละลายเป็นจำนวนมาก⁴

การปลดจากล้มละลายโดยอายุความ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2558 ของประเทศไทยนั้น เป็นบทบัญญัติที่มุ่งจะจัดการปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว และมีหลักการช่วยให้บุคคลล้มละลายที่สุจริตมีโอกาสดำเนินชีวิตใหม่ในสังคม และแม้บทบัญญัตินี้จะมีบัญญัติขึ้นมาเป็นผลสืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 มาตรา 35 ซึ่งขาดความชัดเจนการบังคับใช้กฎหมาย จึงได้มีการแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวและประกาศใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2547 แทน และมีผลยกเลิกพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 มาตรา 35 แต่ยังคงหลักการให้บุคคลล้มละลายที่สุจริตได้มีโอกาสพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายเช่นเดิม โดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ให้รัดกุมยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การปลดจากล้มละลายโดยอายุความ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2547 เมื่อมีผลบังคับใช้ไปได้ระยะหนึ่ง ก็ยังคงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ แม้จะมีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และมาตรการมากกว่าบทบัญญัติเดิมก็ตาม แต่ก็ยังขาดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายเกิดปัญหาในการตีความกฎหมาย และแนวความคิดเห็นของนักกฎหมายที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาจึงเห็นควรศึกษากฎหมายล้มละลายของต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการปลดจากล้มละลาย เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับ การปลดจากล้มละลายโดยอายุความของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายล้มละลายของไทยต่อไป

3.1 การปลดจากล้มละลายโดยอายุความของประเทศไทย

การปลดจากล้มละลายโดยอายุความตาม พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 นั้น กฎหมายล้มละลายไม่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายหลังลูกหนี้ได้รับปลดจากล้มละลายโดยอายุความไว้อย่างชัดเจน เมื่อบทบัญญัติของกฎหมายมิได้บัญญัติไว้

⁴ เอื้อน ขุนแก้ว, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 9.

ชัดเจนก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้และการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ โดยเฉพาะปัญหาการจัดการทรัพย์สินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หากยังไม่แล้วเสร็จ จึงเกิดเป็นประเด็นในการพิจารณาว่าเมื่อลูกหนี้ปลดจากการล้มละลายแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังมีอำนาจในการจัดการกิจการและรวบรวมทรัพย์สินต่าง ๆ ของลูกหนี้ต่อไป หรือทรัพย์สินนั้นจะต้องกลับมาเป็นของลูกหนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงควรเข้ามาจัดการทรัพย์สินและให้เจ้าหนี้ทุกคนได้รับชำระหนี้ทั่วถึงกัน หรือกรณีการตีความว่าทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ได้มาภายหลังจากการปลดจากล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจรวบรวมเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้มากน้อยเพียงใด และมาตรการในการกำหนดหน้าที่ของลูกหนี้ในการให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพย์สินภายหลังได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ ซึ่งไม่ทำให้กระบวนการล้มละลายสิ้นสุดลง เนื่องจากการปลดจากล้มละลายโดยอายุความนั้นมีผลเพียงให้บุคคลล้มละลายพ้นจากสถานภาพการเป็นบุคคลล้มละลายอันเป็นสถานะเฉพาะตัวเท่านั้น

3.1.1 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยได้จัดตั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขึ้นต่างหากจากองค์กรศาล เป็นข้าราชการหรือพนักงานราชการ สังกัดกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายเสมือนเป็นเจ้าพนักงานศาล ทั้งนี้ โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพ.ศ. 2483 เพื่อดำเนินการในคดีล้มลายนับแต่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้จนกระทั่งกระบวนการล้มละลายของลูกหนี้แต่ละรายได้สิ้นสุดลง ในคดีล้มลายนับนี้จึงถือได้ว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายโดยมีอำนาจหน้าที่เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายล้มละลายและการจัดการทรัพย์สินนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหมดโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมทรัพย์สินต่างๆ เข้าสู่กองทรัพย์สินในคดีล้มละลายให้ได้มากที่สุดและโดยรวดเร็ว เพื่อนำมาจำหน่ายและแบ่งปันให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ตามหลักสัดส่วนด้วยความเป็นธรรมให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายได้กำหนดกระบวนการให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้ทั้งในขั้นตอนการสอบสวนลูกหนี้และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และในขั้นตอนการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยในชั้นศาล นอกจากนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังอาจได้รับข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้จากเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์อีกด้วยแต่ในกระบวนการสอบสวนลูกหนี้และการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย มีความซ้ำซ้อนกันอยู่ เนื่องจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะใช้ชุดคำถามที่ใช้ในการสอบสวนลูกหนี้มาใช้สอบสวนลูกหนี้

ในขั้นตอนการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยในชั้นศาลอีกครั้งหนึ่งทำให้ไม่ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินเพิ่มเติมขึ้นแต่อย่างใดและทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายโดยไม่จำเป็น จึงควรที่จะให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีกระบวนการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยได้เฉพาะในคดีที่เห็นสมควรให้มีการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยเพื่อที่จะได้ข้อมูลจากลูกหนี้เพิ่มเติมเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องดำเนินการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยในคดีล้มละลายทุกคดีดังเช่นในปัจจุบัน

บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ก็เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่กองทรัพย์สินมากที่สุดโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่จำเป็นต้องเชื่อว่าคดีในทุกคดีโดยหากคดีใดไม่เป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินและจะเกิดความล่าช้าในการจัดการทรัพย์สินโดยไม่สมควรเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็สามารถใช้ดุลพินิจไม่เชื่อว่าคดีดังกล่าวได้และเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ทำการติดตามรวบรวมทรัพย์สินเข้าสู่กองทรัพย์สินได้แล้วก็จะต้องดำเนินการจำหน่ายเพื่อแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้โดยวิธีการจำหน่ายทรัพย์สินโดยหลักควรดำเนินการโดยวิธีการขายทอดตลาดส่วนการขายโดยวิธีอื่นนั้นนอกจากจะได้รับความเห็นชอบจากกรรมการเจ้าหนี้แล้วก็ควรมีเงื่อนไขในเรื่องราคาทรัพย์สินที่ทำการขายด้วยโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะกระทำได้เมื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของทรัพย์สินโดยคำนึงถึงความรวดเร็วในการขายและให้บุคคลทั่วไปมีโอกาสเข้าซื้อได้โดยเท่าเทียมกัน และควรให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถคัดค้านการขายดังกล่าวได้ด้วย นอกจากนี้เมื่อสิ้นสุดกระบวนการล้มละลายแล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ยังมีบทบาทในการดำเนินการจัดการทรัพย์สินต่อไปตามที่กฎหมายหรือศาลกำหนดไว้ด้วย

เห็นได้ว่า บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการดำเนินการจัดการทรัพย์สินยังมีปัญหาอยู่มากโดยนอกจากมีปัญหาในเรื่องจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนคดีล้มละลายถึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแล้วยังมีปัญหาในเรื่องของความรู้ความเชี่ยวชาญของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วยซึ่งการดำเนินการในบทบาทของผู้จัดผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินนั้นต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆมากและต้องอาศัยประสบการณ์ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินด้วย โดยอาจมอบหมายให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินในส่วนของคดีล้มละลายที่มีทรัพย์สินและจะต้องจัดการได้ ทั้งนี้ ควรกำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติ และค่าตอบแทนของเอกชนที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้จัดการดำเนินการจัดการทรัพย์สินเป็นกฎกระทรวงเพื่อให้มีความชัดเจนด้วย นอกจากนี้ในส่วนของความรับผิดชอบในส่วนของการดำเนินการในบทบาทของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินควรมีความรับผิดชอบเป็นส่วนตัวต่อกองทรัพย์สินคดีล้มละลายด้วยหากตนได้ดำเนินการก่อให้เกิดความเสียหายแก่กองทรัพย์สินไม่ว่าโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อ

บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการพิจารณาค่าขอรับชำระหนี้คดีล้มละลาย

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาค่าขอรับชำระหนี้คดีล้มละลายตามพระราชบัญญัติพ.ศ. 2483 อาจจำได้ได้เป็น 3 ประการคือ การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในฐานะเป็นตัวแทนศาลซึ่งมีอำนาจทางตุลาการการปฏิบัติงานในฐานะเป็นตัวแทนเจ้าหนี้ทั้งปวงในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ได้มากที่สุดเพื่อนำมาแบ่งชำระให้แก่บรรดาเจ้าหนี้อย่างเป็นธรรมและการปฏิบัติงานในฐานะเป็นบุคคลกลางของคดีซึ่งคอยประสานประโยชน์ระหว่างคู่ความ⁵ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ในฐานะเป็นตัวแทนศาล

จากการที่ได้มีการยกเลิกมาตรา 139 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ไป โดยการตัดคำว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นเจ้าพนักงานศาลออกไปแล้วก็ตาม ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าบทบาทในการเป็นตัวแทนศาลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามอำนาจหน้าที่ในกฎหมายจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยการแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงเพื่อให้สอดคล้องกับการแบ่งส่วนราชการใหม่เท่านั้นโดยเฉพาะการแยกตัวเป็นอิสระของศาลยุติธรรมและหน่วยธุรการออกจากกระทรวงยุติธรรมตามบทบัญญัติในมาตรา 275 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งในส่วนงานการบังคับคดีแพ่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีและการบังคับคดีล้มละลายของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ไม่ถือเป็นส่วนธุรการของศาลยุติธรรมต่อไปจึงเป็นที่มาของการเสนอแก้ไขมาตรา 139 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเด็นดังกล่าวมากยิ่งขึ้นจะเห็นได้ว่าแต่เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในส่วนอื่นๆของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 แล้วจะเห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามกฎหมายล้มละลายยังคงเป็นไปตามบทบาทในฐานะเป็นตัวแทนของศาลอยู่เช่นเดิม ไม่ว่าจะเป็นทั้งในส่วนของการรับฟังพยานหลักฐานจากคู่ความ การดำเนินการไต่สวนลูกหนี้ตามวินัจฉัยเพื่อมีคำสั่งอันก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียในคดี รวมตลอดถึงการทำความเข้าใจในสำนวนค่าขอรับชำระหนี้เป็นต้นซึ่งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดังกล่าวเหล่านี้ล้วนมีแต่ลักษณะเป็นการใช้อำนาจถึงตุลาการด้วยกันทั้งสิ้น

⁵ สหชน รัตน์ไพโรจติร. (2555). บทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้. *วารสารนิติศาสตร์*, 41(3), 514.

⁶ พระราชบัญญัติล้มละลาย. พ.ศ. 2558. (2558, 26 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 132 ตอนที่ 80ก,

บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจในการพิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับ คำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้แต่ละรายต่อศาลโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องตรวจคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ดังกล่าวเป็นมูลหนี้ที่ชอบด้วยกฎหมายและสามารถขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้หรือไม่ อีกทั้งยังมีอำนาจในการออกหมายเรียกบุคคลใดมาทำการสอบสวนในเรื่องนี้สินได้เช่นเดียวกับศาล รวมทั้งพิจารณาการโต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ดังกล่าวซึ่งมาจากลูกหนี้ผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์หรือมาจากการโต้แย้งของเจ้าหนี้อื่นซึ่งข้อมูลประกอบการพิจารณาดังกล่าวทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพ.ศ. 2483 ในคดีล้มละลายนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะไม่มีอำนาจสั่งชี้ขาดคำขอรับชำระหนี้ได้ เพียงแต่ทำความเห็นเสนอต่อศาลเท่านั้น ซึ่งทางปฏิบัติเมื่อศาลได้รับรายงานความเห็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้วศาลก็จะทำการตรวจสอบและสั่งตามรายงานความเห็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ถ้าเห็นชอบด้วยตามมาตรา 106 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพ.ศ. 2483 นอกจากนี้การพิจารณาและสั่งคำขอรับชำระหนี้ของศาลตามมาตรา 107 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพ.ศ. 2483 นั้นศาลอาจพิจารณาจากสำนวนการสอบสวนของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้โดยไม่จำเป็นต้องออกพิจารณาฟังพยานหลักฐานอื่นก็ได้

2. ในฐานะเป็นตัวแทนเจ้าหนี้

บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายในฐานะที่เป็นตัวแทนของเจ้าหนี้นั้นก็คือการรวบรวมตัวเจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้เท่าที่จะทำได้เพื่อประโยชน์ของบรรดาเจ้าหนี้แต่ละรายให้ได้รับชำระหนี้ตามสัดส่วนที่พึงจะได้ตามกฎหมายอย่างถูกต้องเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจคำขอรับชำระหนี้สอบสวนคำขอรับชำระหนี้การพิจารณาคำขอรับชำระหนี้และการสั่งคำขอรับชำระหนี้จึงมีลักษณะเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลายซึ่งจากบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายล้มละลายเช่นนี้ จึงสามารถสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงสถานะของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่มีลักษณะเป็นผู้แทนหรือตัวแทนของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลาย

อย่างไรก็ดี ภายหลังจากเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอายุความไปแล้ว แต่หน้าที่ของตัวแทนของเจ้าหนี้ยังคงอยู่ อีกทั้งทรัพย์สินก็ยังไม่ได้ทำการแบ่งให้กับบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ตัวแทนของเจ้าหนี้จึงยังมีหน้าที่ช่วยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินเพื่อแบ่งให้กับบรรดาเจ้าหนี้ให้ได้รับการชำระหนี้อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน โดยเจ้าหนี้ทั้งหลายเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องโดยตรงในคดีล้มละลาย ดังนั้น เจ้าหนี้เหล่านี้จึงควรได้มีสิทธิมีส่วนตัดสินใจหรือรักษาผลประโยชน์ของตนเองอย่างเหมาะสม หากการดำเนินคดีล้มละลายไม่เปิดโอกาสให้เจ้าหนี้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเพียงพออาจก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจในส่วนของ

เจ้าหน้าที่และอาจไม่ให้ความร่วมมือด้วยดี การพิจารณาคดีล้มละลายก็อาจไม่สำเร็จ และส่งผลกระทบต่อส่วนรวม ดังนั้น ที่ประชุมเจ้าหน้าที่และกรรมการเจ้าหน้าที่จึงเกิดขึ้นในกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายเพื่อตัดสินใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่โดยตรง อาทิ การพิจารณาและให้ความเห็นชอบกับ เงื่อนไขที่ลูกหนี้เสนอขอประนอมหนี้หรือการพิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการขายจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้โดยวิธีต่าง ๆ โดยปกติคดีล้มละลายมักจะมีเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องกำหนดสิทธิหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับการประชุมเจ้าหน้าที่และกรรมการเจ้าหน้าที่ไว้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและดำเนินคดีล้มละลายได้อย่างรวดเร็ว จนกระทั่งได้ทำการแบ่งทรัพย์สินครั้งสุดท้ายหรือไม่มีทรัพย์สินจะแบ่งแล้วต่อแต่นั้นมาภายในสิบปีก็ไม่อาจรวบรวมทรัพย์สินได้อีกและไม่มีเจ้าหน้าที่มาขอให้รวบรวมทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายอีก

3. ในฐานะเป็นบุคคลกลางระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกหนี้

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในฐานะเป็นบุคคลกลางเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้นได้แก่การประกาศแจ้งคำสั่งต่างๆอาทิเช่นการโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของศาล เพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายของลูกหนี้ได้เข้ามายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย⁷ หรือการแจ้งกำหนดนัดวันตรวจคำขอรับชำระหนี้⁸ หรือว่าจะเป็นการแจ้งคำวินิจฉัยชี้ขาดสั่งชำระหนี้ในคดีล้มละลายของศาล⁹ เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญระหว่างเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ที่จะต้องรักษาสถานะของการเป็นบุคคลกลางไว้เพื่อก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือทั้งกับฝ่ายผู้เป็นเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ตามแต่ละบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดด้วยความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จากการที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้มีบทบาทและอำนาจหน้าที่อยู่หลายสถานะประกอบกับลักษณะงานโดยทั่วไปที่มีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อนซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เป็นอย่างมากเพื่อการวินิจฉัยสั่งการหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลรวมทั้งต้องมีความรู้ความเข้าใจทางด้านบัญชีหรือธุรกิจเพื่อให้การบริหารกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็อาจเกิดความเสียหายผิดพลาดหรือความเสียหายแก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ไม่ต่างไปจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐประเภทอื่นๆและสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานในบางกรณี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่ง

⁷ เฟิงอ้าง, น. 40.

⁸ เฟิงอ้าง, น. 104.

⁹ เฟิงอ้าง, น. 106-107.

เป็นผู้รับผิดชอบอาจต้องมีความรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายได้บัญญัติ ไว้ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบทางละเมิดการความรับผิดชอบทางอาญาคความรับผิดชอบทางวินัย

กรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กระทำละเมิดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดตามหน้าที่นั้นในพระราชบัญญัติล้มละลายพ.ศ. 2483 มีเจตนาเจตนาที่มุ่งที่จะคุ้มครองเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จากการกระทำละเมิดอันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานไว้เป็นพิเศษซึ่งถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีความก้าวหน้าก่อนที่จะได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าพนักงานที่ พ.ศ. 2539 จะมีผลบังคับใช้กับเจ้าพนักงานที่รัฐประภทอื่นให้ได้รับความคุ้มครองในลักษณะเดียวกัน ฉะนั้น กฎหมายล้มละลายจึงได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไว้เป็นพิเศษซึ่งถือเป็นการยกเว้นหลักกฎหมายส่วนแบ่งในเรื่องละเมิด กล่าวคือ ในการปฏิบัติตามหน้าที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว เว้นแต่จะได้กระทำโดยเจตนาร้ายหรือโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และ ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่กองทรัพย์สินที่ล้มละลายโดยเจตนาหรือโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลก็มีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ชดใช้ ค่าเสียหายเป็นส่วนตัวตามที่เห็นสมควรได้ด้วย ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา 147 และ มาตรา 152 พ.ศ.2483

อย่างไรก็ตามกฎหมายได้กำหนดอายุความในการฟ้องเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไว้ 6 เดือน นับแต่วันที่เกิดอำนาจฟ้อง (วันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้กระทำหรือละเว้นกระทำการตามหน้าที่ โดยเจตนาร้ายหรือ โดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง) ตามมาตรา 148 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพ.ศ.2483 ซึ่งมีความแตกต่างจากคดีละเมิดกำหนดอายุความไว้ 1 ปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ซึ่งต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแบ่งและพาณิชย์มาตรา 448

3.1.2 ขอบเขต อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 22

เมื่อศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้ไม่ว่าจะเป็นการพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวหรือเด็ดขาด กฎหมายได้กำหนดให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวเป็นผู้มีอำนาจตามมาตรา 22 ในการกระทำการดังต่อไปนี้

- 1) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป
- 2) เก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น
- 3) ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในทันทีที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือเป็นการพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ตาม อำนาจในการจัดการกิจการรวมทั้ง ทรัพย์สินของลูกหนี้ จะตกแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทั้งสิ้นโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวที่จะมีอำนาจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

นอกจากนี้ตามบทบัญญัติในมาตรา 24 ยังได้กำหนดว่าเมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว ห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของตน เว้นแต่จะทำได้ตามคำสั่งหรือความเห็นชอบจากศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้จัดการทรัพย์ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ ตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้นั้น เมื่อศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมมีอำนาจในการเข้าทำการยึดทรัพย์สินที่ลูกหนี้เป็นเจ้าของหรืออยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ หรือผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินนั้น ต้องเป็นทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลายตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 19 วรรคแรกสำหรับการจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวของลูกหนี้ จะเกิดขึ้นเมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว เว้นแต่ทรัพย์สินดังกล่าวจะเป็นของสดเสีงง่าย ตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 19 วรรคท้าย และจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ลูกหนี้อีก่อนถูกพิพากษาให้ล้มละลายโดยที่ทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลายก็คือ ทรัพย์สินทั้งหลายที่ลูกหนี้อีก่อนล้มละลาย และมีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย¹⁰ โดยที่ลูกหนี้มีหน้าที่ในการส่งมอบทรัพย์สิน ดวงตรา สมุดบัญชี และเอกสารอันเกี่ยวกับทรัพย์สินและกิจการของตน ซึ่งอยู่ในความครอบครองให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 23 และลูกหนี้มีหน้าที่ในการต้องไปสาบานต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวมทั้งยื่นคำชี้แจงที่เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของตน พร้อมทั้งแสดงเหตุผลที่ทำให้ตนต้องกลายเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว รวมถึงมีหน้าที่ในการแสดงรายการต่าง ๆ เช่น ชื่อตำบล ที่อยู่ อาชีพของเจ้าหนี้ ทรัพย์สินที่ลูกหนี้ได้ให้ประกันไว้แก่เจ้าหนี้ ทรัพย์สินของคู่สมรสตลอดจนทรัพย์สินของบุคคลอื่นซึ่งอยู่ในความยึดถือของตน ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ลูกหนี้ได้ทราบคำสั่ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะได้ทำการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาจัดสรรชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แต่ละรายต่อไปทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อาจถูกรวบรวมเพื่อนำมาจัดสรรชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลายได้แก่ทรัพย์สินดังต่อไปนี้

1) ทรัพย์สินทั้งหลายที่ลูกหนี้อีก่อนอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลายรวมทั้งสิทธิเรียกร้องเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เว้นแต่

¹⁰ เอื้อน ขุนแก้ว, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 1*, น. 201

(1) เครื่องใช้สอยส่วนตัวอันจำเป็นแก่การดำรงชีพ ซึ่งลูกหนี้รวมทั้งคู่สมรส และ บุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ จำเป็นต้องใช้ตามสมควรแก่ฐานะานุรูป และ

(2) สัตว์ พืชพันธุ์ เครื่องมือและสิ่งของสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพของ ลูกหนี้ราคารวมกันไม่เกินหนึ่งแสนบาท

2) ทรัพย์สินซึ่งลูกหนี้ได้มาภายหลังเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลายจนถึงเวลาปลด จากการล้มละลาย

3) สิ่งของซึ่งอยู่ในครอบครองหรืออำนาจสั่งการหรือสั่งจำหน่ายของลูกหนี้ในทาง การค้าหรือธุรกิจของลูกหนี้ ด้วยความยินยอมของเจ้าของอันแท้จริง โดยพฤติการณ์ซึ่งทำให้เห็นว่า ลูกหนี้เป็นเจ้าของในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ มีอำนาจในการเก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะ ได้รับจากผู้อื่นตาม มาตรา 22 (2) และเมื่อศาลล้มละลายได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว เจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจในการยึดทรัพย์สินทั้งหลายซึ่งอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ หรือของผู้อื่น ซึ่งเป็นทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลาย เพื่อจะได้รวบรวมและจำหน่ายเพื่อแบ่งชำระหนี้ให้แก่ บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 19 ซึ่งการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดี ล้มละลายนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กรณีดังต่อไปนี้

1. ยึดทรัพย์

การยึดทรัพย์ในคดีล้มละลาย มีกระบวนการที่คล้ายกับการยึดทรัพย์ของ ลูกหนี้ในคดีแพ่ง เพียงแต่ในคดีล้มละลายนั้นแต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจยึดทรัพย์ของลูกหนี้ ผู้ล้มละลายได้โดยไม่ต้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการแทน

2.อายัดทรัพย์สิน

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจในการอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งอยู่ใน ความครอบครองของบุคคลภายนอก รวมตลอดจนถึงเงินเดือน บำนาญ บำเหน็จเบี้ยหวัด หรือเงินอื่นใดในลักษณะ และให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ลูกหนี้ได้มาระหว่างล้มละลาย วิธีการพิเศษเกี่ยวกับทรัพย์ที่ ถูกยึดในคดีแพ่ง

3. การทวงหนี้

การรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้โดยวิธีการทวงหนี้ โดยหากเจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์ พิจารณาแล้วพบว่า ลูกหนี้เป็นผู้มีสิทธิเรียกร้องต่อบุคคลอื่น หรือกล่าวในอีกอย่างหนึ่ง คือลูกหนี้เป็นเจ้าของหนี้ของบุคคลอื่น กรณีเช่นนี้นักกฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจ แจ้งเป็นหนังสือไปยังบุคคลภายนอก เพื่อให้บุคคลภายนอกนั้นชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน ในกรณี

บุคคลภายนอกนั้นจะปฏิเสธหนี้ดังกล่าวก็ให้ชี้แจงแสดงเหตุผลเป็นหนังสือกลับมาแจ้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ภายในเวลา 14 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้ง มิฉะนั้น จะถือว่าบุคคลภายนอกนั้นเป็นหนี้ลูกหนี้ตามจำนวนที่แจ้งไป เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ทำการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายแล้ว จะสามารถทำการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ก็ต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย เว้นแต่ทรัพย์สินที่ยึดมานั้นเป็นของสวดเสียดง่าย หรือถ้าหน่วงช้าไว้ อาจเกิดความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนแห่งค่าของทรัพย์สินโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจขายตามวิธีที่สะดวกและเป็นผลดีที่สุดและการขายโดยวิธีอื่นนอกจากการขายทอดตลาดนั้น ต้องได้รับความเห็นชอบของกรรมการเจ้าหนี้ ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 123 ตามพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483¹¹

3.1.3 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเวลาปลดล้มละลายโดยอายุความ

กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยได้มีการบัญญัติรับรองหลักเกณฑ์การปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายมาเป็นเวลานาน แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวยังมีความไม่สมบูรณ์อยู่ในบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลายใน พ.ศ. 2547 ดังนั้นเพื่อให้หลักเกณฑ์ในเรื่องการปลดจากล้มละลายของประเทศไทยเกิดความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้รวมทั้งให้ความคุ้มครองแก่ทั้งทางฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

หลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 กำหนดหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายโดยอายุความ โดยให้ลูกหนี้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดได้รับการปลดจากล้มละลายทันที ที่ครบกำหนด 3 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลาย โดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาล ซึ่งหลักเกณฑ์ของการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายมีลักษณะเป็นการลดบทบาทของศาลในการใช้ดุลยพินิจว่าจะให้บุคคลล้มละลายได้รับการปลดจากล้มละลายหรือไม่

กระบวนการล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ได้เริ่มขึ้นเมื่อเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ตามมาตรา 9 ดังนี้

¹¹ กฤษฎา แสงเจริญ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 41*.

1. ลูกหนี้มีหนี้สินส่วนตัว (ลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน)
2. ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลาย
คนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาทหรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียว
หรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาทและ
3. หนี้นี้อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้นี้จะถึงกำหนดชำระโดย
ผ่านหรือในอนาคตก็ตาม

ในส่วนของการฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้นั้นนอกจากจะเข้าหลักเกณฑ์
ที่กล่าวข้างต้นแล้วเจ้าหนี้นั้นจะต้องเป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของ
ลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันด้วยรวมทั้งจะต้องกล่าวในฟ้องด้วยว่าถ้าลูกหนี้ล้มละลาย
แล้วจะยอมสละทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันของตนดังกล่าวเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายหรือ
ตีราคาหลักประกันมาในฟ้องซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้วยังมีเงินยังขาดอยู่สำหรับลูกหนี้ซึ่ง
เป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาทหรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวน ไม่น้อย
กว่า 2 ล้านบาททั้งนี้ขึ้นไปตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

เมื่อศาลได้รับคำฟ้องในคดีล้มละลายดังกล่าวไว้แล้วก็ให้ศาลกำหนดวันนั่งพิจารณา
เป็นการด่วนรวมทั้งให้ออกหมายเรียกและส่งสำเนาคำฟ้องไปยังลูกหนี้ให้ทราบก่อนวันนั่งพิจารณาไม่
น้อยกว่า 7 วันโดยในการพิจารณาคดีล้มละลายนั้นศาลจะต้องพิจารณาตามคำฟ้องของเจ้าหนี้
ดังกล่าวให้ได้ความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 หรือ มาตรา 10 ซึ่งถ้าศาลพิจารณาได้ความจริงให้
ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแต่ถ้าศาลไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระ
หนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้วก็ให้ศาลพิพากษายกฟ้องตามมาตรา 14
โดยคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ตามกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยนั้นเปรียบเสมือนเป็นคำสั่งที่ให้อำนาจ
แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าจัดการเก็บรวบรวม และเก็บรักษาทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้แทนตัว
ลูกหนี้และคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์นั้นยังมีผลเป็นการจำกัดอำนาจของลูกหนี้ที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินและ
กิจการของตนตามปกติซึ่งเหตุที่กฎหมายล้มละลายได้กำหนดให้ศาลจะต้องเป็นคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์
เด็ดขาดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายนั่นก็เพื่อให้โอกาสแก่ลูกหนี้ในการที่จะขอ
ประนอมหนี้ก่อนล้มละลายได้ครั้งหนึ่งก่อน เนื่องจากถ้าหากลูกหนี้ขอประนอมหนี้ได้สำเร็จแล้วลูกหนี้
ก็จะไม่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย นอกจากนี้ การที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ยังมี
วัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้ร่วมกันปรึกษาหารือว่าควรจะยอมรับหรือปฏิเสธคำขอ
ประนอมหนี้ ด้วยวิธีการดังกล่าวว่าการชำระหนี้แต่เพียงบางส่วนหรือชำระหนี้โดยวิธีการอื่นหรือควรจะ
ขอให้ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายรวมทั้งให้เจ้าหนี้ได้ ปรึกษาหารือถึงวิธีการที่จะจัดการกับ
ทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อไปด้วย

อนึ่ง เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ได้เด็ดขาดแล้วเจ้าหนี้จะไม่สามารถฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งสามัญเกี่ยวกับมูลหนี้ ซึ่งอาจขอรับชำระหนี้ได้อีก เนื่องจากกฎหมายล้มละลายได้กำหนดให้มีการเปลี่ยนจากสิทธิ์ในการฟ้องร้องบังคับชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้โดยเฉพาะเจาะจง มาเป็นสิทธิ์ในการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแทนทั้งนี้ประกอบด้วยมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ก็ได้กำหนดให้เจ้าหนี้ทั้งหลายที่ประสงค์จะขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายนั้นจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วยเพื่อให้กฎหมายล้มละลายได้รับรองสิทธิ์ของเจ้าหนี้ที่มีอยู่ตามกฎหมายและเพื่อให้เจ้าหนี้เหล่านั้นสามารถได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้อีกด้วยแม้ว่าเจ้าหนี้รายนั้นจะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเป็นเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องเป็นคดีแพ่งไว้แล้วแต่คดียังอยู่ในระหว่างพิจารณาก็ตาม

หลักเกณฑ์ของการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ

1) ลูกหนี้ต้องเป็นบุคคลธรรมดาที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว
 2) บุคคลธรรมดาที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้นจะได้รับการปลดจากล้มละลายทันที เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายโดยศาลไม่ต้องสั่งปลดจากล้มละลายอีก (มาตรา 81/1 วรรคหนึ่ง)

3) กรณีที่บุคคลธรรมดาที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้นได้เคยถูกพิพากษาให้ล้มละลายมาก่อนแล้ว และยังไม่พ้นระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายครั้งก่อน จึงถึงวันที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ครั้งหลัง ให้ขยายระยะเวลาที่บุคคลธรรมดานั้นจะได้รับการปลดจากล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลาจาก 3 ปี ขยายเป็น 5 ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายครั้งหลัง (มาตรา 81/1(1))

4) กรณีที่บุคคลธรรมดาที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้นเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตที่ไม่มีลักษณะตามมาตรา 81/1 (3) กล่าวคือ เป็นบุคคลล้มละลายที่ถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดตามมาตรา 163 ถึงมาตรา 170 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายฯ

หลักการปลดจากล้มละลายมาจากการที่ต้องการช่วยเหลือลูกหนี้ที่สุจริตมีโอกาสหลุดพ้นจากหนี้สินและกลับมาเริ่มต้นใหม่ทางการเงิน (Fresh Start) ได้ โดยตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ได้กำหนดว่าเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายแล้วบุคคลล้มละลายอาจได้รับการปลดจากล้มละลายได้ 2 กรณีคือ

3.1.3.1 การปลดจากล้มละลายโดยอายุความตามคำสั่งศาล

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 มาตรา 67/1 บัญญัติว่า “เมื่อศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายแล้ว บุคคลล้มละลายอาจได้รับการ

ปลดจากล้มละลายเมื่อศาลได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายตามมาตรา 71 หรือเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา ตามมาตรา 81/1”

เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาให้ล้มละลายแล้วบุคคลล้มละลายอาจยื่นคำขอโดย ทำเป็นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีการคำสั่งปลดจากล้มละลายได้ และต้องนำเงินมาวางต่อเจ้าพนักงาน พัทธ์กษัตริย์เพื่อเป็นประกันค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย เมื่อนำคำขอปลดจากล้มละลายต่อศาลแล้ว ให้เจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์ยื่นรายงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินและความประพฤติของบุคคล ล้มละลายในเวลาก่อนหรือระหว่างที่ล้มละลายต่อศาล และส่งสำเนารายงานให้บุคคลล้มละลายก่อน วันนัดพิจารณาในการพิจารณาคำขอปลดจากล้มละลายนั้นศาลอาจฟังคำชี้แจงของ เจ้าพนักงาน พัทธ์กษัตริย์ เจ้าหนี้หรือผู้แทนเจ้าหนี้รายงานของเจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์และรายงานการไต่สวน โดยเปิดเผยของศาลและอาจให้บุคคลล้มละลายสาบานตัวให้การ หรือพิจารณาพยานหลักฐานตามที่ เห็นสมควร และเมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า บุคคลล้มละลายนั้นได้แบ่งทรัพย์สินชำระให้แก่เจ้าหนี้ที่ ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต ศาลจะทำคำสั่งปลด จากล้มละลาย ศาลอาจมีคำสั่งปลดจากล้มละลายโดยกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับทรัพย์สินที่พึงได้มาใน เวลาหลังจากปลดจากล้มละลายก็ได้แต่ต้องไม่เกินระยะเวลา 3 ปี ที่บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลด จากล้มละลายโดยอัตโนมัติ บุคคลล้มละลายซึ่งได้ถูกปลดจากล้มละลายนั้น ยังมีหน้าที่ช่วยในการ จำหน่ายและแบ่งทรัพย์สินของตนซึ่งตกอยู่กับเจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์ตามที่เจ้าพนักงานพัทธ์ กษัตริย์ต้องการ ถ้าบุคคลล้มละลายไม่ช่วย ศาลมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งปลดจากล้มละลายนั้นได้ แต่ไม่ กระทบถึงการใดที่ได้กระทำไปแล้วภายหลังการปลดจากล้มละลายก่อนศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนนั้น

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ปลดจากล้มละลายโดยมีเงื่อนไขให้บุคคลล้มละลายใช้ เงินแก่เจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์ ศาลมีอำนาจกำหนดจำนวนเงินสำหรับเลี้ยงชีพบุคคลล้มละลายและ ครอบครัวในปี หนึ่งๆที่ให้หักเอาจากทรัพย์สินซึ่งได้มาภายหลังที่มีคำสั่งนั้นและกำหนดให้ส่งเงินหรือ ทรัพย์สินที่เหลือแก่เจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์เพื่อแบ่งแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย และกำหนดวันให้ยื่นบัญชี แสดงการรับทรัพย์สินที่ได้มาทุกๆ ปีต่อเจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์ บุคคลล้มละลายที่ถูกปลดจาก ล้มละลายโดยให้ใช้เงินแก่เจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์นั้นมีหน้าที่ไปให้เจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์หรือศาล สอบสวนหรือไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาตามที่เจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์หรือศาลต้องการ ถ้าบุคคลล้มละลายไม่ปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์อาจมีคำขอให้ศาลเพิกถอนการปลดจาก ล้มละลายได้

3.1.3.2 การปลดจากลั้มละลายโดยอายุความ ด้วยผลแห่งมาตรา 35 พระราชบัญญัติลั้มละลาย พ.ศ. 2542

การปลดจากลั้มละลายโดยอายุความ ตามพระราชบัญญัติลั้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 นี้ ได้บัญญัติขึ้นโดยเป็นผลสืบเนื่องจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติลั้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 มาตรา 35 ซึ่งปรากฏเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวว่าหลักเกณฑ์การให้ลูกหนี้พ้นจากลั้มละลายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังขาดความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผลของการพ้นจากการลั้มละลาย โดยเฉพาะการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ อย่างไรก็ตามหลักการของบทบัญญัติในเรื่องนี้เป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลลั้มละลายที่สุจริตได้มีโอกาสพ้นจากการเป็นบุคคลลั้มละลาย สมควรคงหลักการดังกล่าวไว้ โดยยกเลิกบทบัญญัติเดิมและนำมากำหนดเพิ่มเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลดจากลั้มละลายโดยอายุความ นอกจากนี้บทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลลั้มละลายอาจร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากลั้มละลายได้ซึ่งใช้บังคับในปัจจุบันนั้น ยังขาดความชัดเจนแน่นอน ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล แต่ละกรณี จึงสมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ที่ศาลจะสั่งปลดจากลั้มละลายให้ชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันแก่บุคคลลั้มละลายว่า หากดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดแล้วจะสามารถได้รับการปลดจากลั้มละลาย ทั้งนี้ ยังได้เพิ่มเติมหลักเกณฑ์ให้รัดกุมยิ่งกว่าหลักการพ้นจากลั้มละลายโดยอัตโนมัติตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติลั้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542

หลักเกณฑ์การปลดจากลั้มละลายตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติลั้มละลาย พ.ศ. 2542

1. บุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลั้มละลายต้องเป็นบุคคลธรรมดา
2. หนี้อันเป็นมูลเหตุที่ฟ้องลั้มละลายไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต
3. ลูกหนี้ผลจากการเป็นบุคคลลั้มละลายเมื่อผล 3 ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำ

พิพากษาให้เป็นบุคคลลั้มละลาย

ทั้งนี้หลักเกณฑ์การผลจากการลั้มละลายดังกล่าวข้างต้นใช้กับบุคคลที่ลูกฟ้องดำเนินคดีลั้มละลายหลังวันที่พระราชบัญญัติลั้มละลายพ.ศ. 2542 ใช้บังคับ คือวันที่ 22 เมษายน 2542 เป็นต้นไป ส่วนคดีลั้มละลายที่ได้ยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัติลั้มละลาย พ.ศ. 2542 ใช้บังคับและยังคงค้างพิจารณาอยู่ในศาลหรืออยู่ในระหว่างการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์การปลดจากลั้มละลายก็เป็นไปตามกฎหมายกล่าวคือพระราชบัญญัติลั้มละลายพุทธศักราช 2483 ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้ตามมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติลั้มละลายพ.ศ. 2542 บัญญัติว่าบรรดาคดีลั้มละลายที่ได้ยื่นฟ้องก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังคงค้างพิจารณาอยู่ใน

ศาลหรือในระหว่างปฏิบัติการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายซึ่ง
ใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผลของการปลดจากล้มละลายตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย
พ.ศ. 2542

เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 3 ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย
ลูกหนี้จะออกจากกระบวนการเป็นบุคคลล้มละลายสามารถประกอบวิชาชีพอื่นได้ทันทีและเมื่อครบ
3 ปีแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องโฆษณาการปลดจากล้มละลายในราชกิจจานุเบกษาและ
หนังสือพิมพ์รายวันตามมาตรา 76 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 และเมื่อการ
ล้มละลายมีผลทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินอันเป็นขอชำระไว้เว้นแต่

1. หนี้เกี่ยวกับภาษีหรือจังกอบของรัฐบาลเทศบาล
2. หนี้ที่เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ซึ่ง
เจ้าหนี้มิได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมบูรณ์

3.1.4 ผลของการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ

เดิมการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย
พุทธศักราช 2483 ได้วางหลักเกณฑ์ให้การร้องขอต่อศาลมีความสำคัญและเป็นวิธีการปลดจาก
ล้มละลายวิธีแรกที่ต้องคำนึงถึง เนื่องจากยังไม่มีหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายรูปแบบอื่น ต่อมา
เมื่อได้มีการนำหลักเกณฑ์การพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติ
ล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 และนำหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายโดยอายุความ ตามมาตรา
81/1 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 มาใช้

ดังนั้น การปลดจากล้มละลายไม่ว่าโดยคำสั่งศาลหรือโดยอายุความเมื่อพ้น
ระยะเวลา 3 ปี เป็นผลให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงที่จะขอชำระได้ เว้นแต่ หนี้ที่
เกี่ยวกับภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาล หรือเทศบาล หรือหนี้ที่เกิดโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคล
ล้มละลาย หรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้มิได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วน
เกี่ยวข้องสมบูรณ์และการปลดจากล้มละลายไม่ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับบุคคลล้มละลายหรือรับผิดชอบ
ร่วมกับบุคคลล้มละลายหรือค้ำประกัน หรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของบุคคลล้มละลายหลุด
พ้นจากความรับผิดชอบไปด้วย

เมื่อศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายลูกหนี้ย่อมมีสิทธิ์เสรีภาพและมีอำนาจเป็นอิสระ
ในการจัดการทรัพย์สินของตนไม่ต้องตกอยู่ในภาวะการล้มละลายอีกต่อไปและมีผลดังต่อไปนี้

1. หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันอาจขอชำระได้กล่าวคือหนี้ยังคงค้างชำระอยู่
เท่าใดในขณะที่ศาลสั่งปลดจากล้มละลายลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้สิน

2. หนี้ซึ่งลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นได้โดยคำสั่งปลดจากล้มละลาย

- (1) หนี้ที่เกี่ยวกับภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล
- (2) หนี้ที่เกิดด้วยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ที่เจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมควร
- (3) หนี้ที่ไม่อาจขอชำระได้ในคดีล้มละลายบุคคลล้มละลายยังคงต้องรับผิดชอบอยู่หาหลุดพ้นโดยคำสั่งปลดจากล้มละลายไม่อย่างไรก็ดีหนี้ที่ไม่อาจขอชำระได้ซึ่งบุคคลจะต้องรับชำระหนี้จะต้องอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือหากว่าหนี้ที่เกิดขึ้นไม่ถูกแบบหรือฝ่าฝืนข้อห้ามของกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีหรือขาดอายุความก็คงจะเรียกร้องมีได้อยู่เอง

3. การปลดจากล้มละลายไม่ทำให้บุคคลผู้เป็นหุ้นส่วนหรือรับผิดร่วมกับบุคคลล้มละลายหรือทำประการหรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันบุคคลล้มละลายผลจากความรับผิดชอบไปด้วยซึ่งแตกต่างจากการค้ำประกันในทางแพ่งเพราะการค้ำประกันในทางแพ่ง หากตัวลูกหนี้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบในการชำระหนี้ผู้ค้ำประกันก็หลุดพ้นจากความรับผิดชอบในการชำระหนี้ไปด้วยความในมาตรานี้เป็นทำนองเดียวกับผลของการประนอมหนี้ที่ไม่เป็นผลให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือลูกหนี้ร่วมหรือผู้ค้ำประกันหลุดพ้นไปด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 254/2507 วินิจฉัยว่า “ในคดีล้มละลายแม้หนี้ของบุคคลล้มละลายนั้นจะระงับไปแล้วด้วยการประนอมหนี้ก็ดีหรือศาลมีคำสั่งปลดจากการล้มละลายก็ดี หากทำให้ผู้ค้ำประกันของบุคคลล้มละลายนั้นหลุดพ้นจากความรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของบุคคลล้มละลายไม่กรณีเช่นนี้ไม่ตกอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 698”

3.2 การปลดจากล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ

กฎหมายล้มละลายได้เข้าสู่สหราชอาณาจักรอังกฤษในปี ค.ศ. 1542 โดยมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการกระทำอันเป็นบุคคลล้มละลาย (Act against Such Persons as Do Make Bankruptcy) กฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็นความผิดกึ่งอาญาและใช้บังคับเฉพาะลูกหนี้ที่เป็นพ่อค้าและบ่งชี้ว่าลูกหนี้ที่หลบหนีเป็นผู้กระทำความผิด อันมีลักษณะใกล้เคียงกับอาชญากรรม ซึ่งทำให้บุคคลล้มละลายมีตราบปติดตัวไปชั่วนานาน แม้ในปี ค.ศ. 1978 “การล้มละลายเป็นอาชญากรรมและบุคคลล้มละลายในกฎหมายเก่าถูกเรียกว่า ผู้กระทำความผิด เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นว่าบุคคลล้มละลายเป็นคนฉ้อโกง

การล้มละลายในช่วง ศตวรรษที่ 16-19 จำกัดเฉพาะผู้ทำการค้าที่ไม่เป็นธรรม ต่อมาในปี ค.ศ. 1869 ได้มีการแก้ไขให้เปิดกว้างสำหรับบุคคลทั่วไป ไม่เฉพาะผู้ทำการค้าเท่านั้น โดยการ

ล้มละลายเป็นกระบวนการที่มีผลต่อลูกหนี้ไม่ว่าลูกหนี้จะมีทรัพย์สินในมือมากน้อยเพียงใด ผู้รักษาทรัพย์สิน (Trustee) จะทำหน้าที่ในการขายทรัพย์สินเหล่านั้นของลูกหนี้ และแจกจ่ายไปให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ และเมื่อจำหน่ายจ่ายแจกไปหมดแล้ว ผู้รักษาทรัพย์สินก็จะสิ้นสุดหน้าที่ลงหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาหนึ่งแล้วบุคคลล้มละลายที่ยังไม่ได้รับการปลดจากล้มละลายก็จะหลุดพ้นจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติ หรือบุคคลล้มละลายอาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ปลดจากล้มละลายก็ได้

เช่นนี้ผลจากการปลดจากล้มละลาย คือ บุคคลล้มละลายจะหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงที่เกิดขึ้นก่อนล้มละลาย จนถึงเวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลายและสิ่งนี้เป็นประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดจากการเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย ตามกฎหมายของสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้น การล้มละลายจะเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลายต่อเนื่องไปจนกระทั่งวันที่ถูกปลดจากการล้มละลาย และผลแห่งการตกเป็นบุคคลล้มละลายจะทำให้ลูกหนี้กลายเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือเป็นผู้ไม่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งหรือประกอบอาชีพบางอย่างในทันที เมื่อใดก็ตามที่ศาลมีคำสั่งให้ปลดจากล้มละลายจะเหมือนกับใบรับรองว่าบุคคลล้มละลายผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดแต่อย่างใด ทำให้บทบาทหน้าที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการขาดคุณสมบัติการเป็นบุคคลล้มละลายสิ้นสุดลงด้วย เว้นแต่ในบางกรณีอาจยังต้องถูกจำกัดต่อไปอีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ไม่เกิน 5 ปี

ต่อมาเมื่อกฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจ ค.ศ. 2002 (The Enterprise Act 2002) มีผลใช้บังคับจะทำให้การปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติมีผลใช้บังคับกับบุคคลล้มละลายทั้งหมด ที่สำคัญที่สุด คือ ศาลมีอำนาจมีคำสั่งจำกัดสิทธิเกี่ยวกับการล้มละลาย (Bankruptcy restrictions order) กับบุคคลล้มละลายที่ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้วได้ ทำให้บุคคลนั้นไม่มีความสามารถต่อไปอีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง การปลดจากล้มละลายเป็นการปลดจากสภาพบุคคลที่ถูกจำกัดและความไม่เหมาะสมบางประการ และยังเป็น การปลดจากหนี้สินทั้งปวงด้วย แต่การล้มละลายยังคงอยู่ เพราะการปลดจากล้มละลายเป็นเพียงการยกเลิกสิ่งซึ่งมีผลกระทบจากการล้มละลายโดยตรงเท่านั้น ทรัพย์สินยังอยู่ในความดูแลของผู้รักษาทรัพย์สิน (Trustee) ในระบบล้มละลาย¹²

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการปลดจากล้มละลายตามกฎหมายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ แต่เดิมมีเฉพาะการปลดจากล้มละลายโดยต้องใช้คำสั่งศาลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ตามมาตรา

¹² สุกัญญา ประดิษฐ์วิทยา. (2549). *ข้อจำกัดในการดำรงตำแหน่งหรือการประกอบอาชีพของบุคคลล้มละลาย*. (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

26 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย ค.ศ. 1914 (Bankruptcy Act 1914) ต่อมาได้มีการปลดล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge) โดย Insolvency Act 1976 มาตรา 7 (2) ซึ่งกำหนดว่า ถ้าผู้ล้มละลายไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยคำสั่งศาล ตามมาตรา 26 ของ Bankruptcy Act 1914 หรือ ไม่ได้ถูกยกเลิกการล้มละลาย ผู้ล้มละลายมีสิทธิที่จะได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติเมื่อครบ 5 ปี นับแต่วันที่พิพากษาให้ล้มละลาย ต่อมาการปลดจากการล้มละลายทั้ง 2 วิธีภายใต้ Insolvency Act 1976 ได้ถูกยกเลิกและได้มีการนำกระบวนการใหม่ที่มีลักษณะคล้ายกันมาแทนที่ โดย Insolvency Act 1986 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 1986 ได้บัญญัติถึงการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติ และการปลดจากการล้มละลายโดยใช้คำสั่งศาล ซึ่งเป็นกฎหมายที่สหราชอาณาจักรอังกฤษใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

3.2.1 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

เมื่อศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเข้ามาดำเนินการเป็นผู้พิทักษ์ทรัพย์ของผู้เป็นลูกหนี้แทน สถานะของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในขั้นนี้ จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้พิทักษ์ทรัพย์ที่ศาลแต่งตั้งในคดีทั่วไป ในขั้นตอนนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีอำนาจหน้าที่ในการเข้าครอบครองและดูแลทรัพย์สินของลูกหนี้และในการสอบสวนลูกหนี้ เพื่อให้ทราบถึงกิจการของลูกหนี้ รวมทั้งการเรียกประชุมคณะกรรมการเจ้าหนี้ โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคดีล้มละลายของกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Insolvency Service of Department of Trade and Industry)

ฉะนั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงยังถือเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาค่าขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายอยู่ ทั้งนี้ โดยที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นี้จะมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การแต่งตั้งและถอดถอนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

ตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 399(2) นั้นได้กำหนดให้ The Secretary of State มีอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งการแต่งตั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ The Secretary of State นั้นอาจแต่งตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ได้ตามจำนวนที่ได้รับการเห็นชอบจากกระทรวงการคลังและบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งนั้นก็จะได้รับเงินค่าตอบแทนจาก The Secretary of State โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นี้จะต้องอยู่ประจำสำนักงานรวมทั้งทำหน้าที่ตามที่กฎหมายล้มละลายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามบทบัญญัติใน part 9 ของ Insolvency Act 1986 และทำหน้าที่เป็นผู้จัดการทรัพย์ตามที่กฎหมายล้มละลายกำหนดนอกจากนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังจะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่างๆภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขตามคำสั่งที่เราได้รับมอบหมายจาก

The Secretary of State ทั้งนี้ The Secretary of State ต้องจัดให้มีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อย่างน้อย 1 คนไปประจำอยู่ที่ศาลสูงและศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือคดีล้มละลายโดยอาจจะตั้งให้มีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพียงคนเดียวกระทำการในศาลต่างๆก็ได้

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจาก The Secretary of State โดยมีอำนาจดำเนินการในคดีล้มละลายทุกกรณีในเขตอำนาจศาลที่ตนได้รับการแต่งตั้งและในกรณีเพื่อประโยชน์ในการจำหน่ายจ่ายโอนธุรกิจของลูกหนี้ The Secretary of State อาจมีคำสั่งให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในศาลใดศาลหนึ่งสามารถดำเนินคดีที่เกี่ยวกับธุรกิจดังกล่าวที่ตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลอื่นก็ได้ อีกทั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดด้วย อาทิเช่น ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ต้องกระทำการเป็นผู้จัดการทรัพย์ของลูกหนี้ไปจนกว่าที่ประชุมเจ้าหนี้จะได้มีการเรียกแต่งตั้งผู้จัดการทรัพย์หน้าที่ในการไต่สวนหาทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายหน้าที่ในการยื่นคำร้องต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยหน้าที่ในการเรียกประชุมเจ้าหนี้เพื่อแต่งตั้งผู้จัดการทรัพย์และทำหน้าที่ในการที่จะตรวจชำระบัญชีและสอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมทั้งสั่งชำระหนี้ด้วย เป็นต้น

นอกจากนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกคำสั่งเกี่ยวกับกรณีใดใดที่มีปัญหาขึ้นในกระบวนการล้มละลายก็ได้ส่วนบรรดาค่าใช้จ่ายและค่าเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อันเนื่องมาจากกระบวนการล้มละลายนั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินของบุคคลล้มละลาย

สถานะของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องกระทำการตามคำสั่งของ The secretary of State ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของศาลซึ่งจากสถานะเจ้าพนักงานของศาลดังกล่าวย่อมส่งผลให้การกระทำใด โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ได้กระทำต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมถือเป็นการดูหมิ่นศาลด้วยและจากการกระทำให้สถานะดังกล่าวย่อมทำให้การกระทำของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับความคุ้มครอง นอกจากนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังสามารถฟ้องคดีในนามของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เองได้ด้วย

อนึ่ง เมื่อบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตายหรือพ้นจากตำแหน่งแล้วบุคคลอื่นที่เข้ามาแทนที่สามารถดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายต่อไปได้ ทั้งนี้ โดยไม่ต้องได้รับการโอนทรัพย์สินนั้นจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์คนก่อนดั่งนั้นสถานะ

ของบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่แทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เดิมจึงเข้ามามีบทบาทและสถานะเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของศาลเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เดิม

ค่าตอบแทนของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

ตาม Insolvency Act 1986 นั้น กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนประจำและนอกจากนี้ยังได้กำหนดค่าตอบแทนเป็นพิเศษให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไว้ด้วย ในกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการทำหน้าที่เป็นผู้จัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายหรือเป็นผู้พิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว ทั้งนี้ กำหนดไว้เป็นอัตราค่าตอบแทนต่อชั่วโมงการทำงาน

3.2.2 ขอบเขต อำนาจ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้จัดการทรัพย์สินในการปฏิบัติ ตาม (Insolvency Act 1986)

ในกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้นถือว่าผู้จัดการทรัพย์สินเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายเนื่องจากผลของคดีล้มละลายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะของลูกหนี้ อีกทั้งยังทำให้การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้และการจัดการกับสิทธิ์ของเจ้าหนี้ทั้งหลายนี้นำไปสู่ความยุ่งยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลที่กฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษมีความต้องการในการที่จะคุ้มครองตัวผู้เป็นเจ้าของ เพื่อให้เจ้าหนี้เหล่านั้นสามารถได้รับชำระหนี้ด้วยความยุติธรรมมากที่สุด กฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษจึงต้องกำหนดให้มีการจำกัดอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้โดยการให้มีบุคคลกลางเข้ามาทำหน้าที่แทน ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ในการรวบรวมทรัพย์สิน การแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ รวมทั้งการพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวกับคำขอรับชำระหนี้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเหตุให้กฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษได้มีการพัฒนาในเรื่องของบุคคลที่จะเข้ามาจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายอย่างต่อเนื่อง โดยในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายล้มละลายจะได้เสนอให้มีการปรับปรุงคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาเป็นผู้จัดการทรัพย์สินด้วย เนื่องจากเดิมบุคคลผู้ที่จะเป็นผู้จัดการทรัพย์สินส่วนใหญ่มักเป็นบุคคลที่ไม่มีประสบการณ์และความสามารถในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเพียงพอ กล่าวคือ แต่เดิมนั้นบุคคลผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการทรัพย์สินที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตามกฎหมายนั้นก็คือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ต่อมา มีผู้เห็นว่าบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการทรัพย์สินนั้นเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้การดำเนินคดีล้มละลายมีความล่าช้า ดังนั้น คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ จึงได้มีเสนอให้มีการปรับปรุงคุณสมบัติของบุคคลผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้จัดการทรัพย์สินโดยมีสาระสำคัญคือต้องกำหนดตัวบุคคลที่มีความสามารถเป็นพิเศษในการจัดการทรัพย์สินเพื่อให้ผู้จัดการทรัพย์สินสามารถจัดการทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจาก ถ้าให้บุคคลที่มีความสามารถเป็นพิเศษในเรื่องการจัดการทรัพย์สินดังกล่าวเข้ามา

เป็นผู้ทำการรวบรวมจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งอาจทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เป็นไปด้วยความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังจะทำให้บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายสามารถได้รับผลประโยชน์เพิ่มมากขึ้นด้วย

ดังนั้น การที่กฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษมีวัตถุประสงค์ในการแต่งตั้งผู้จัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากในคดีล้มละลายทำให้คุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของการเป็นผู้จัดการทรัพย์สิน เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว ก็คือคุณสมบัติในเรื่องความสามารถเป็นพิเศษในการเป็นผู้จัดการกิจการหรือการบริหารทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายสูงสุด

กฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ ก็ได้มีการเพิ่มบุคคลกลางเข้ามาช่วยในการดำเนินการกิจการและทรัพย์สินแทนลูกหนี้โดยบุคคลกลางที่เข้ามาช่วยดังกล่าวนี้ก็คือผู้จัดการทรัพย์สินโดยผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการทรัพย์สินนั้นอาจเป็นเจ้าของพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรืออาจจะเป็นเอกชนผู้มีวิชาชีพที่เรียกว่า Insolvency Practitioner ก็ได้ อำนาจของผู้จัดการทรัพย์สินโดยปกติแล้วจะเป็นตัวแทนของศาลทำหน้าที่ในตำแหน่งเสมือนบุคคลล้มละลายในการรักษาผลประโยชน์ในทรัพย์สินของตนซึ่งทรัพย์สินและหน้าที่ของผู้จัดการทรัพย์สินในการเป็นผู้รักษาทรัพย์ให้รับการแต่งตั้งโดยศาลสูงในกรณีจำเป็น ผู้จัดการทรัพย์สินอาจขอให้ศาลออกคำสั่งให้อำนาจตนที่จะรักษาหรือยึดทรัพย์สินต่างๆที่ เกี่ยวข้องได้ ทั้งนี้ การทำหน้าที่ของผู้จัดการทรัพย์ดังกล่าวก็เพื่อให้สามารถช่วยลดอุปสรรคความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของคู่ความแต่ละฝ่าย และเพื่อลดโอกาสที่คู่ความทั้งสองฝ่ายจะมีการประวิงคดีหรือทำให้เกิดข้อขัดข้องในการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วย ดังนั้น ผู้จัดการทรัพย์สินจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในคดีล้มละลายเป็นอย่างมากตามกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ

3.2.3 หลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลายตาม Insolvency Act 1986

การเริ่มต้นกระบวนการขอรับชำระหนี้ในล้มละลายนั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติทันทีที่มีการยื่นคำร้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย ไม่ว่าจะเป็นยื่นคำร้องโดยเจ้าหนี้หรือโดยความสมัครใจของลูกหนี้ซึ่งสามารถยื่นได้ต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีล้มละลาย ในกรณีที่เจ้าหนี้เป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลายนั้นโดยปกติแล้วเจ้าหนี้จะใช้สิทธิ์ฟ้องร้องบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ก็ต่อเมื่อมูลหนี้นั้นได้ถึงกำหนดชำระแล้วแต่ลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้องครบถ้วนจนลูกหนี้นั้นได้ตกเป็นผู้มีหนี้สินล้มผลตัว กล่าวคือ ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทุกรายจนเต็มจำนวนได้ ดังนั้น เจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคนหรือลูกหนี้หรือผู้จัดการแผนการประนอมหนี้ภายใต้มาตรา 260 ของ Insolvency Act 1986 นั้นมีอำนาจฟ้อง

เป็นคดีล้มละลายต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายได้ทั้งนี้ต้องดำเนินการภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ลูกหนี้เป็นหนี้จำนวนไม่น้อยกว่าขั้นต่ำที่กฎหมายล้มละลายกำหนด (ปัจจุบันกำหนดไว้ที่ 750 ปอนด์ขึ้นไป)
2. มูลหนี้เป็นมูลหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอนไม่ว่ามูลหนี้จะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม
3. เจ้าหนี้ได้พิสูจน์ให้ปรากฏต่อศาลว่าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้

ในกรณีที่ลูกหนี้ยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้สั่งตนเป็นบุคคลล้มละลายนั้นลูกหนี้จะต้องแสดงให้เห็นถึงมูลเหตุด้วยว่าตนเองไม่สามารถชำระหนี้ได้ ทั้งนี้ ลูกหนี้ได้ถูกกำหนดให้ต้องยื่นคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรว่าตนไม่สามารถที่จะชำระหนี้ได้ด้วยซึ่งตามบทบัญญัติในมาตรา 273 (1) ของ Insolvency Act 1986 นั้นบัญญัติไว้ว่าศาลอาจไม่มีคำสั่งล้มละลายในการพิจารณาคำร้องของลูกหนี้ไม่ได้ ถ้าหากเข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. จำนวนหนี้ล้มละลายทั้งหมดที่ไม่มีหลักประกันเป็นจำนวนรวมกันแล้วมากกว่าหนี้ล้มละลายขั้นต่ำที่กำหนด (ปัจจุบันกำหนดไว้ที่ 40,000 ปอนด์)
2. มูลค่าของทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ล้มละลายจะเท่ากับหรือมากกว่าจำนวนเงินขั้นต่ำ (ปัจจุบันกำหนดไว้ที่ 4,000 ปอนด์)
3. ลูกหนี้ไม่เคยถูกศาลพิพากษาว่าเป็นบุคคลล้มละลายหรือไม่เคยเข้าทำความตกลงเพื่อชำระหนี้หรือแผนการจัดการชำระหนี้ภายใน 5 ปีก่อนการยื่นคำร้องและ
4. ศาลเห็นสมควรที่จะแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้จัดทำรายงานตามมาตรา 274 เกี่ยวกับความเหมาะสมในการดำเนินการตามขั้นตอนในการทำความตกลงกันระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้โดยสมัครใจ

เมื่อศาลได้รับคำร้องขอให้ล้มละลายของเจ้าหนี้หรือคำร้องขอของลูกหนี้แล้วศาลจะต้องพิจารณาจนกว่าจะได้รับความจริงตามเงื่อนไขในการฟ้องคดีล้มละลายตามที่ได้กล่าวในข้างต้น แต่ถ้าลูกหนี้สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนสามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ศาลจะต้องยกฟ้องในคดีล้มละลายนั้นเสีย แต่ถ้าศาลพิจารณาคำฟ้องของเจ้าหนี้หรือคำร้องขอของลูกหนี้แล้วเห็นว่าลูกหนี้เป็นหนี้เจ้าหนี้ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดนั้นจริงและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ศาลอาจจะมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายก็ได้อันจะทำให้กระบวนการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายของลูกหนี้ได้เริ่มต้นขึ้น โดยศาลจะต้องมีคำสั่งให้ชะลอการพิจารณาคดีหรือการดำเนินกระบวนการทางกฎหมายอื่น ๆ ที่มีต่อลูกหนี้หรือทรัพย์สินของลูกหนี้ด้วยทำให้เจ้าหนี้จะถูก

ห้ามมิให้ฟ้องร้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งอันเกี่ยวกับหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระหนี้ ในคดีล้มละลายได้แต่สิทธิของเจ้าหนี้ในการฟ้องร้องบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ในทางแพ่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนเป็นสิทธิในการขอรับชำระหนี้หรือพิสูจน์หนี้ในคดีล้มละลายแทน โดยกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้นได้กำหนดให้เจ้าหนี้ที่ประสงค์จะได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อผู้จัดการทรัพย์สินเพื่อพิสูจน์หนี้ของเจ้าหนี้แต่ละราย ทั้งนี้ เพื่อกฎหมายล้มละลายได้รับรองสิทธิที่เจ้าหนี้อยู่ตามกฎหมายและได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายด้วยวิธีการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้ตามสัดส่วนแห่งหนี้

3.2.3.1 หลักเกณฑ์การปลดจากการล้มละลายโดยคำสั่งศาล (Discharge by Order of the Court)

การปลดจากการล้มละลายโดยคำสั่งศาลของสหราชอาณาจักรอังกฤษ ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาถึงหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลาย อำนาจของศาลในการสั่งชำระของให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย รวมถึงการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวของศาล โดยมีรายละเอียดดังนี้¹³

ก. จะต้องเป็นบุคคลที่ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายภายในระยะเวลาน้อยกว่า 15 ปี นับแต่การสิ้นสุดสถานภาพการเป็นบุคคลล้มละลายในคดีก่อน กล่าวคือบุคคลดังกล่าวนี้ไม่สามารถปลดจากการล้มละลายโดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาล (Automatic Discharge) ซึ่งบุคคลล้มละลายประเภทนี้จะปลดจากการล้มละลายได้ก็โดยคำสั่งศาลเท่านั้น

ข. ต้องทำเป็นคำร้องซึ่งตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 280 กำหนดให้บุคคลล้มละลายอาจยื่นคำร้องได้เร็วสุด คือ 5 ปี นับแต่วันที่ตกเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งข้อเท็จจริงส่วนใหญ่บุคคลที่ยื่นคำร้องตามมาตรา 280 เป็นบุคคลที่เคยตกเป็นบุคคลล้มละลายมาก่อน (Repeat Bankruptcy)

ค. บุคคลล้มละลายที่ต้องการยื่นคำร้องขอให้ปลดตนจากการเป็นบุคคลล้มละลายตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 280 จะต้อง มีหนังสือบอกกล่าวการยื่นคำร้องขอให้ตน

¹³ อมรรรัตน์ วงษ์ประสิทธิ์. (2553). ปัญหาในการบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยการปลดจากล้มละลาย โดยผลของกฎหมาย. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ปลดจากการล้มละลายไปยัง Official Receiver และจะต้องวางเงินค่าดำเนินการ (ค่าธรรมเนียม) ตามที่ Official Receiver กำหนด

ง. ศาลจะกำหนดวันพิจารณาและศาลจะมีหนังสือแจ้งไปยัง Official Receiver และบุคคลล้มละลายเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 42 วัน และ Official Receiver จะมีหนังสือแจ้งไปยัง Trustee และเจ้าหนี้ทุกราย เท่าที่ Official Receiver ทราบ ในพื้นที่ซึ่งมีการเรียกร้องในทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายอยู่ และ Official Receiver ต้องยื่นรายงานเกี่ยวกับบุคคลล้มละลายต่อศาลอย่างน้อย 21 วัน ก่อนการพิจารณา ซึ่งในรายงานต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ล้มละลายดังต่อไปนี้

1. บุคคลล้มละลายละเว้นการปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ใน Insolvency Act ในข้อใดบ้าง
2. พฤติการณ์แวดล้อมของคดีล้มละลายคดีนี้และของคดีล้มละลายก่อนหน้านี้
3. ข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินของบุคคลล้มละลายที่มากกว่าทรัพย์สิน
4. รายละเอียดเกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สินที่ได้แบ่งแล้วหรือคาดว่าจะแบ่งให้เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายนี้ หรือกรณีที่ไม่ได้มีการแบ่งทรัพย์สินหรือเจตนาที่จะไม่มีการแบ่งทรัพย์สิน

นอกจากนี้ Official Receiver ต้องระบุรายละเอียดอื่น ๆ ซึ่งตนเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อศาล เช่น การประเมินผลของเจ้าหนี้ที่ของศาลเกี่ยวกับเหตุแห่งการล้มละลายและประวัติส่วนตัวของผู้ล้มละลายเท่าที่แสดงถึงความล้มเหลวทางธุรกิจการเงินของผู้ล้มละลาย ดังนั้น การประเมินคุณสมบัติของผู้ล้มละลายโดย Official Receiver จึงเป็นส่วนสำคัญซึ่งในทางปฏิบัติการประเมินดังกล่าวมีผลต่อการพิจารณาของศาลเป็นอย่างมากในการพิจารณาการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย

Official Receiver จะต้องส่งสำเนารายงานของตนไปยังบุคคลล้มละลายและ Trustee ล่วงหน้าอย่างน้อย 14 วัน ก่อนการพิจารณาคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย และผู้ล้มละลายย่อมมีสิทธิที่จะยื่นหนังสือซึ่งระบุข้อความใด ๆ ในรายงานที่ตนตั้งใจจะปฏิเสธหรือโต้แย้งในศาลได้ ซึ่งหนังสือดังกล่าวจะต้องยื่นต่อศาลล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน และต้องส่งสำเนาให้แก่ Official Receiver และ Trustee ด้วย ซึ่งในอดีตสิทธิของผู้ล้มละลายในการโต้แย้งข้อความในรายงานของ Official Receiver ได้รับการยอมรับและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และข้อโต้แย้งที่ผู้ล้มละลายมีเจตนาจะยกขึ้นได้ก็แต่เฉพาะข้อโต้แย้งที่มีการบอกกล่าวอย่างถูกต้องเท่านั้น บุคคลล้มละลายจึงจะสามารถยกขึ้นในระหว่างพิจารณาได้

ในระหว่างการพิจารณาคำร้องขอให้ปลดจากการล้มละลาย Official Receiver Trustee และเจ้าหนี้ทั้งหลายอาจจะปรากฏตัวในศาลและแถลงข้อเท็จจริงต่อศาลและอาจสอบถามบุคคลล้มละลายในศาลได้ตามที่ศาลจะอนุญาต แม้ว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเป็นและได้บันทึกไว้ในรายงานในคดีเป็นส่วนใหญ่แล้วก็ตาม แต่เพื่อให้ศาลสามารถตัดสินใจได้ว่าควรมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายหรือไม่ จึงต้องการให้เจ้าหนี้เข้ามาร่วมพิจารณาด้วย และในกรณีที่เจ้าหนี้มีหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่ออ้างอิงซึ่งอาจจะเป็นการช่วยในการทำให้แน่ใจว่า การพิจารณาคำร้องจะเป็นไปอย่างถูกต้องและสมควรแก่คดี แต่ในทางตรงกันข้ามการปรากฏตัวในศาลของเจ้าหนี้ไม่ถือเป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ สัญญาต่าง ๆ ที่เจ้าหนี้ทำขึ้นโดยกำหนดว่าตนจะไม่ปรากฏตัวในศาลและจะไม่ได้แย้งคำร้องขอปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายนั้นถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากการกระทำดังกล่าวมีเจตนาที่จะบิดเบือนการให้ความเป็นธรรมของศาล เพราะหน้าที่ของเจ้าหนี้ และ Trustee ในคดีล้มละลาย คือ การคัดค้านและปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหมดและเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

อำนาจในการสั่งคำร้องขอให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายนั้น ศาลจะต้องสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้¹⁴

- ก. ไม่ยอมให้ปลดจากการล้มละลาย
- ข. มีคำสั่งให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายอย่างสมบูรณ์ หรือ
- ค. มีคำสั่งให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยมีเงื่อนไขบางประการที่เกี่ยวกับรายได้ที่บุคคลล้มละลายอาจได้มาในภายหลัง หรือทรัพย์สินซึ่งตกมาเป็นของบุคคลล้มละลายหรือได้มาโดยบุคคลล้มละลาย

คำสั่งในกรณีตามข้อ ข. และ ค. ศาลอาจจะกำหนดให้คำสั่งดังกล่าวมีผลในทันทีหรืออาจจะสั่งให้มีผลในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือจนกระทั่งเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลกำหนดได้เสร็จสิ้นแล้ว สังเกตได้ว่าศาลมีอำนาจที่จะกำหนดให้บุคคลล้มละลายชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ต่อไปอีกภายหลังจากที่ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว

ทางเลือกของศาลอีกทางหนึ่งในการสั่งของศาลที่เป็นผลร้ายเรียกว่า การปฏิเสธการปลดจากการล้มละลายอย่างไม่มีเงื่อนไขนั้น ศาลจะใช้เฉพาะในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษเท่านั้น หากศาลเห็นว่าเมื่อผู้ล้มละลายยังไม่สามารถชำระหนี้ได้หมดก็ควรจะอยู่ในการควบคุมต่อไปอีกระยะหนึ่ง เพื่อเตรียมตัวสำหรับการเริ่มต้นใหม่โดยศาลอาจมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายโดยให้ระงับผลของการปลดจากการล้มละลายไว้ชั่วคราวนั้นอาจอยู่ในช่วง 6 เดือน หรือน้อยกว่า 6 เดือน หรือขยายไปจนถึง 5 ปี

¹⁴ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์. *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 21*, น. 56.

หรือมากกว่านั้น หากศาลอุทธรณ์เห็นว่าระยะเวลาของการระงับการปลดจากการล้มละลายนั้นไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมศาลอาจแก้ไขคำสั่งดังกล่าวเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมก็ได้¹⁵

3.2.3.2 หลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge)

กฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ (Insolvency Act 1986) ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการที่ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติไว้ ดังต่อไปนี้¹⁶

1) บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อครบระยะเวลา 1 ปี นับจากวันที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลาย

2) ถ้าก่อนครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้มีเอกสารต่อศาลระบุว่า การสอบสวนกิจการและทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายตามมาตรา 289 ในกรณีที่ไม่มีความจำเป็นหรือในกรณีที่ได้ข้อสรุปแล้ว บุคคลผู้ล้มละลายจะได้รับการปลดจากล้มละลายก็ต่อเมื่อมีการยื่นเอกสารดังกล่าวแล้วต่อศาล

3) เมื่อมีคำร้องของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้จัดการทรัพย์ ศาลอาจมีคำสั่งให้หยุดนับระยะเวลา 1 ปี นับจากวันที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลายจนกระทั่งสิ้นสุดระยะเวลาดังกล่าว หรือมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ เมื่อศาลพอใจว่าบุคคลล้มละลายไม่ได้ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้

4) คดีที่ศาลมีคำสั่งให้ลูกหนี้ล้มละลายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญา (Criminal Bankruptcy Order)¹⁷ จะไม่นำการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติมาใช้แต่ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาลแทน

หน้าที่ของลูกหนี้ ลูกหนี้ยังคงต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ (Official Receiver) ในเรื่องการค้าเงินการต่าง ๆ อาทิเช่น การยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการทรัพย์สินนั้น (Statement of Affairs) ภายในกำหนดระยะเวลา 21 วันนับตั้งแต่วันที่เริ่มต้นแห่งการล้มละลาย การโอนกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สิน การให้ข้อมูลในเรื่องการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย รวมถึงต้องทำการ

¹⁵ Fletcher, Ian F. (1996). *The Law of Insolvency*. London: Sweet & Maxwell.

¹⁶ ปิยะภักดิ์ บุญเส็ง. (2555). *ปัญหาของเจ้าหนี้ภายใต้การตามกฎหมายล้มละลาย*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹⁷ Sealy, Len. & Milman, David. (2011). *Insolvency Act 1986 section 264 (1) (d)*. London: Sweet&Maxwell.

ส่งมอบบัญชีทรัพย์สินต่าง ๆ และข้อมูลที่สำคัญ และยังต้องไปพบเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องการ ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้นถือเป็นเจ้าพนักงานของศาลมีหน้าที่ในการจัดการรวบรวมทรัพย์สินของบรรดาลูกหนี้ และเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะมีฐานะเป็น Trustee ชั่วคราวจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน Trustee ซึ่งมีอำนาจหน้าที่คล้ายกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของประเทศไทย หากลูกหนี้ผู้ล้มละลายขาดคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ หรือไม่ได้ให้ความร่วมมือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็อาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการสั่งให้การนับระยะเวลาเพื่อประโยชน์ในการปลดจากล้มละลายหยุดลงได้ โดยคำสั่งนี้จะต้องส่งไปยังลูกหนี้ผู้ล้มละลายและ Trustee ซึ่งในคำสั่งอาจกำหนดให้การนับระยะเวลาที่หยุดลงด้วย เหตุเช่นว่านี้ หรืออาจมีคำสั่งโดยวางเงื่อนไขบางประการให้บุคคลล้มละลายต้องปฏิบัติ ก่อนที่ระยะเวลาดังกล่าวจะเดินต่อไปได้ ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิบุคคลล้มละลายที่จะ ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งปลดจากล้มละลาย ซึ่งศาลจะดำเนินการพิจารณาต่อเมื่อได้มีหนังสือบอกกล่าวไปยังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และ Trustee ภายใน 28 วัน นับแต่มีการยื่นคำร้อง¹⁸

เงื่อนไขในการควบคุมความประพฤติของลูกหนี้ แม้ว่า Insolvency Act 1986 และ Enterprise Act 2002 จะอนุญาตให้ลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยทันทีเมื่อครบระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด โดยนับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นบุคคลล้มละลายก็ตาม แต่ก็ได้กำหนดเงื่อนไขในการควบคุมความประพฤติ หรืออาจจะเรียกได้ว่า เป็นมาตรการในเชิงลงโทษแก่ลูกหนี้ด้วย โดยลูกหนี้ต้องถูกจำกัดสิทธิและหน้าที่บางประการ เช่น ลูกหนี้ไม่มีสิทธิครอบครองหรือจำหน่ายทรัพย์สินในบัญชีของตน ไม่สามารถเข้าเจรจาหรือได้รับสินเชื่อโดยอิสระไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเมืองในระดับใด ไม่อาจถูกแต่งตั้งหรือทำหน้าที่ผู้พิพากษา ไม่อาจได้ประกาศนียบัตรการฝึกหัดทนาย ไม่อาจกระทำการเป็นกรรมการในบริษัทไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล

3.2.4 ผลของการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ

การปลดจากการล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ ไม่ว่าจะตามกฎหมายจะเป็นการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge) หรือจะเป็นการปลดจากการล้มละลายโดยต้องยื่นคำร้องต่อศาล (Discharge by Order of the Court) จะมีผลต่อลูกหนี้ที่ผู้ได้รับการปลดจากล้มละลายจะมีลักษณะกล่าวคือ ลูกหนี้ผู้ล้มละลายจะหลุดพ้นจากบรรดาหนี้สินทั้งปวงในคดีล้มละลาย รวมทั้งมีความสามารถในการกระทำการต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ดีการปลดจากการ

¹⁸ อมรรรัตน์ วงษ์ประสิทธิ์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 16*, น. 41.

ล้มละลายจะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่ของ Trustee จนกว่าการจัดการกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจะแล้วเสร็จ รวมทั้งไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในการบังคับเอาแก่ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน และไม่มีผลเป็นการปลดเปลื้องมูลหนี้ใด ๆ ที่เกิดขึ้นในคดีล้มละลายที่บุคคลล้มละลาย เป็นผู้ก่อให้เกิดขึ้นโดยการฉ้อฉล (Fraudulent) นอกจากนี้การปลดจากล้มละลายยังไม่กระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ของบุคคลล้มละลายในการพิสูจน์หนี้ใด ๆ ในคดีล้มละลาย อีกด้วย แม้ว่าบุคคลล้มละลายจะถูกปลดจากล้มละลายแล้วก็ตาม¹⁹

3.2.4.1 หนี้ของลูกหนี้ที่จะไม่หลุดพ้น โดยการปลดจากล้มละลาย โดยตามกฎหมาย Insolvency Act 1986 และ กฎหมาย Enterprise Act 2002 ได้มีลักษณะพิเศษบางประการที่กำหนดถึงหนี้ที่ลูกหนี้จะไม่สามารถได้รับการปลดเปลื้องไปโดยผลของการปลดจากล้มละลาย เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น กล่าวคือ²⁰

1) หนี้ที่เกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ หนี้ที่เกิดจากการรบกวนสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งหนี้ที่เกิดจากการกระทำผิดกฎหมาย การทำผิดสัญญาต่าง ๆ หรือหน้าที่อื่นที่ลูกหนี้ต้องความรับผิดชอบ ซึ่งมีผลให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบโดยการชำระค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกายและจิตใจของผู้อื่นจากการประมาทเลินเล่อดังกล่าว

2) หนี้ที่เกิดจากคำสั่งศาลในคดีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว หรือคู่สมรสหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ The Child Support Act 1991

3) หนี้อื่น ๆ เป็นหนี้ที่ไม่อาจขอพิสูจน์ได้ในคดีล้มละลาย ซึ่งได้แก่ หนี้ที่ลูกหนี้ไม่อาจขอพิสูจน์ จำนวนหนี้ หรือหนี้ที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบไปตามจำนวนหนี้ ที่มีการขอรับชำระหนี้มาโดยไม่อาจพิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้ อันได้แก่ หนี้ค่าปรับ และหนี้ตามคำพิพากษา เป็นต้น

นอกจากนี้ จากการปลดจากล้มละลายของลูกหนี้ นั้นจะไม่มีผลเป็นการปลดเปลื้องบุคคลใด ๆ ให้หลุดพ้นจากหนี้ นอกจากลูกหนี้ผู้ล้มละลาย ดังนั้น บุคคลใดก็ตามที่ยังต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกหนี้ผู้ล้มละลายในมูลหนี้ต่าง ๆ เช่น ในกรณีที่เป็นหุ้นส่วน หรือ ในกรณีที่เป็นผู้ค้ำ

¹⁹ กฤษฎา แสงเจริญ, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 41.

²⁰ Sealy, Len. & Milman, David. (2011). *Insolvency Act 1986 section 281 (1) (2)*. London: Sweet&Maxwell.

ประกันจะต้องรับผิดชอบในกรณีนั้นๆ ซึ่งจะไม่ได้รับผลของการปลดจากล้มละลายตามลูกหนี้ คือ ไม่ได้หลุดพ้นจากหนี้สินดังกล่าวไปด้วย ในกรณีที่การปลดจากการล้มละลายมีผลเป็นการทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงแล้วนั้น ในส่วนสิทธิของเจ้าหนี้ที่จะฟ้องร้องบังคับคดีในส่วนหนี้สินที่จะบังคับเอาจากลูกหนี้ก็ย่อมที่จะหมดไปด้วย อย่างไรก็ตาม ลูกหนี้ยังสามารถทำความตกลงกับเจ้าหนี้ว่าจะทำการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ โดยข้อตกลงดังกล่าวถือเป็นกรณีที่มีข้อตกลงใหม่ อันอาจเป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ บางอย่างของตัวลูกหนี้เอง เช่น เจ้าหนี้อาจมีข้อตกลงดังกล่าวกับลูกหนี้เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการที่ลูกหนี้จะชำระหนี้ที่ตนได้รับการปลดเปลื้องแล้วโดยการขยาย วงเงินกู้ให้แก่ลูกหนี้เพิ่มขึ้น เป็นต้น

3.2.4.2 ข้อจำกัดความสามารถของลูกหนี้ที่ได้รับการปลดจากล้มละลาย นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ผู้ล้มละลายยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมและจำกัดความสามารถภายหลังจากการปลดจากการล้มละลายอยู่ ซึ่งข้อจำกัดหรือการควบคุมนั้น ได้แก่

1) รายได้ของบุคคลผู้ล้มละลายหลังจากที่ลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้วจะไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจการจัดการของ Trustee อีกต่อไป แต่จะตกเป็นอำนาจของลูกหนี้ผู้ได้รับการปลดจากล้มละลาย เว้นแต่ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ชำระเงินจำนวนหนึ่งจากเงินเดือนหรือเงินบำนาญของลูกหนี้ผู้ได้รับการปลดจากล้มละลายนั้นให้แก่ Trustee ต่อไป แม้ว่าการปลดจากการล้มละลายจะมีผลแล้ว

2) ลูกหนี้ที่ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว ต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่ Trustee ต้องการตามที่เห็นสมควร ในเรื่องของการให้ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งตามกฎหมายได้กำหนดไว้ การที่ลูกหนี้ไม่กระทำตามดังกล่าว อาจมีผลตามมา เพราะถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการปลดจากการล้มละลาย รวมถึงตามกฎหมายศาลยังสามารถออกคำสั่งให้ตรวจสอบพฤติกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการติดต่อธุรกิจหรือเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวต่อไปได้อีก เพื่อป้องกันเป็นกลไกในการเรียกเอาทรัพย์สิน หรือรายได้ที่ถูกปิดบังหรือเก็บซ่อนไว้อย่างผิดกฎหมายในระหว่างการล้มละลายของลูกหนี้ โดยศาลสามารถใช้อำนาจดังกล่าวในการตรวจสอบได้จนถึงภายหลังที่บุคคลผู้ล้มละลายผู้นั้นถึงแก่ความตาย

นอกจากนี้ยังอาจใช้บังคับไปถึงคู่สมรสหรืออดีตคู่สมรสของลูกหนี้ผู้เป็นบุคคลล้มละลายและบุคคลอื่น ๆ ที่ได้รู้และเชื่อว่าได้มีทรัพย์สินของผู้ล้มละลายอยู่ในความครอบครองหรือเป็น

ของลูกหนี้ผู้ล้มละลาย หรือเป็นบุคคลที่จะสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับลูกหนี้ผู้ล้มละลาย ด้วยการซื้อขาย การตกลงทางธุรกิจ หรือข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของผู้ล้มละลายอีกด้วย

3.2.5 สถานภาพของบุคคลล้มละลาย (Situation of the Bankrupt)

การที่ศาลมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายทำให้บุคคลล้มละลายกลับคืนสู่สถานภาพที่ใกล้เคียงปกติในทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถในการทำนิติกรรมอย่างอิสระอีกครั้ง รวมถึงการนิติกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งความเชื่อถือ (Credit) บุคคลที่ปลดจากการล้มละลายอาจได้รับหรือจำหน่ายทรัพย์สินของตนเองหรืออาจดำเนินธุรกิจการค้าได้อีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตามมีหลายประการที่ผู้ล้มละลายยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมและจำกัดความสามารถบางประการหลังการปลดจากการล้มละลาย คือ

1. รายได้ของผู้ล้มละลายไม่ตกอยู่กับ Trustee ในคดีล้มละลายและกลับมาเป็นของผู้ล้มละลายอย่างสมบูรณ์ เว้นแต่กรณีที่ศาลสั่งให้ชำระเงินจำนวนหนึ่ง ๆ จากเงินเดือนหรือเงินบำนาญของผู้ล้มละลายให้แก่ Trustee ต่อไป แม้ว่าการปลดจากการล้มละลายจะมีผลแล้วก็ตาม
2. ผู้ล้มละลายมีหน้าที่ตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 333(3) ต้องให้ข้อมูลของตนแก่ Trustee และปฏิบัติตามคำสั่ง Trustee เห็นสมควรเพื่อจุดประสงค์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายให้สำเร็จ การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่นี้ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลของผู้ล้มละลายในส่วนที่เกี่ยวกับการปลดจากการล้มละลาย ยิ่งไปกว่านั้นแม้ว่าภายหลังจากการที่ศาลมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจสอบพฤติกรรมการติดต่อธุรกิจหรือทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวต่อไปอีกตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 366 ซึ่งมาตราดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดอำนาจอย่างกว้างขวางในการตรวจสอบของศาลซึ่งใช้บังคับขยายไปถึงบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลล้มละลาย รวมถึงข้อมูลต่าง ๆ ของบุคคลนั้น ๆ ด้วย

ดังนั้น อำนาจดังกล่าวอาจเป็นหนทางในการเรียกเอาทรัพย์สินหรือรายได้ที่ถูกปิดบังหรือเก็บไว้อย่างผิดกฎหมายในระหว่างการล้มละลาย ศาลสามารถใช้อำนาจในการตรวจสอบนี้ไม่เพียงแต่ภายหลังการปลดจากการล้มละลายเท่านั้น แต่อาจใช้อำนาจได้จนถึงภายหลังที่ผู้ล้มละลายผู้นั้นถึงแก่ความตาย นอกจากนี้อำนาจในการตรวจสอบนี้อาจใช้บังคับไปถึงคู่สมรส หรืออดีตคู่สมรสของผู้ล้มละลายและบุคคลใด ๆ ที่ารู้หรือเชื่อว่ามีทรัพย์สินของผู้ล้มละลายอยู่ในความครอบครองหรือเป็นลูกหนี้ของผู้ล้มละลาย หรือเป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ล้มละลาย การซื้อขาย การตกลงทางธุรกิจ หรือข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย

3.3 การปลดจากล้มละลายของประเทศออสเตรเลีย

3.3.1 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

ในประเทศออสเตรเลียกฎหมายล้มละลายบัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน ให้มีการสอบสวนพฤติกรรมของลูกหนี้ และสาเหตุของการล้มละลาย ตลอดจนตรวจสอบว่ามีการกระทำใดที่เป็นเหตุให้เกิดการให้เปรียบหรือฉ้อฉลหรือมีการปิดบังซ่อนเร้นทรัพย์สินอันอาจนำมาชำระแก่เจ้าหนี้ได้ ช่วยในการแก้ไขปัญหากการมีหนี้สินล้นพ้นตัวของลูกหนี้โดยการชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อให้โอกาสลูกหนี้กลับมาเรื่องดำเนินธุรกิจใหม่ได้ การเริ่มต้นกระบวนการล้มละลายอาจทำโดยลูกหนี้ยื่นคำร้องโดยสมัครใจหรือเจ้าหนี้เป็นผู้ร้องขอ

เมื่อลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลายกฎหมายกำหนดให้มีการแต่งตั้งผู้จัดการทรัพย์สินเพื่อทำหน้าที่ในการสอบสวนบริหารจัดการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้และจ่ายเงินคืนให้แก่เจ้าหนี้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่างๆของลูกหนี้ตกอยู่ในอำนาจจัดการของผู้จัดการทรัพย์สิน ผู้จัดการทรัพย์สินอาจเป็นหน่วยงานของรัฐ คือ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือเป็นเอกชนเรียกว่าผู้จัดการทรัพย์สินที่ขึ้นทะเบียนผู้จัดการทรัพย์สินมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เข้าครอบครองและควบคุมทรัพย์สินของลูกหนี้
2. ดำเนินการใดใดเพื่อให้การติดตามและรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ประสบความสำเร็จ
3. มีอำนาจในการเพิกถอนการกระทำที่ทำให้เจ้าหนี้เสียประโยชน์
4. เข้าตรวจกิจการและพิจารณาการดำเนินกิจการต่อไป

ส่วนค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนของผู้จัดการทรัพย์สินจากกำหนดโดยมติของที่ประชุมเจ้าหนี้หรือมติของคณะกรรมการตรวจสอบในกรณีที่ไม่ได้กำหนดหรือตกลงค่าตอบแทนเป็นจำนวนเงินกฎหมายให้สามารถกำหนดค่าทำธรรมเนียมตามระยะเวลาที่ปฏิบัติงานได้

3.3.2 ขอบเขต อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้จัดการทรัพย์สินตาม The Bankruptcy Act 1966

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้จัดการทรัพย์สินมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เข้าครอบครองและควบคุมทรัพย์สินของลูกหนี้
2. ดำเนินการใดใดเพื่อให้การติดตามและรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ประสบความสำเร็จ
3. มีอำนาจในการเพิกถอนการกระทำที่ทำให้เจ้าหนี้เสียประโยชน์

4. เข้าตรวจกิจการและพิจารณาการดำเนินกิจการต่อไป

ส่วนค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนของผู้จัดการทรัพย์สินจากกำหนดโดยมติของที่ประชุมเจ้าหนี้หรือมติของคณะกรรมการตรวจสอบในกรณีที่ไม่ได้กำหนดหรือตกลงค่าตอบแทนเป็นจำนวนเงินกฎหมายให้สามารถกำหนดค่าทำธรรมเนียมตามระยะเวลาที่ปฏิบัติงานได้

ผู้จัดการทรัพย์สินพ้นจากตำแหน่งในกรณีดังนี้

1. ศาลมีคำสั่ง
2. พ้นตำแหน่งด้วยแต่เนิ่นๆเมื่อผลกำหนดเจ็ดปีนับแต่ได้รับการแต่งตั้ง

3.3.3 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเวลาปลดล้มละลายโดยอายุความ

กฎหมายล้มละลายของประเทศออสเตรเลียได้แบ่งวิธีการปลดจากล้มละลายออกเป็น 3 ประเภทโดยพิจารณาจากลักษณะของลูกหนี้แต่ละรายเป็นหลัก กล่าวคือ การปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล (Discharge by Order of the Court) การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายหรือโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge) และการปลดจากล้มละลายโดยเร็วกว่าปกติ (Early Discharge) ดังจะได้ทำการศึกษาในรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.3.1 หลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล (Discharge by Order of the Court)

ในระบบกฎหมายล้มละลายของประเทศออสเตรเลียหรือ The Bankruptcy Act 1966 ได้กำหนดให้ลูกหนี้ผู้ล้มละลายสามารถได้รับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายหรือการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge) หรืออาจใช้วิธีการปลดจากล้มละลายโดยเร็วกว่าปกติ (Early Discharge) เป็นหลัก แต่ในกรณีลูกหนี้รายใดที่มีความประพฤติในลักษณะที่เป็นผู้ทุจริต ประพฤติตนไม่เหมาะสม ก็จะไม่เข้าหลักการปลดจากล้มละลายในลักษณะนี้หรือเรียกได้ว่าไม่สามารถได้รับการปลดจากล้มละลายโดยวิธีการดังกล่าวได้ แต่จะต้องมายื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายแทน²¹ การปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล จึงเป็นวิธีการสุดท้ายที่นำมาใช้บังคับแก่ลูกหนี้ในรายที่มีพฤติการณ์ที่ไม่อาจได้รับการปลดจากล้มละลายโดยวิธีการปกติได้ กล่าวได้ว่าหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายของประเทศออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญในการพิจารณาพฤติกรรมของลูกหนี้ว่ามีความเหมาะสมหรือมีความสุจริตหรือไม่เป็นหลัก

²¹ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์, *อ้าวแล้ว เจิงอรรถที่ 21*, น. 44.

3.3.3.1.1 คุณสมบัติของลูกหนี้เพื่อการปลดล้มละลายโดยคำสั่งศาล

สำหรับพฤติกรรมที่ถือว่าไม่เหมาะสม หรือถือว่าเป็นการทุจริต (Misleading Conduct by Bankrupt) ได้แก่การกระทำที่มีลักษณะดังต่อไปนี้²²

- 1) ยอมรับสินเชื่อโดยไม่แจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบว่าตนเองเป็นบุคคลล้มละลาย
- 2) ยอมรับสินค้าหรือบริการจากผู้อื่น ไม่ว่าจะโดยวิธีการออกตัว แลกเงิน เช็ก หรือตัวสัญญาใช้เงิน โดยไม่แจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบว่าตนเป็นบุคคลล้มละลาย
- 3) เข้าทำสัญญาต่าง ๆ กับผู้อื่น โดยไม่แจ้งให้ทราบว่าตนยังไม่ได้รับการปลดจากล้มละลาย
- 4) ยอมรับสินค้าหรือบริการจากผู้อื่น โดยยอมรับว่าจะชำระให้และไม่แจ้งให้ทราบว่าตนยังไม่ได้รับการปลดจากล้มละลาย
- 5) ไม่แจ้งให้บุคคลภายนอกทราบว่าตนยังไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย โดยการยังรับจ้างทำของหรือรับจ้างบริการต่าง ๆ หรือรับกับบุคคลภายนอกว่าจะจัดหาสินค้าและบริการให้ อีกทั้งยังประกอบธุรกิจโดยก็ไม่ให้แจ้งว่าตนนั้นยังไม่ได้รับการปลดจากการล้มละลาย

จากกรณีดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เป็นข้อพิจารณาสรุปได้ว่าตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็ดี หรือการกระทำใดที่เป็นการทุจริตก็ดี ส่วนมากจะเน้นในเรื่องของการที่ลูกหนี้ได้เข้ากระทำนิติกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการกับบุคคลภายนอก โดยปิดบังสถานะในเรื่องของการเงินที่แท้จริงของตน รวมถึงการนิ่งเฉยไม่แจ้งให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบว่าตนเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งเมื่อลูกหนี้ผู้ล้มละลายรายใดมีพฤติกรรมหรือกระทำการดังที่ได้กล่าวมานั้น ก็จะไม่สามารถได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยวิธีการแบบธรรมดา ซึ่งศาลจะต้องพิจารณาตามกระบวนการและกลั่นกรองให้ละเอียดก่อนว่าลูกหนี้รายนั้นสมควรที่จะได้รับโอกาสในการประกอบอาชีพหรือประกอบธุรกิจใหม่หรือไม่ ซึ่งการกระทำของศาลเช่นนั้น ถือว่าเป็นการรักษผลประโยชน์ของบรรดาเจ้าหนี้หรือบุคคลภายนอกไม่ให้ถูกลูกหนี้เอาเปรียบ อีกทั้งเป็นการควบคุมพฤติกรรมของลูกหนี้อีกด้วย

เนื่องจากหากลูกหนี้รายใดต้องการที่จะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยวิธีการปกติ ซึ่งเป็นวิธีการที่รวดเร็วและมีขั้นตอนในการพิจารณาน้อยกว่า ลูกหนี้ก็ย่อมที่จะประพฤติดนให้ดีเพื่อจะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยเร็วและสะดวก เช่น ให้ความร่วมมืออย่าง

²² *The bankruptcy Act 1966 section 148 (a)-(f)*. (2011). Sydney: CCH Australia Limited.

เต็มที่โดยเฉพาะในแง่ของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของตน ให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบ อันเป็นการป้องกันความเสียหายทางเศรษฐกิจอันอาจเกิดแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง รวมไปถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอีกด้วย

3.3.3.1.2 การใช้ดุลพินิจของศาลในการมีคำสั่งปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลาย

ในการพิจารณาของศาลเพื่อมีคำสั่งปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายนั้น ศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจโดยการพิจารณาจากข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

- 1) พฤติการณ์ที่บุคคลล้มละลายได้ก่อให้เกิดหนี้ขึ้น รวมถึงพฤติกรรมของบุคคลล้มละลายและพฤติกรรมของเจ้าหนี้ของบุคคลผู้ล้มละลายด้วย
- 2) การให้ความร่วมมือในการรวบรวมและจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้รวมทั้งพฤติการณ์ในการล้มละลายของลูกหนี้
- 3) กรณีที่บุคคลล้มละลายสามารถส่งเงินให้แก่กองทรัพย์สินได้ หรือไม่ว่าบุคคลล้มละลายจะทำได้ทำข้อตกลงจัดสรรรายได้หรือคำสั่งให้มีการจัดสรรรายได้มีผลบังคับใช้หรือไม่
- 4) การฟื้นฟูสภาวะทางการเงินของบุคคลผู้ล้มละลาย
- 5) รายงานที่เจ้าพนักงาน Trustee ทำขึ้นเกี่ยวกับบุคคลล้มละลาย
- 6) หากบุคคลผู้ล้มละลายได้เคยตกเป็นบุคคลล้มละลายมาก่อนหน้านี้ศาลจะพิจารณาถึงพฤติการณ์ที่เคยนำไปสู่การล้มละลายในครั้งก่อนรวมทั้งความประพฤติของบุคคลผู้ล้มละลายในส่วนที่เกี่ยวกับการล้มละลายในครั้งนั้น ๆ ประกอบด้วย

นอกจากนี้ ศาลยังคงมีสิทธิในการรับฟังพยานหลักฐานอื่น ๆ และพิจารณาข้อเท็จจริงตามที่ศาลเห็นสมควรได้อีกด้วย²³ จากข้อพิจารณาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ประเทศออสเตรเลียนั้นมีหลักเกณฑ์ในการที่ศาลจะมีคำสั่งปลดลูกหนี้จากการล้มละลายที่มุ่งพิจารณาถึงพฤติการณ์ของลูกหนี้เป็นสำคัญ โดยไม่ได้กำหนดให้นำเอาจำนวนหนี้ที่ผู้ล้มละลายนั้นได้ชำระให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ก่อนแล้วมาพิจารณาประกอบด้วยแต่อย่างใด นอกจากนี้กฎหมายของประเทศออสเตรเลียก็ไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่ลูกหนี้ตกเป็นผู้ล้มละลายมาเป็นหลักเกณฑ์ในกรณีที่ลูกหนี้มีสิทธิที่จะยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งปลดตนเองจากการเป็นบุคคลล้มละลาย เอาไว้ว่าลูกหนี้ผู้ล้มละลายจะต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายมาแล้วนานแล้วเท่าใด กรณีกำหนดระยะเวลาในการที่ลูกหนี้จะสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายได้นั้น กฎหมายล้มละลายของประเทศออสเตรเลีย The Bankruptcy Act 1966 ให้อยู่ในดุลพินิจของ Trustee ที่พิจารณาในส่วนของ

²³ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์, *อ้าวแล้ว เจิงอรรถที่ 21*, น. 46.

ความเหมาะสม ที่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ให้กับบรรดาเจ้าหนี้แล้วซึ่ง Trustee เห็นว่าเป็นการเหมาะสมแล้วหรือไม่ โดยไม่ได้กำหนดเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนว่าลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายมาแล้วจำนวนมากน้อยเพียงใด

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ หลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในเรื่องของการปลดจากล้มละลาย เนื่องจาก โดยปกติแล้วหากลูกหนี้รายใดถูกศาลมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ไม่ว่าเป็นการชั่วคราวหรือเด็ดขาดลูกหนี้รายนั้นก็สิ้นอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของตน กล่าวได้ว่าในทันทีที่ลูกหนี้ถูกศาลมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือโดยเด็ดขาด ทรัพย์สินรวมทั้งอำนาจในการดำเนินกิจการของลูกหนี้ และย่อมหมดโอกาสที่จะเพิ่มพูนขึ้น ซึ่งหากมีการกำหนดจำนวนการชำระหนี้ขั้นต่ำให้ลูกหนี้ต้องชำระให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย แต่ทรัพย์สินที่เหลืออยู่ทั้งหมดของลูกหนี้ในเวลาที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์พิพากษาให้ล้มละลายไม่เพียงพอต่อการแบ่งชำระให้แก่เจ้าหนี้ได้ตามจำนวนขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด ลูกหนี้ก็ย่อมหมดโอกาสได้รับการปลดจากล้มละลายโดยผลของคำสั่งศาลไปเลยทั้งที่เป็นวิธีการในการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายที่ค่อนข้างจะมีประสิทธิภาพกว่าวิธีอื่น เนื่องจากได้รับการตรวจสอบโดยละเอียดจากเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือเจ้าพนักงานที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นเช่น Trustee

3.3.3.2 หลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge)

สาระที่สำคัญตามหลักเกณฑ์การปลดลูกหนี้จากการล้มละลายโดยอัตโนมัติของประเทศออสเตรเลีย นั้น เป็นหลักเกณฑ์ในการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยผลของกฎหมาย (Discharge by Operation of Law) เมื่อครบระยะเวลาตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้แล้ว ซึ่งจะมีผลทำให้ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยทันที แต่ก็มีข้อยกเว้นซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติในการที่จะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยวิธีนี้ คือ ในกรณีที่ลูกหนี้ ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือไม่ให้ความร่วมมือกับบรรดาเจ้าหนี้ในการจัดการรวบรวมทรัพย์สิน หรือมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นการกระทำโดยทุจริต

3.3.3.2.1 หลักเกณฑ์คุณสมบัติของลูกหนี้จะสามารถได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ

หลักเกณฑ์ในการที่ลูกหนี้จะสามารถได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติไว้ 3 ประการ คือ

- 1) ต้องครบกำหนดระยะเวลา 3 ปีนับแต่วันที่มีการเริ่มต้นล้มละลาย

2) ลูกหนี้ต้องเป็นบุคคลล้มละลายที่สุจริต ไม่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งให้ความร่วมมือแก่ Trustee ในการจัดการทรัพย์สิน และ

3) ไม่มีผู้ไต่ถามคำคัดค้าน หรือหากมีศาลก็ได้ยกคำคัดค้านนั้นแล้ว หากครบหลักเกณฑ์ทั้งสามประการดังกล่าวแล้ว ลูกหนี้ก็ย่อมได้รับการปลดจากล้มละลายโดยทันที ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงว่าลูกหนี้ได้มีการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้มาแล้วเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด เช่นเดียวกันกับหลักเกณฑ์ในการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล แนวทางดังกล่าวจึงเป็นการคำนึงถึงเรื่องความสุจริตของลูกหนี้รวมทั้งการยื่นคำคัดค้านของเจ้าหนี้หรือเจ้าพนักงาน Trustee เป็นสำคัญ แต่สำหรับในเรื่องจำนวนเงินที่ชำระให้แก่เจ้าหนี้ นั้น ไม่ใช่ประเด็นหลักที่ศาลจะนำมาใช้ในการพิจารณาแต่อย่างใด

3.3.3.2.2 ข้อยกเว้นการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ

สำหรับพฤติการณ์ใดที่จะถือว่าลูกหนี้เป็นผู้ประพฤติตนไม่เหมาะสมหรือไม่สุจริตนั้น ได้แก่

1) ลูกหนี้ได้ทำนิติกรรมใด ๆ หรือได้ดำเนินธุรกิจกับบุคคลอื่น โดยปกปิดฐานะของตน โดยไม่แจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รู้ข้อความจริงที่ว่าลูกหนี้ได้ตกเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว

2) ก่อนการล้มละลายหรือหลังการล้มละลาย ลูกหนี้เดินทางออกไปนอกประเทศ และไม่ได้เดินทางกลับเข้าประเทศ รวมทั้งเมื่อ Trustee เรียกตัวกลับมาแล้ว ลูกหนี้ไม่ยอมกลับมาภายในระยะเวลาที่ Trustee กำหนด

3) ลูกหนี้เข้าดำเนินกิจการงานของบริษัท ภายหลังจากที่เป็นบุคคลล้มละลายแล้ว โดยที่ไม่ได้รับอนุญาต

4) ลูกหนี้เข้าทำนิติกรรมหรือดำเนินธุรกิจกับบุคคลอื่น เป็นจำนวนกว่า 3,000 เหรียญ

5) ลูกหนี้ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงาน Trustee ในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ไม่ยื่นแถลงการณ์รายการทรัพย์สิน รายได้ หรือรายได้ที่พึงได้รับในอนาคตเป็นหนังสือ ตามที่มีการร้องขอ รวมถึงการไม่ยอมเปิดเผยรายการรายละเอียดของทรัพย์สินและรายไดดังกล่าว ไม่นำส่งเงินสมทบเข้าสู่กองทรัพย์สินของตน ภายในระยะเวลา 5 ปี ลูกหนี้ใช้จ่ายเงินทองโดยไม่แสดงเหตุผลหรือความจำเป็นตามสมควรลูกหนี้จำหน่ายทรัพย์สิน และไม่ยอมนำส่งเงินที่จำหน่ายได้นั้น ให้แก่ Trustee ทั้งยังไม่แจ้งเหตุผลและรายละเอียดแห่งทรัพย์สินนั้น ลูกหนี้ไม่เปิดเผยความรับผิดชอบของตนที่มีอยู่กับบุคคลอื่นให้แก่ Trustee ทราบไม่ว่าจะกระทำไปโดยมีเจตนาหรือไม่ รวมทั้งไม่ยอมเปิดเผยผลประโยชน์ในทรัพย์สินที่ตนมีสิทธิจะได้รับ ลูกหนี้ไม่แจ้งย้ายที่อยู่เปลี่ยนแปลงที่อยู่ และ

ข้อมูลส่วนบุคคลให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร ลูกหนี้ปฏิเสธไม่ยอมลงนามในเอกสารตามที่ Trustee ร้องขอให้ลงนามโดยชอบด้วยกฎหมาย ลูกหนี้ไม่ยอมเข้าร่วมประชุมในที่ประชุมเจ้าหนี้ โดยไม่แสดงเหตุผลอันสมควร ลูกหนี้ไม่ยอมเข้าให้ปากคำในการสอบสวนถึงหนี้สินและทรัพย์สิน รวมทั้งในประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีได้แสดงเหตุผลอันสมควร

6) ลูกหนี้ถูกพิพากษาให้ล้มละลายเป็นครั้งที่สอง หรือยังไม่ได้ปลดจากล้มละลายในการล้มละลายครั้งแรกพฤติการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวเหล่านี้ จะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าลูกหนี้เป็นผู้ไม่สุจริตและมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ อันจะส่งผลให้ลูกหนี้อาจถูกคัดค้านในการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายเมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดได้ สังเกตว่าพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตที่จะถือเป็นเหตุให้ลูกหนี้อาจถูกคัดค้านให้ไม่ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายนี้ มีขอบเขตที่กว้างกว่าพฤติการณ์ที่ถือเป็นเหตุในการทุจริตในเรื่องการปลดจากล้มละลายโดยผลของคำสั่งศาล หากไม่ปรากฏพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตและไม่มีคำคัดค้านอื่นใด ลูกหนี้ผู้ล้มละลายจะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยทันทีเมื่อครบกำหนดระยะเวลา 3 ปี โดยนับตั้งแต่วันที่เริ่มต้นล้มละลาย ซึ่งตามกฎหมายเดิมนั้น ลูกหนี้จะพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติได้เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 5 ปี แต่ต่อมาในช่วงปี 1968 ถึง ปี 1980 เกิดมีการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคมากขึ้น ก่อให้เกิดการลงทุนในธุรกิจโดยมีอัตราหนี้สินมากกว่าทุนของผู้เป็นเจ้าของ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาการมีหนี้สินล้นพ้นตัวของลูกหนี้ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกฎหมายอีกครั้งในปี 1981 อันเนื่องมาจากคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายเห็นว่า ระยะเวลา 5 ปีนั้น เป็นระยะเวลาที่ไม่เหมาะสมและสมควรลดลงเหลือ 3 ปี

3.3.3.3 หลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ (Early Discharge)

นอกจากหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายโดยผลของคำสั่งศาลและการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายแล้ว กฎหมายล้มละลายของประเทศออสเตรเลียยังได้มีกลไกในการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ (Early Discharge) หลักเกณฑ์ดังกล่าว มีที่มาจากการปฏิรูปกฎหมายล้มละลายในปี ค.ศ. 1991 โดยคณะกรรมการในการปฏิรูปกฎหมายล้มละลายมีความเห็นว่า การที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาในการตกเป็นบุคคลล้มละลาย โดยยังคงช่วงเวลาให้บุคคลต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายอย่างน้อยเป็นเวลา 3 ปีนั้น เป็นการปล่อยช่วงเวลาดังกล่าว ให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ทั้งยังเป็นการสร้างทัศนคติในทางลบแก่ตัวบุคคลผู้ล้มละลายเอง จึงได้มีความคิดในการสร้างกลไกในการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายใหม่ โดยกำหนดให้การปลดจากล้มละลายในลูกหนี้บางรายนั้น สามารถเกิดขึ้นได้โดยเร็วกว่าการปลดจากล้มละลายในกรณีปกติ โดยมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญคือ การมุ่งให้เกิดแรงจูงใจแก่ลูกหนี้ในการให้ความร่วมมือ เนื่องจาก เห็นว่ายังมีลูกหนี้ที่เป็น

จำนวนมากที่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายทั้งที่ลูกหนี้ดังกล่าวได้ประกอบอาชีพอย่างสุจริต รวมทั้งในบางรายอาจมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ

การปลดลูกหนี้ประเภทดังกล่าวออกจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยเร็วกว่าปกติ จึงเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะทำให้ลูกหนี้เหล่านั้นสามารถฟื้นฟูความสามารถในทางการเงินของตน และการกลับมามีโอกาสในการประกอบธุรกิจอีกครั้ง ซึ่งการปลดจากล้มละลายโดยเร็วกว่าปกติ ย่อมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้แก่ลูกหนี้ประเภทดังกล่าวในการให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ทั้งหลายในการรวบรวมทรัพย์สินมากขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างจูงใจให้ลูกหนี้เกิดความรู้สึกอยากประกอบธุรกิจด้วยความสุจริตต่อไปอีกด้วย

หลักการที่สำคัญประการต่อมา ก็คือ เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยการปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ นั้น มีลักษณะสำคัญ คือ ขั้นตอนในการออกคำสั่งรับรองการปลดจากล้มละลายนั้น ไม่จำเป็นต้องยื่นต่อสหพันธรัฐซึ่งอาจจะใช้ระยะเวลานานและอาจจะมีค่าใช้จ่ายสูง โดยกำหนดให้เจ้าพนักงาน Trustee เป็นผู้ที่มีอำนาจในการออกหนังสือรับรองการปลดจากล้มละลายได้เลย ซึ่งวิธีการดังกล่าวนอกจากจะเป็นการประหยัดเวลาสำหรับศาลแล้ว ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงาน Trustee รวมทั้งคู่ความในคดีอีกด้วย

อย่างไรก็ดี การที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงาน Trustee เป็นผู้ที่มีอำนาจในการออกหนังสือรับรองได้โดยตรงนี้ อาจส่งผลให้ Trustee มีอำนาจมากเกินไป จึงจำเป็นที่จะต้องมีการมาตรการทางกฎหมายมากำกับการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงาน Trustee โดยมาตรฐานทางกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีบรรทัดฐานในการชี้แนะแนวทางให้แก่เจ้าพนักงาน Trustee ในการที่จะใช้ดุลพินิจว่าควรให้หรือไม่ให้คำสั่งรับรองแก่ลูกหนี้รายใดหรือไม่ เพียงใด ทั้งยังต้องมีมาตรการในการป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตของ Trustee โดยการกำหนดให้ Trustee จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในกระบวนการต่าง ๆ ในคดีล้มละลายโดยใช้พื้นฐานและประสบการณ์ในอาชีพของตน

3.3.3.3.1 พฤติการณ์ของลูกหนี้ในการก่อให้เกิดหนี้นอกจากมีการกำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาของ เจ้าพนักงาน Trustee แล้ว The Bankruptcy Act 1966 ยังได้กำหนดลักษณะพฤติการณ์ของลูกหนี้ในการก่อให้เกิดหนี้ขึ้น เพื่อใช้ในการประกอบการพิจารณาปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย ได้แก่

1) ความประพฤติของบุคคลล้มละลายก่อนที่จะถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลาย รวมถึงข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะของการก่อให้เกิดหนี้ ความพยายามของลูกหนี้ผู้ล้มละลายในการที่จะขวนขวายชำระหนี้ หรือทำการเจรจาขอประนอมหนี้กับเจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคน หรือลูกหนี้มีพฤติการณ์อันเป็นการหลบหนีการชำระหนี้หนี้หรือไม่

2) ความประพฤติของเจ้าหนี้ที่มีต่อลูกหนี้ในการก่อให้เกิดหนี้นั้น รวมถึงข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3.3.3.2 คุณสมบัติของลูกหนี้ที่มีสิทธิเนื่องจากกลไกทางกฎหมาย ล้มละลายของประเทศออสเตรเลีย ในเรื่องการปลดลูกหนี้จากล้มละลายเร็วกว่าปกติ นั้น จะส่งผลให้ลูกหนี้สามารถหลุดพ้นจากหนี้สินได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 6 เดือน แทนที่จะเป็นระยะเวลา 3 ปี 5 ปีหรือ 8 ปี ดังนั้น กฎหมายจึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในเรื่องคุณสมบัติของลูกหนี้ที่จะมีสิทธิในการได้รับการปลดจากล้มละลายโดยวิธีการดังกล่าวอย่างรอบคอบรัดกุม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักในการให้โอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่แก่ลูกหนี้โดยเร็ว และต้องเป็นการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหนี้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมอีกด้วย กฎหมายจึงได้วางหลักเกณฑ์ในการที่ลูกหนี้จะมีสิทธิขอปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ (Criteria of Eligibility for Early Discharge) ไว้ดังต่อไปนี้

- 1) ลูกหนี้ไม่มีเงินชำระหรือไม่มีเงินเพียงพอที่จะชำระค่าจ้างหรือค่าใช้จ่ายของ เจ้าพนักงาน Trustee เต็มจำนวน
- 2) ลูกหนี้ไม่มีเงินที่จะชำระให้แก่เจ้าหนี้
- 3) ลูกหนี้ไม่ได้ประกอบธุรกิจที่ขัดต่อคำสั่งของเจ้าพนักงาน Trustee ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังวันเริ่มต้นการล้มละลาย หรือบุคคลล้มละลายได้ประกอบกิจการดังกล่าวแล้ว แต่ Trustee ได้ยกเลิกกิจการนั้น
- 4) รายได้ที่ลูกหนี้นี้มีแนวโน้มที่จะได้รับในช่วงระยะเวลา 1 ปี เมื่อมีการยื่นคำร้อง ซึ่งรายได้ดังกล่าวจะต้องมีจำนวนไม่เกินกว่ารายได้ที่แท้จริง ที่เหมาะสมกับบุคคลล้มละลายในเวลานั้น ๆ

3.3.3.3.3 ลักษณะของลูกหนี้ที่ไม่มีสิทธินอกจากนี้กฎหมายยังได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับลูกหนี้ที่ไม่มีสิทธิได้รับการขอปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ ไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้ดุลพินิจของ Trustee อีกด้วย ดังต่อไปนี้

- 1) ลูกหนี้ผู้ล้มละลายเคยตกอยู่ในสภาพล้มละลายมาก่อน หรือได้มีการจัดทำแผนปรับโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ภายในระยะเวลา 10 ปี
- 2) หนี้สินที่ไม่มีหลักประกันของลูกหนี้ผู้ล้มละลายมีจำนวนสูงกว่าร้อยละ 150 ของรายได้ของลูกหนี้ในช่วงเวลาก่อนการล้มละลาย เว้นแต่ความรับผิดชอบในหนี้ละเมิด
- 3) ลูกหนี้ไม่เปิดเผยฐานะของตนต่อเจ้าพนักงาน Trustee ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ซึ่งเป็นดอกผลของทรัพย์สินที่ลูกหนี้อยู่ในขณะล้มละลาย
- 4) ลูกหนี้ไม่เปิดเผยรายได้ที่คาดว่าจะได้รับภายใน 12 เดือนภายหลังจากการยื่นคำแถลงกิจการ

5) ลูกหนี้มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการหลอกลวง (Misleading Conduct) เป็นเหตุให้ได้รับทรัพย์สินเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

6) ลูกหนี้ละเมิดบทบัญญัติในเรื่องกฎหมายบริษัท (Corporation Law) โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ

7) ลูกหนี้ปฏิเสธหรือไม่ปฏิบัติตามคำขอของผู้จัดการทรัพย์สินในการส่งมอบหนังสือเดินทางเมื่อเจ้าพนักงาน Trustee ได้พิจารณาแล้วก็จะมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งให้ลูกหนี้ผู้ล้มละลายทราบว่า จะได้รับการปลดจากล้มละลายหรือไม่ หากเจ้าพนักงาน Trustee มีคำสั่งไม่ปลดจากล้มละลาย ลูกหนี้ผู้ล้มละลายก็ยังสามารถยื่นเรื่องให้ผู้ตรวจการทั่วไปในคดีล้มละลาย (The Inspector General) เป็นผู้ตรวจสอบและทบทวนคำสั่งไม่ยอมปลดจากล้มละลายนั้นอีกครั้งได้ แต่หากลูกหนี้ผู้ล้มละลายเป็นผู้มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ และไม่ล้มละลายตามข้อยกเว้นตามกฎหมาย ก็จะได้รับคำสั่งปลดจากล้มละลายภายในเวลา 6 เดือนนับแต่วันที่ได้มีการยื่นคำขอหรือนับจากวันที่มีการยื่นคำแถลงกิจการ แต่อย่างไรก็ดี เจ้าพนักงาน Trustee ยังคงมีอำนาจในการพิจารณาถึงเหตุผลอื่น ๆ ประกอบด้วย ซึ่งอาจส่งผลทำให้ลูกหนี้ผู้ล้มละลายถูกตัดสิทธิในการได้รับการปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติได้

3.3.4 ผลของการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ

การปลดลูกหนี้จากการล้มละลายตาม The Bankruptcy Act 1966 ไม่ว่าจะเป็นเป็นการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายใน 3 ปี การปลดจากล้มละลายที่ถูกคัดค้านใน 5 ปี 8 ปี หรือการปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติภายในระยะเวลา 6 เดือนนั้น จะมีมาตรการทางกฎหมายที่มีผลบังคับใช้กับการปลดจากล้มละลายในทุกลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ

มาตรการในการกำหนดหน้าที่ของลูกหนี้ในการให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานในการรวบรวมและจัดการทรัพย์สินแม้ว่าลูกหนี้จะหลุดพ้นจากหนี้สินโดยผลแห่งการปลดจากล้มละลายไปแล้วก็ตาม แต่ลูกหนี้ก็ยังมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าพนักงาน Trustee ในการจัดการทรัพย์สินของตนอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหนี้แต่ละรายได้รับชำระหนี้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งในเรื่องนี้กฎหมายได้มีการกำหนดโทษไว้สำหรับลูกหนี้ที่ฝ่าฝืนให้ต้องได้รับโทษจำคุก 6 เดือน

มาตรการเกี่ยวกับหนี้สินที่หลุดพ้นโดยผลแห่งการปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลาย มีผลทำให้ลูกหนี้ผู้ล้มละลายหลุดพ้นไปจากภาระหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ เว้นแต่หนี้สินที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) หนี้เงินประกันในศาล
- 2) หนี้ที่เกี่ยวกับโทษปรับในทางอาญา

- 3) หนี้ที่เกิดจากเหตุทุจริตหลอกลวง
- 4) หนี้อันเนื่องมาจากค่าเลี้ยงดูตามสัญญาหรือคำสั่งศาล
- 5) หนี้สินที่มีต่อหน่วยงานรัฐบาล

มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ยังคงอยู่ในความดูแลของผู้จัดการทรัพย์สิน โดยการปลดจากล้มละลาย โดยมาตรการดังกล่าวจะมีผลเพียงแคให้ลูกหนี้ไม่ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย และไม่ต้องรับภาระในหนี้สินอีกต่อไป แต่อย่างไรก็ดี กองทรัพย์สินที่ถูกรวบรวมมาได้จากการดำเนินคดีล้มละลาย จะยังคงต้องอยู่ในความดูแลของผู้จัดการทรัพย์สินต่อไปทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ และกองทรัพย์สินดังกล่าวจะไม่ตกเป็นของบุคคลที่ได้รับการปลดจากล้มละลายแต่อย่างใด

บทที่ 4

วิเคราะห์การจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังปลดจากล้มละลายโดยอายุความ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการปลดจากล้มละลายโดยอายุความใน บทที่ 2 และจากการศึกษาหลักเกณฑ์ในการปลดจากล้มละลายโดยอายุความของประเทศไทยกับการปลดจากล้มละลายของต่างประเทศในบทที่ 3 เห็นได้ว่า พัฒนาการกฎหมายล้มละลายของไทย หลักการปลดจากล้มละลายของไทยมีแนวคิดการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ตามหลักของต่างประเทศ และมีความเป็นมาที่คล้ายคลึงกัน โดยวัตถุประสงค์หลักในระยะแรก เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ในกรณีลูกหนี้ไม่ใช้หนี้ เป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้แต่ฝ่ายเดียว ต่อมากฎหมายได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานะเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะเป็กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยหรือต่างประเทศ ต่างก็เริ่มคำนึงถึงความอยู่รอดของลูกหนี้ด้วย ต้องการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือลูกหนี้ให้หลุดพ้นจากหนี้สินในยุคต่อมาเมื่อการค้าเริ่มเจริญขึ้น มีกิจการต่าง ๆ ล้มละลายมากขึ้น จึงมีวิธีการปลดจากล้มละลายให้โอกาสลูกหนี้ได้เริ่มต้นใหม่ และยังมีวิธีการประนีประนอมหนี้เพื่อให้กระบวนการล้มละลายสิ้นสุดลงเพิ่มเข้ามาอีก การเปลี่ยนแปลงในเรื่องเศรษฐกิจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความอ่อนไหวมากขาดไร้ซึ่งความมั่นคง ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงจึงมีทั้งที่เป็นผลดีกับประเทศชาติและด้านที่เป็นผลร้ายดังจะกล่าวถึงบทบาทของกฎหมายล้มละลายที่มีกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องใช้กฎหมายล้มละลายในการบังคับคดี

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่ได้สร้างระบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่ในสถานะที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว โดยเป็นกระบวนการที่ดำเนินการรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินไปชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ทั้งหลาย โดยเป็นธรรมตามลำดับบุริมสิทธิและเท่าเทียมกันในบรรดาเจ้าหนี้ที่อยู่ในประเภทเดียวกัน ทั้งมีกลไกที่จะช่วยลูกหนี้ที่สุจริตมีโอกาสหลุดพ้นจากหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้แล้วเริ่มต้นชีวิตใหม่ต่อไป¹ ซึ่งกฎหมายล้มละลายเป็นหลักประกันทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างหนึ่ง เพราะเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหนี้ ลูกหนี้และสาธารณชน นอกเหนือไปจากที่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ธรรมดาจะคุ้มครองได้

¹ เอื้อน ขุนแก้ว. (2550). *คู่มือการศึกษากฎหมายล้มละลาย*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯ.

กฎหมายล้มละลายเกิดจากการแก้ปัญหาการชำระหนี้ไม่ได้ ฝ่ายเจ้าหนี้ทั้งหลายจึงฟ้องให้ชำระหนี้ โดยใช้อำนาจทางศาลเพื่อให้ได้ชำระหนี้ของตนเพียงลำพัง เมื่อเจ้าหนี้รายอื่นมาฟ้องให้ชำระหนี้ด้วยก็อาจเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทกัน ดังนั้นจึงต้องมีกฎหมายออกมาเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้โดยเสมอภาคกัน คือวัตถุประสงค์ให้เจ้าหนี้ทุกคนได้รับชำระหนี้ตามอำนาจแห่งมูลหนี้ที่เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้

เมื่อบริษัทหรือบุคคลใดประสบปัญหาภาวะขาดสภาพคล่องทางการเงินและไม่สามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของตนได้ จึงทำให้ลูกหนี้บางรายต้องถูกเจ้าหนี้ฟ้องร้องดำเนินคดีทางแพ่ง หรืออาจถูกฟ้องให้ล้มละลายซึ่งมีจำนวนมากในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามโดยหลักแล้วการที่จะเป็นคนล้มละลาย คือ คนที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว คำว่า “หนี้สินล้นพ้นตัว” ก็คือกรณีที่มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน ถ้าหากไม่มีกฎหมายออกมามีจัดการตรงนี้สังคมก็อาจจะวุ่นวายอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคม หรืออาชญากรรม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่า วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายล้มละลายของนานาประเทศซึ่งเป็นหลักในทางสากลมี 3 ประการ คือ เพื่อกู้มครองเจ้าหนี้ให้ได้รับความเป็นธรรมในการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อกู้มครองลูกหนี้ให้มีโอกาสหลุดพ้นจากภาระหนี้สินและสามารถก่อสร้างตัวใหม่ได้ และเพื่อกู้มครองสาธารณชนไม่ให้ได้รับความเดือดร้อนจากการก่อหนี้สินของลูกหนี้ไม่เป็นที่สิ้นสุด โดยเห็นได้ว่าวิวัฒนาการของกฎหมายล้มละลายนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากที่มุ่งลงโทษตัวลูกหนี้ เป็นการให้ความคุ้มครองลูกหนี้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ได้มีโอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่ โดยในต่างประเทศจะมีบทบัญญัติการปลดจากล้มละลายเพื่อให้ลูกหนี้พ้นจากสถานการณ์เป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งมีความคล้ายกับการปลดจากล้มละลายโดยอายุความของประเทศไทย ซึ่งการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติของสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้นเป็นการปลดจากสภาพบุคคลที่ถูกจำกัดและความไม่เหมาะสมบางประการและเป็นการปลดจากหนี้สินทั้งปวง แต่การล้มละลายยังคงอยู่กองทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายยังคงอยู่ในความดูแลของผู้รักษาทรัพย์หรือผู้จัดการทรัพย์ (Trustee) สินเพื่อประโยชน์เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายและจะไม่ตกเป็นของบุคคลที่ได้รับ การปลดจากล้มละลาย ในขณะที่การปลดจากล้มละลายโดยอายุความตามพระราชบัญญัติล้มละลายของประเทศไทย ก็มีวัตถุประสงค์ให้การปลดจากการล้มละลายเป็นการให้บุคคลได้รับปลดจาก สถานภาพการเป็นบุคคลล้มละลาย โดยกองทรัพย์สินยังคงอยู่ในอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อทำการแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้จนกว่าจะดำเนินการจนแล้วเสร็จ

แต่ก็มีได้บัญญัติในต้วบทกฎหมายให้ชัดเจน อีกทั้งยังมีปัญหาในเรื่องของการตีความเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกิดขึ้นหรือเพิ่งปรากฏขึ้นภายหลังลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลาย²

ดังนั้น หากบทบัญญัติดังกล่าวได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่ยังมีปัญหาคำความไม่ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นกรณีอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายหลังลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจรวบรวมเข้ากองทรัพย์สินหรือไม่ หรือกรณีเกี่ยวกับหน้าที่ของลูกหนี้ในการให้ความร่วมมือจัดการทรัพย์สินภายหลังเมื่อได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ และกรณีการตีความทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีหรือปรากฏขึ้นภายหลังลูกหนี้ปลดจากล้มละลายโดยอายุความ ก่อให้เกิดปัญหาในการตีความและส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ อันเป็นอุปสรรคและเหตุขัดข้องในทางปฏิบัติ ซึ่งขอเสนอประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาด้านรูปแบบการปลดล้มละลายโดยอายุความ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

การปลดจากล้มละลายโดยอายุความของประเทศไทยวันนี้มีอยู่ทั้งหมด 2 รูปแบบด้วยกัน คือ การปลดจากล้มละลายโดยอายุความ และการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล โดยประเทศที่ได้เลือกทำการศึกษา คือ สหราชอาณาจักรอังกฤษ กฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษกำหนดไว้ 2 รูปแบบ คือ การปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติและการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล ขณะที่ประเทศไทย และประเทศที่ได้เลือกทำการศึกษาอีกประเทศหนึ่ง คือ ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีรูปแบบการปลดจากล้มละลาย 3 รูปแบบด้วยกัน และจากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยนั้นมีปัญหาข้อจำกัดทางด้านรูปแบบการปลดจากล้มละลายซึ่งยังไม่มี ความชัดเจนเท่าที่ควรเหมือนเช่นของสหราชอาณาจักรอังกฤษและประเทศออสเตรเลีย โดยประเทศออสเตรเลียจะมีรูปแบบการปลดจากล้มละลายที่พิเศษเพิ่มมาอีก 1 รูปแบบ กล่าวคือ การปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ ซึ่งประเทศไทย

² อมรรรัตน์ วงษ์ประสิทธิ์. (2553). ปัญหาในการบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

และสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้น ใช้รูปแบบการปลดจากล้มละลายโดยอายุความที่มีลักษณะเหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ ซึ่งรูปแบบนี้ ประเทศไทยและสหราชอาณาจักรอังกฤษรวมถึงประเทศออสเตรเลียซึ่งเป็นประเทศที่เลือกศึกษานั้นมีการใช้รูปแบบดังกล่าว โดยลักษณะของการปลดล้มละลายรูปแบบนี้ คือ บทบัญญัติในเรื่องนี้เป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลล้มละลายที่สุจริตได้มีโอกาสพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย เมื่อลูกหนี้ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายในระยะเวลาหนึ่งที่กำหนดไว้แล้ว บุคคลนั้นก็น่าที่จะหลุดพ้นจากสถานะ การเป็นบุคคลล้มละลาย และมีความชอบธรรมที่จะได้รับโอกาสให้กลับเข้าสู่ระบบธุรกิจได้อีกครั้งหนึ่ง มิใช่กำหนดให้ต้องตกอยู่ในสถานะล้มละลายตลอดไป โดยปล่อยให้ผู้อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะสั่งปลดบุคคลนั้นจากล้มละลายหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่แน่นอนแต่อย่างใด เมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป การให้ลูกหนี้ตกอยู่ในสถานะล้มละลายนาน ๆ ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้มากขึ้น ตรงกันข้าม หากมีระยะเวลาปลดจากล้มละลายที่แน่นอนกลับจะทำให้ลูกหนี้นี้มีแรงจูงใจที่จะให้ความร่วมมือมากขึ้น เช่นเดียวกับประเทศกลุ่มที่เลือกศึกษา ก็มีลักษณะของการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ คือ เป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับลูกหนี้ที่สุจริตและไม่เคยเข้าสู่กระบวนการล้มละลายมาก่อน และมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือโดยทำตามหน้าที่ของตนภายในระยะเวลาดังกล่าวเพื่อกลับเข้าสู่เศรษฐกิจและเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหนี้แต่ละรายได้รับชำระหนี้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยข้อดี ของปลดจากล้มละลายรูปแบบนี้ คือ ลูกหนี้จะออกจากกระบวนการเป็นบุคคลล้มละลายทันที โดยไม่ต้องยื่นคำร้องขอปลดจากล้มละลาย ซึ่งเป็นการทำให้เกิดความล่าช้าและเสียค่าใช้จ่ายอีกด้วย อีกทั้ง เพื่อให้ลูกหนี้ที่สุจริตสามารถออกไปประกอบอาชีพเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยได้รับการปลดหนี้ที่เกิดจากความผิดพลาดในการดำเนินธุรกิจในอดีต เช่นเดียวกับสหราชอาณาจักรอังกฤษที่มีข้อดีของการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ คือเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายตามรูปแบบนี้แล้วทำให้ลูกหนี้อีกกลับเข้าสู่เศรษฐกิจและเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างรวดเร็ว เพราะเป็นลูกหนี้ที่ไม่ใช่ลูกหนี้ทุจริตไม่สมควรได้รับการลงโทษ แต่สมควรได้รับโอกาสมากกว่า อีกทั้งประเทศออสเตรเลียก็มีข้อดีของการปลดจากล้มละลายวิธีนี้เช่นเดียวกัน คือ มีผลทำให้ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยทันทีเมื่อครบระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เว้นแต่ ลูกหนี้รายใดที่มีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมหรือทุจริตรวมทั้งไม่ให้ความร่วมมือแก่เจ้าพนักงานหรือบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายในการจัดการรวบรวมทรัพย์สิน ก็จะถือว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการที่จะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยวิธีการดังกล่าว ซึ่งข้อดีของการปลดจากล้มละลายรูปแบบนี้จากทั้ง 3 ประเทศจะเห็นได้ว่าส่วนมากเป็นเรื่องของการช่วยลูกหนี้ให้ได้รับการปลดจากล้มละลาย เพื่อให้ลูกหนี้ได้ฟื้นฟูความสามารถในทางการเงินของตนและสามารถกลับไปประกอบอาชีพเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้เร็วขึ้น อีกทั้งเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายอีกด้วย แต่ถึงอย่างไรในการปลด

จากล้มละลายโดยอัตโนมัติก็มีข้อจำกัด จากการที่จะได้รับการปลดจากล้มละลายวิธีนี้อยู่เช่นกัน เช่นประเทศไทยมีข้อจำกัดที่ยกเว้นไม่ให้ลูกหนี้ไม่ได้รับการปลดจากล้มละลายรูปแบบนี้ กล่าวคือ หนี้เกี่ยวกับภาษีหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล หนี้ที่เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้มีได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมรู้ ซึ่งในส่วนของต่างประเทศนั้น เช่น สหราชอาณาจักรอังกฤษ มีข้อยกเว้นเกี่ยวกับหนี้ที่ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นได้โดยการปลดจากล้มละลาย โดย Insolvency Act 1986 ได้มีการกำหนด หน้าที่ที่มีลักษณะพิเศษบางประการที่ลูกหนี้จะไม่สามารถได้รับการปลดเปลื้องไปโดยผลของการปลดจากล้มละลาย เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น คือ หนี้ที่เกิดจากความรับผิดชอบของลูกหนี้ซึ่งมีผลให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบต่อการชำระค่าเสียหายต่อชีวิตร่างกายและจิตใจของผู้อื่นจากการประมาท เลินเล่อ การรบกวนสิทธิรวมทั้งการกระทำผิดกฎหมาย การทำผิดสัญญาหรือหน้าที่อื่นที่ที่เกิดจากคำสั่งศาลในคดีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหรือคู่สมรสหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ The Child Support Act 1991³ หนี้อื่นๆ เป็นหนี้ที่ไม่อาจขอพิสูจนได้ในคดีล้มละลาย ซึ่งได้แก่ หนี้ที่ลูกหนี้ไม่อาจขอพิสูจนจำนวนหนี้หรือไม่ที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบไปตามจำนวนหนี้ที่มีการขอรับชำระหนี้มาโดยไม่อาจพิสูจนได้ เป็นอย่างอื่น เช่น หนี้ในเรื่องค่าปรับและหนี้ตามคำพิพากษาเป็นต้น นอกจากสหราชอาณาจักรอังกฤษแล้วยังมีข้อยกเว้นในเรื่องดังกล่าวนี้ของประเทศออสเตรเลียอีกด้วย ซึ่งในประเทศออสเตรเลียมีข้อยกเว้นที่กำหนดไว้หลายประการด้วยกัน อาทิเช่น ในเรื่องที่ถูกหนีปิดฐานะของตน โดยไม่แจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รู้ข้อความจริงที่ว่าลูกหนี้ได้ตกเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว และยังเข้าทำนิติกรรมหรือสำเนินธุรกิจกับบุคคลอื่นมีการเดินทางออกนอกประเทศไม่ว่าก่อนหรือหลังจากล้มละลาย และไม่ได้เดินทางกลับประเทศ รวมทั้งขณะที่ลูกหนี้อยู่ต่างประเทศ เจ้าพนักงาน Trustee ได้เรียกตัวกลับมาโดยกำหนดวันที่และเวลาที่แน่นอน แต่ลูกหนี้ไม่ได้กลับเข้ามาภายในระยะเวลาที่กำหนดนั้น หรือ ลูกหนี้ได้เข้าดำเนินกิจการงานของบริษัท ภายหลังจากที่เป็นบุคคลล้มละลายแล้ว โดยที่ไม่ได้รับอนุญาต หรือ ลูกหนี้เข้าทำนิติกรรมหรือดำเนินธุรกิจกับบุคคลอื่น เป็นจำนวนกว่า 3,000 เหรียญ หรือ ลูกหนี้ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงาน Trustee ในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ไม่ยื่นแถลงการณ์รายการทรัพย์สินรายได้หรือรายได้ที่พึงได้รับในอนาคตเป็นหนังสือตามที่มีการร้องขอ รวมถึงการไม่ยอมเปิดเผยรายการรายละเอียดของทรัพย์สินและรายได้ดังกล่าวไม่นำส่งเงินสมทบเข้าสู่กองทุนทรัพย์สินของตนภายในระยะเวลา 5 ปี มีการใช้จ่ายเงินทองโดยไม่แสดงเหตุผลหรือความจำเป็นตามสมควร ลูกหนี้จำหน่ายทรัพย์สินและไม่ยอมนำส่งเงินที่จำหน่ายได้นั้นให้แก่ Trustee ทั้งยังไม่แจ้งเหตุผลและ

³ Burrows, David. (1993). *The child support Act 1991*. Sl: Butterworths.

รายละเอียดแห่งทรัพย์สินนั้น ลูกหนี้ไม่เปิดให้ความรับผิดชอบของตนที่มีอยู่กับบุคคลอื่นให้แก่ Trustee ทราบ ไม่ว่าจะกระทำไปโดยมีเจตนาหรือไม่รวมทั้งไม่ยอมเปิดเผยตามประโยชน์ในทรัพย์สินที่ตนมีสิทธิ์จะได้รับรูปนี้ไปแจ้งย้ายที่อยู่เปลี่ยนแปลงที่อยู่และข้อมูลส่วนบุคคลให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร ลูกหนี้ปฏิเสธไม่ยอมลงนามในเอกสารตามที่ Trustee ร้องขอให้ลงนามโดยชอบด้วยกฎหมาย ลูกหนี้ไม่ยอมเข้าร่วมประชุมในที่ประชุมเจ้าหนี้โดยไม่แสดงเหตุผลอันสมควร ลูกหนี้ไม่ยอมเข้าให้ปากคำในการสอบสวนถึงหนี้สินและทรัพย์สินรวมทั้งในประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่ได้แสดงเหตุผลอันสมควร ลูกหนี้ถูกพิพากษาให้ล้มละลายเป็นครั้งที่สอง หรือยังไม่ได้รับปลดจากล้มละลายในการทำอะไรรั้งแรก พฤติการณ์ต่างๆ ดังกล่าวเหล่านี้จะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าลูกหนี้เป็นผู้ไม่สุจริตและมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมหรือไม่อันจะส่งผลให้ลูกหนี้อาจถูกคัดค้านในการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายเมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดได้สังเกตว่า พฤติการณ์อันเป็นการทุจริตที่จะถือเป็นเหตุให้ลูกหนี้อาจถูกคัดค้านให้ไม่ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายนี้ มีขอบเขตที่กว้างกว่าพฤติการณ์ที่ถือเป็นเหตุในการทุจริตในเรื่องการปลดจากล้มละลายโดยผลของคำสั่งศาล หากไม่ปรากฏพฤติการณ์อันเป็นการทุจริต และไม่มีคำคัดค้านอื่นใด ลูกหนี้ผู้ล้มละลายจะได้รับการปลดจากเราทันทีเมื่อครบกำหนดระยะเวลาสามปีโดยนับตั้งแต่วันที่เริ่มต้นล้มละลาย

จากที่ได้เห็นกล่าวถึงข้อยกเว้นของในแต่ละประเทศนั้น จะเห็นว่า ส่วนมากจะเป็นข้อจำกัด เงื่อนไขในการควบคุมความประพฤติ หรืออาจจะเรียกได้ว่า เป็นมาตรการในเชิงลงโทษแก่ลูกหนี้ เพราะเกิดขึ้นจากการกระทำของตัวลูกหนี้เองในการปกปิด หรือโดยเกิดขึ้นจากความทุจริตของตนเองทั้งสิ้น โดยลูกหนี้ต้องถูกจำกัดสิทธิและหน้าที่บางประการ เช่น ลูกหนี้ไม่มีสิทธิครอบครองหรือจำหน่ายทรัพย์สินในบัญชีของตน ไม่สามารถเข้าเจรจาหรือได้รับสินเชื่อโดยอิสระไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเมืองในระดับใด ไม่อาจถูกแต่งตั้งหรือทำหน้าที่ผู้พิพากษา ไม่อาจได้ประกาศนียบัตรการฝึกหัดทนาย ไม่อาจกระทำการเป็นกรรมการในบริษัทไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล แต่ประเทศไทยไม่ได้กำหนดถึงเงื่อนไขในส่วนนี้เหมือนดังเช่นประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้น

รูปแบบที่ 2 การปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล การปลดจากล้มละลายรูปแบบนี้ได้แก่ประเทศไทยตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 71 และประเทศที่ได้เลือกศึกษา คือ สหราชอาณาจักรอังกฤษตาม Insolvency Act 1986 และประเทศออสเตรเลียตาม The Bankruptcy Act 1966 ซึ่งในการปลดจากล้มละลายรูปแบบนี้ ผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลาย ลูกหนี้หรือบุคคลล้มละลายเป็นผู้ยื่นคำร้องขอเช่นเดียวกัน แต่สหราชอาณาจักรอังกฤษ จะกำหนดลักษณะของการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล ที่มากกว่าของประเทศไทย คือ สหราชอาณาจักรอังกฤษนั้นกำหนดว่าจะต้องเป็นบุคคลที่ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย

ภายในระยะเวลาน้อยกว่า 15 ปี นับแต่การสิ้นสุดสถานภาพการเป็นบุคคลล้มละลายในคดีก่อนกล่าวคือ บุคคลดังกล่าวนี้ไม่สามารถปลดจากการล้มละลายโดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลได้ (Automatic Discharge) ซึ่งบุคคลล้มละลายประเภทนี้จะปลดจากการล้มละลายได้ก็โดยคำสั่งศาลเท่านั้น และหากศาลเห็นว่าเมื่อผู้ล้มละลายยังไม่สามารถชำระหนี้ได้หมด ก็ควรจะอยู่ในการควบคุมต่อไปอีกระยะหนึ่ง เพื่อเตรียมตัวสำหรับการเริ่มต้นใหม่โดยศาลอาจมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลายโดยให้ระงับผลของการปลดจากการล้มละลายไว้ชั่วคราวนั้น อาจอยู่ในช่วง 6 เดือน หรือน้อยกว่า 6 เดือน หรือขยายไปจนถึง 5 ปี หรือมากกว่านั้น หากศาลอุทธรณ์เห็นว่าระยะเวลาของการระงับการปลดจากการล้มละลายนั้นไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมศาลอาจแก้ไขคำสั่งดังกล่าวเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมก็ได้⁴ กล่าวคือ ถ้าหากบุคคลล้มละลายเป็นบุคคลล้มละลายในครั้งแรกหรือภายในระยะเวลา 15 ปี ก่อนหน้านี้ไม่เคยตกเป็นบุคคลล้มละลายบุคคลล้มละลายนั้นจะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ เมื่อผลระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย แต่ถ้าหากปรากฏว่าลูกหนี้เคยตกเป็นบุคคลล้มละลายมาก่อนภายในระยะเวลา 15 ปี ลูกหนี้ก็จะไม่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติซึ่งจะเป็นการปลดโดยลูกหนี้จะต้องใช้ความพยายามมากขึ้นกว่าการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ ในส่วนของประเทศไทยกำหนดไว้เพียงเมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า บุคคลล้มละลายนั้น ได้แบ่งทรัพย์สินชำระให้แก่เจ้าหนี้ที่ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต ศาลจะทำคำสั่งปลดจากล้มละลายซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศไทยจะเน้นในเรื่องทรัพย์สินที่ได้ทำการแบ่งให้กับเจ้าหนี้เป็นหลัก ต่างจากสหราชอาณาจักรอังกฤษที่ได้เน้นไปในเรื่องของระยะเวลาที่บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดจากล้มละลาย อีกทั้ง ได้กำหนดถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการปลดจากล้มละลายด้วย ซึ่งกรณีนี้ลูกหนี้มีพฤติกรรมที่ไม่เข้าคุณสมบัติดังกล่าวก็จะไม่ได้รับการปลดจากล้มละลาย ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า นอกจากกฎหมายที่ประเทศไทยกำหนดเกี่ยวกับการนำเรื่องทรัพย์สินมาเป็นตัวพิจารณาแล้ว ควรนำในเรื่องของระยะเวลาและคุณสมบัติในตัวลูกหนี้ตามที่สหราชอาณาจักรอังกฤษกำหนดมาประกอบการพิจารณาด้วย เพราะในครั้งต่อไปเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายไปแล้วและไปดำเนินการประกอบธุรกิจใหม่ ลูกหนี้ก็จะได้เกิดความขี้คิดก่อนที่จะตัดสินใจกระทำการสิ่งใดลงไป เสมือนกับว่าเป็นการกระตุ้นให้ลูกหนี้ไม่เกิดความประมาทในการประกอบธุรกิจครั้งใหม่ โดยเหตุที่สหราชอาณาจักร

⁴ Fletcher, Ian F. (1996). *The Law of Insolvency*. London: Sweet & Maxwell.

อังกฤษกำหนดไว้เช่นนี้ เป็นการเอาระยะเวลาในการปลดจากล้มละลายรูปแบบนี้มาเป็นเงื่อนไขในกรณีที่ลูกหนี้ชำระหนี้ยังไม่หมด เสมือนเป็นการลงโทษผู้ล้มละลายในกรณีที่ไม่สามารถปลดจากอัตโนมัติได้ ซึ่งลูกหนี้จะต้องใช้ความพยายามที่จะปลดล้มละลายโดยวิธีดังกล่าว จึงต้องมียื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ปลดจากล้มละลาย สหราชอาณาจักรอังกฤษกำหนดให้บุคคลล้มละลายอาจยื่นคำร้องได้เร็วสุด 5 ปี นับแต่วันที่ตกเป็นบุคคลล้มละลายก่อนตาม Insolvency Act 1986 ส่วนประเทศไทยและประเทศออสเตรเลียไม่ได้กำหนดในส่วนนี้ที่เกี่ยวกับการนำระยะเวลาและคุณสมบัติของลูกหนี้มาเป็นเงื่อนไขในการปลดจากล้มละลายไว้ดังเช่นสหราชอาณาจักรอังกฤษ ประเทศไทยและสหราชอาณาจักรอังกฤษมีการนำเงินมาวางต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อเป็นค่าธรรมเนียม ค่าดำเนินการ ส่วนประเทศออสเตรเลียไม่ได้กำหนดไว้ สหราชอาณาจักรอังกฤษกำหนดให้บุคคลล้มละลายที่ต้องการยื่นคำร้องขอให้ปลดตนจากการเป็นบุคคลล้มละลายตาม Insolvency Act 1986 มาตรา 280 จะต้องมิหนังสือบอกกล่าวการยื่นคำร้องขอให้ตนปลดจากการล้มละลายไปยัง Official Receiver เช่นเดียวกับของประเทศไทยกำหนดให้บุคคลล้มละลายที่ให้นำคำขอปลดจากล้มละลายต่อศาลแล้วให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นรายงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินและความประพฤติของบุคคลล้มละลายในเวลาก่อนหรือระหว่างที่ล้มละลายต่อศาล และส่งสำเนารายงานให้บุคคลล้มละลายก่อนวันนัดพิจารณา ศาลจะกำหนดวันพิจารณาและศาลจะมีหนังสือแจ้งไปยัง Official Receiver และบุคคลล้มละลายเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 42 วัน และ Official Receiver จะมีหนังสือแจ้งไปยัง Trustee และเจ้าหนี้ทุกราย เท่าที่ Official Receiver ทราบ ในพื้นที่ซึ่งมีการเรียกร้องในทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายอยู่ และ Official Receiver ต้องยื่นรายงานเกี่ยวกับบุคคลล้มละลายต่อศาลอย่างน้อย 21 วัน ก่อนการพิจารณา

การปลดจากล้มละลายรูปแบบนี้ ประเทศออสเตรเลียต่างจากประเทศไทยและสหราชอาณาจักรอังกฤษ คือ มุ่งพิจารณาถึงพฤติการณ์ของลูกหนี้เป็นสำคัญโดยไม่ได้มีการนำเอาจำนวนหนี้ที่ผู้ล้มละลายได้ชำระให้แก่เจ้าหนี้แล้วมาพิจารณาประกอบด้วยแต่อย่างใด สำหรับกำหนดระยะเวลาในการที่ลูกหนี้จะสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายได้นั้น กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยและออสเตรเลียไม่ได้กำหนดระยะเวลาเอาไว้ว่าลูกหนี้ผู้ล้มละลายจะต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายมาแล้วเป็นระยะเวลาเท่าใด จึงจะมีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งปลดตนเองจากการเป็นบุคคลล้มละลายได้ในเรื่องเงื่อนไขการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ นั้น The Bankruptcy Act 1966 ก็ไม่ได้กำหนดเป็นจำนวนที่แน่นอนว่าลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายมาแล้วเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด หากแต่กำหนดให้อยู่ในดุลพินิจของ เจ้าพนักงาน Trustee ในการพิจารณาถึงความเหมาะสมว่า ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เป็นจำนวนมากที่สุดเท่าที่ลูกหนี้จะสามารถชำระได้และเป็นจำนวนที่เพียงพอตามที่ Trustee เห็นสมควรแล้วหรือไม่ เว้นแต่ ลูกหนี้รายใดที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมหรือเป็นผู้ทุจริต ก็จะไม่สามารถได้รับการปลดจากล้มละลายโดยวิธีการดังกล่าวได้ แต่จะต้องมาขึ้น

คำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายแทน⁵ การปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล จึงเป็นวิธีการสุดท้ายที่นำมาใช้บังคับแก่ลูกหนี้ในรายที่มีพฤติการณ์ที่ไม่อาจได้รับการปลดจากล้มละลายโดยวิธีการปกติได้ กล่าวได้ว่าหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายของประเทศออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญในการพิจารณาพฤติกรรมการของลูกหนี้ว่ามีความเหมาะสมหรือมีความสุจริตหรือไม่เป็นหลัก

รูปแบบที่ 3 การปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ การปลดจากล้มละลายรูปแบบนี้ ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายกำหนดลักษณะดังกล่าว แต่ประเทศออสเตรเลียซึ่งเป็นประเทศที่ได้เลือกทำการศึกษาเป็นประเทศเดียวที่ใช้รูปแบบการปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติตาม The Bankruptcy Act 1966 นี้ เนื่องจากลักษณะของการปลดจากล้มละลาย คือ การที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาในการตกเป็นบุคคลล้มละลาย โดยยังคงช่วงเวลาให้บุคคลต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายอย่างน้อยเป็นเวลา 3 ปีนั้น เป็นการปล่อยช่วงเวลาดังกล่าว ให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ทั้งยังเป็นการสร้างทัศนคติในทางลบแก่ตัวบุคคลผู้ล้มละลายเอง จึงได้มีความคิดในการสร้างกลไกในการปลดลูกหนี้จากการล้มละลายใหม่ คือ การปลดล้มละลายโดยเร็วกว่าปกติ ซึ่งข้อดีของการการปลดจากล้มละลายรูปแบบนี้ คือ เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะทำให้ลูกหนี้เหล่านั้นสามารถฟื้นฟูความสามารถในทางการเงินของตนและการกลับมามีโอกาสในการประกอบธุรกิจอีกครั้งด้วยความสุจริต ย่อมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้แก่ลูกหนี้ประเภทดังกล่าวในการให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ทั้งหลายในการรวบรวมทรัพย์สินมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย เพราะขั้นตอนในการออกคำรับรองการปลดจากล้มละลายนั้น ไม่จำเป็นต้องยื่นต่อสหพันธรัฐซึ่งอาจจะใช้ระยะเวลานานและอาจจะมีค่าใช้จ่ายสูง โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานTrusteeเป็นผู้มีอำนาจในการออกหนังสือรับรองการปลดจากล้มละลายได้เลยซึ่งวิธีการดังกล่าวนอกจากจะเป็นการประหยัดเวลาสำหรับศาลแล้ว ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงาน Trustee รวมทั้งคู่ความในคดีอีกด้วย นอกจากนี้ ยังได้กำหนดคุณสมบัติของลูกหนี้ ในเรื่องการปลดลูกหนี้จากล้มละลายเร็วกว่าปกติ นั้น จะส่งผลให้ลูกหนี้สามารถหลุดพ้นจากหนี้สินได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 6 เดือนแทนที่จะเป็นระยะเวลา 3 ปี 5 ปี หรือ 8 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับหลักในการให้โอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่แก่ลูกหนี้โดยเร็ว และต้องเป็นการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหนี้ที่เหมาะสมและเป็นธรรมอีกด้วย คือ

⁵ สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์. (2546). *การปลดจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

1) ลูกหนี้ไม่มีเงินชำระหรือไม่มีเงินเพียงพอที่จะชำระค่าจ้างหรือค่าใช้จ่ายของ เจ้าพนักงาน Trustee เต็มจำนวน 2) ลูกหนี้ไม่มีเงินที่จะชำระให้แก่เจ้าหนี้ 3) ลูกหนี้ไม่ได้ประกอบธุรกิจที่ขัดต่อคำสั่งของ เจ้าพนักงาน Trustee ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังวันเริ่มต้นการล้มละลาย หรือบุคคลล้มละลายได้ประกอบ กิจการดังกล่าวแล้ว แต่ Trustee ได้ยกเลิกกิจการนั้น 4) รายได้ที่ลูกหนี้มีแนวโน้มที่จะได้รับในช่วง ระยะเวลา 1 ปี เมื่อมีการยื่นคำร้อง ซึ่งรายได้ดังกล่าวจะต้องมีจำนวนไม่เกินกว่ารายได้ที่แท้จริง ที่เหมาะสมกับบุคคลล้มละลายในเวลา นั้น ๆ

นอกจากนี้ กฎหมายยังได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับลูกหนี้ที่ไม่มีสิทธิ์ขอปลดจาก ล้มละลายเร็วกว่าปกติเพื่อความชัดเจนในการใช้ดุลยพินิจของ Trustee คือลูกหนี้ผู้ล้มละลายเคยตก อยู่ในสภาพล้มละลายมาก่อนหรือได้มีการจัดทำแผนปรับโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ภายในระยะเวลา 10 ปี ซึ่งหนี้สินที่ไม่มีหลักประกันของลูกหนี้ผู้ล้มละลายมีจำนวนสูงกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ของ ลูกหนี้ในช่วงเวลาก่อนการล้มละลาย ยกเว้นความรับผิดในหนี้ละเมิดและลูกหนี้ไม่ยอมเปิดเผยฐานะ ของตนเองต่อ Trustee ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ซึ่งเป็นดอกผลของทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีอยู่ในขณะ ล้มละลายหรือไม่ยอมเปิดเผยรายได้ที่คาดว่าจะได้รับภายใน 12 เดือนภายหลังจากการยื่น คำแถลงการณ์โดยลูกหนี้มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการหลงผิดที่จะเป็นเหตุให้ได้รับทรัพย์สินเกินกว่าที่ กฎหมายกำหนดและละเมิดบทบัญญัติในเรื่องกฎหมายบริษัทโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหาร กิจการ ทั้งนี้ยังปฏิเสธหรือไม่ปฏิบัติตามคำขอ Trustee ในการส่งมอบหนังสือเดินทาง โดยมี ข้อดี ของการปลดจากล้มละลายรูปแบบนี้ คือ

1. ทำให้ลูกหนี้เหล่านั้นสามารถกลับมามีโอกาสในการประกอบธุรกิจอีกครั้ง รวมถึง พื้นฟูความสามารถในทางการเงินของตนด้วยความสุจริต
2. เป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ลูกหนี้ในการให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงาน หรือเจ้าหนี้ ทั้งหลายในการรวบรวมทรัพย์สินมากขึ้น
3. เป็นการประหยัดเวลาสำหรับศาล และเป็นประหยัดค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงาน Trustee รวมทั้งคู่ความในคดีอีกด้วย เพราะการปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ นั้น สามารถ กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้มีอำนาจในการออกหนังสือรับรองการปลดจากล้มละลายได้ เลย
4. ทำให้ลูกหนี้สามารถหลุดพ้นจากหนี้สินได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 6 เดือน แทนที่จะเป็นระยะเวลา 3 ปี 5 ปี หรือ 8 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับหลักในการให้โอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่ แก่ลูกหนี้โดยเร็ว

ผู้ศึกษาเห็นว่า ประเทศไทยควรมีการปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกติ ดังเช่น ของประเทศออสเตรเลีย เพราะถ้าลูกหนี้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กล่าวไว้ระยะเวลาหลุดพ้นจาก

หนี้สินก็จะเร็วขึ้น คือ ภายใน 6 เดือน ไม่ต้องรอถึง 3 ปี ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์⁶ ของกฎหมายล้มละลายที่มีแนวความคิดการให้โอกาสลูกหนี้เริ่มต้นใหม่ทางการเงิน และเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจทำให้ลูกหนี้ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สิน อีกทั้งยังเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายอีกด้วย ซึ่งในการปลดจากล้มละลายเร็วกว่าปกตินี้ ก็ยังได้กำหนดกฎเกณฑ์สำหรับลูกหนี้ที่ไม่มีสิทธิ์ขอปลดจากล้มละลายกรณีนี้อีกด้วย กฎหมายจึงวางหลักให้ลูกหนี้เหล่านี้ผ่านกระบวนการทางศาลโดยศาลจะเป็นผู้กั้นกรองว่าลูกหนี้แต่ละรายนั้นสมควรที่จะได้รับการปลดจากโดยวิธีปกติที่มีวิธีการและขั้นตอนในการปลดจากล้มละลายได้รวดเร็ว ซึ่งลูกหนี้เหล่านี้ก็จะปรับปรุงตัวเองมีความประพฤติตัวให้ดีเพื่อที่ตัวเองจะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยสะดวกและรวดเร็วขึ้น

⁶ หมายเหตุ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2547

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยล้มละลายในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดให้ลูกหนี้พ้นจากการล้มละลายโดยผลของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังขาดความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับผลของการพ้นจากการล้มละลาย โดยเฉพาะการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ อย่างไรก็ตามหลักการของบทบัญญัติในเรื่องนี้เป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลล้มละลายที่สุจริตได้มีโอกาสพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย สมควรคงหลักการดังกล่าวไว้ โดยยกเลิกบทบัญญัติเดิมและนำมากำหนดเพิ่มเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย นอกจากนี้บทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลล้มละลายอาจร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายซึ่งใช้บังคับในปัจจุบันนั้น ยังขาดความชัดเจนแน่นอนขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลแต่ละกรณี จึงสมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ที่ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายให้ชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันแก่บุคคลล้มละลายว่า หากดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดแล้วจะสามารถได้รับการปลดจากล้มละลาย และเพื่อให้บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมในคดีล้มละลายที่ใช้บังคับอยู่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

4.2 ปัญหา ขอบเขต อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อดำเนินการทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังปลดล้มละลายโดยอายุความ

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีลักษณะคดีพิเศษ แตกต่างจากคดีแพ่งสามัญทั่วไป หลักการการจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายจะมุ่งเน้นในเรื่องการแบ่งทรัพย์สินภายใต้หลักความเสมอภาคเป็นสำคัญ ดังนั้น การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจึงเน้นในเรื่องการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อนำมาจัดสรรให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ การดำเนินกิจการของลูกหนี้จะกระทำเฉพาะเพื่อให้ส่วนที่ค้างอยู่นั้นเสร็จสิ้นไป โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเป็นผู้ทำหน้าที่หลักในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมและการจำหน่ายทรัพย์สิน การจัดสรรชำระหนี้ โดยในการดำเนินคดีล้มละลาย การจำกัดสิทธิในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้จะเกิดขึ้นเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวที่มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้และกระทำการที่จำเป็น ดังนั้น เมื่อบุคคลใดถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้วให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวมีอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 เหตุที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องเข้ามาดูแลจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เพราะเป็นหนี้ที่ผูกพันอยู่แล้วโดยสุจริต ลักษณะนี้เป็นการที่สัญญาต้องเป็นสัญญาเช่นนี้เมื่อมีหนี้ผลของสัญญาจึงเกิดขึ้นและต้องรับผิดชอบในมูลหนี้ที่ยังคงมีอยู่ อีกทั้ง หากให้ลูกหนี้เป็นผู้ชำระหนี้เอง ลูกหนี้อาจจะชำระหนี้ให้เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งก็ได้ โดยอาจทำให้การชำระหนี้ไม่ทั่วถึงกับเจ้าหนี้ทุกคน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.2.1 ปัญหาการจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 (1) การดำเนินการจัดการกิจการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของประเทศไทยและประเทศที่เลือกศึกษานั้นได้แก่สหราชอาณาจักรอังกฤษและประเทศออสเตรเลียเป็นไปในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจดำเนินธุรกิจของลูกหนี้ต่อไปได้เท่าที่จำเป็นเพื่อให้กิจการที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไปซึ่งเป็นไปตามกฎหมายพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 (1) ดังเช่นกฎหมายสหราชอาณาจักรอังกฤษที่ผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) มีอำนาจดำเนินธุรกิจของลูกหนี้ต่อไปได้เท่าที่เป็นประโยชน์และจำเป็นต่อการชำระบัญชีตามกฎหมาย เพราะเมื่อลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์แล้วลูกหนี้จะถูกถอดถอนอำนาจการจัดการกิจการของตนและอำนาจในการจัดการกิจการของลูกหนี้จะถูกโอนไปยังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งเป็นคนกลางในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งตามลักษณะกฎหมายของประเทศไทยการจัดการทรัพย์สินนั้น คือ ปัญหาการดำเนินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการดำเนินการจัดทรัพย์สินของลูกหนี้ นั้น นอกจากมีปัญหาในเรื่องของบุคลากรไม่เพียงพอต่อการเพิ่มจำนวนคดีล้มละลายซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่อง

ความรู้ความเชี่ยวชาญของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย เพราะการดำเนินการในฐานะผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ต้องอาศัยความสามารถในการบริหารธุรกิจ การบัญชี และการประเมินราคา และความรู้เฉพาะด้านตามธุรกิจของลูกหนี้ด้วย ซึ่งการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ไม่เพียงพอ อาจส่งผลให้การดำเนินการในฐานะแทนเจ้าหนี้ในการรวบรวมทรัพย์สินนั้นได้ ซึ่งในประเทศที่เลือกทำการศึกษาครั้งนี้ได้มีคนกลางที่จะมาทำหน้าที่นี้อย่างชัดเจน นอกจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ คือ ผู้จัดการทรัพย์ (Trustee) ตามกฎหมาย Insolvency Act 1986 ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินมีความสำคัญมากในกระบวนการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ และเนื่องจากผลของคดีล้มละลายส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสถานะของลูกหนี้ การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้และการจัดการกับสิทธิของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายที่มีตามกฎหมายย่อมนำไปสู่สถานการณ์ที่ยุ่ยากซับซ้อนและด้วยเหตุผลของกฎหมายล้มละลายต้องการคุ้มครองเจ้าหนี้เพื่อให้ได้รับชำระหนี้มากที่สุด จึงต้องมีการจำกัดอำนาจในการจัดการทรัพย์สินและแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ของลูกหนี้ กฎหมายล้มละลายของอังกฤษจึงได้มีกำหนดตัวผู้จัดการทรัพย์ (Trustee) ซึ่งต้องมีความสามารถเป็นพิเศษเพราะจะทำให้การจัดการทรัพย์สินนั้นเกิดความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ บรรดาเจ้าหนี้จะได้รับผลประโยชน์อย่างมาก จากเหตุผลดังกล่าว จึงควรให้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเข้ามาดำเนินคดีแทนจะเป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายมากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินการจัดการกิจการของลูกหนี้ การรวบรวมและควบคุมกองทรัพย์สิน การดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ รวมถึงการจำหน่ายทรัพย์สินเพื่อแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ หากการดำเนินการโดยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ ย่อมจะทำให้กองทรัพย์สินในคดีล้มละลายมีมูลค่ามากยิ่งขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อบรรดาเจ้าหนี้ที่จะได้รับการชำระหนี้ตามสัดส่วน ทั้งนี้ ควรจะมีการแบ่งคดีโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในระหว่างคดีที่มีกิจการและทรัพย์สินจะต้องจัดการ กับคดีที่ไม่มีกิจการและทรัพย์สินจะต้องจัดการด้วย โดยมอบหมายให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนคดีที่มีกิจการและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการทำให้คดีล้มละลายสามารถดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย อีกทั้ง ยังเป็นการลดปริมาณคดีล้มละลายที่สะสมอยู่ได้อีกทางหนึ่ง แต่จะต้องมีการกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนของผู้ที่จะเข้ามาดำเนินการแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนของการดำเนินการในบทบาทเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ดังเช่น กฎหมายของประเทศที่ได้เลือกทำการศึกษา โดยสหราชอาณาจักรอังกฤษได้กำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้จัดการทรัพย์ (Trustee) ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย คือ ตามกฎหมาย Insolvency Act 1986 อำนาจหน้าที่ของผู้จัดการทรัพย์ (Trustee) เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของผู้จัดการทรัพย์ (Trustee) เป็นไปตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้จัดการทรัพย์ (Trustee) จึงต้องมีอำนาจอย่างกว้างขวางในการที่จะเข้าครอบครองหรือรักษา

ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ หรือที่ลูกหนี้จะได้รับมาในอนาคต รวมทั้ง สมุด เอกสาร รายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) สามารถขอให้มีการออกหมายบังคับ เพื่อยึดทรัพย์สิน หรือขอให้ออกหมายค้น หรือทำลายสิ่งกีดขวางในการยึดทรัพย์สินก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมทรัพย์สิน⁷ จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายของสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้น ผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) เป็นผู้มีความสำคัญมากในกฎหมายล้มละลาย เพราะเป็นคนกลางในการเข้าไปดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ล้มละลาย เพื่อประโยชน์ของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ดังนั้น เพื่อให้การจัดการทรัพย์สินมีประสิทธิภาพ จึงมุ่งเน้นถึงคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาเป็นผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) เป็นพิเศษยิ่งไปกว่าเดิมที่ส่วนใหญ่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินมีฐานะเป็น เจ้าพนักงานของรัฐ เป็นผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) ในคดีล้มละลาย โดยเอกชนจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถตามวิชาชีพที่กฎหมายกำหนด และได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้สามารถจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความมั่นใจแก่คู่ความว่า ผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) มีความสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ในส่วนของประเทศออสเตรเลีย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินหรือเป็นเอกชนเรียกว่า ผู้จัดการทรัพย์สินที่ขึ้นทะเบียน ผู้จัดการทรัพย์สิน มีอำนาจหน้าที่ คือ เข้าครอบครองและควบคุมทรัพย์สินของลูกหนี้ ดำเนินการใด ๆ เพื่อให้การติดตามและรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ประสบผลสำเร็จ มีอำนาจในการเพิกถอนการกระทำที่ทำให้เจ้าหนี้เสียประโยชน์ เข้าตรวจกิจการและพิจารณาการดำเนินกิจการต่อไป ส่วนค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนของผู้จัดการทรัพย์สินจากกำหนดโดยมติของที่ประชุมเจ้าหนี้หรือมติของคณะกรรมการตรวจสอบในกรณีที่ไม่ได้กำหนดหรือ ตกลงค่าตอบแทนเป็นจำนวนเงินกฎหมายให้สามารถกำหนดค่าค่าธรรมเนียมตามระยะเวลาที่ปฏิบัติงานได้ จากที่ได้ศึกษาในส่วนผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) ของทั้ง 2 ประเทศแล้ว ประเทศไทยควรมีผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) เข้ามาช่วยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ และควรกำหนดขอบเขตในการแต่งตั้งเอกชนเข้ามาดำเนินการหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินมอบอำนาจให้เอกชนไปดำเนินการ กิจการภายใต้ขอบเขตที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินแต่งตั้ง โดยเฉพาะในส่วนบทบาทในการดำเนินการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ชัดเจน ดังเช่นสหราชอาณาจักรอังกฤษและประเทศออสเตรเลีย เนื่องจาก ปัจจุบันประเทศไทยมีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินเท่านั้นที่ทำหน้าที่ตรงนี้ ไม่ได้มีผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) ดังเช่นประเทศที่ได้เลือกศึกษา เพราะเมื่อมีการปลดจากล้มละลายโดยอายุความแล้ว อำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินก็ถูกจำกัดลงด้วย

อีกทั้ง ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 นั้นไม่ได้กล่าวถึงอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สิน ภายหลังลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายไว้ว่า ภายหลังลูกหนี้

⁷ Lan F. Fletcher, *อ้างแล้ว* เจริญธรรมที่ 4, น. 178.

ปลดจากล้มละลายไปแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อนำมาแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ต่อไปได้อีกหรือไม่ เมื่อบทบัญญัติของกฎหมายมิได้บัญญัติไว้ให้ชัดเจน โดยเฉพาะปัญหาการจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หากยังไม่แล้วเสร็จ จึงเกิดเป็นประเด็นในการพิจารณาว่า เมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังมีอำนาจในการจัดการกิจการและจำหน่ายทรัพย์สินต่าง ๆ ของลูกหนี้ได้ต่อไปหรือทรัพย์สินจะกลับมาเป็นของลูกหนี้หรือไม่ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า แม้ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 81/1 ไปแล้วก็ตาม ก็ควรปลดไปเฉพาะตัวลูกหนี้เท่านั้น ส่วนทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีอยู่ก่อนในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลายรวมถึงทรัพย์สินที่ลูกหนี้ได้มาภายหลังจนถึงเวลาปลดจากล้มละลายอันเป็นทรัพย์สินที่อาจแบ่งได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังคงมีอำนาจในการจัดการกับทรัพย์สินดังกล่าวต่อไปจนกว่าจะเสร็จสิ้น เมื่อจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวแล้วก็ต้องนำเงินมาชำระให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย ซึ่งการที่ลูกหนี้ปลดจากล้มละลายไปแล้วจะให้ทรัพย์สินหลุดพ้นไปด้วยนั้น เป็นการไม่ยุติธรรมแก่บรรดาเจ้าหนี้ ซึ่งต้องพิจารณาแนวคิดของกฎหมายด้วยว่า บุคคลมีหนี้สินส่วนตัวเป็นบุคคลล้มละลาย โดยสภาพแล้วทรัพย์สินที่มีอยู่นั้นไม่ใช่ของลูกหนี้อีกต่อไป จึงควรมีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการกระทำการดังกล่าว อนึ่ง จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศนั้น ซึ่งสหราชอาณาจักร อังกฤษก็ได้กำหนดถึงการปลดจากล้มละลายทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงในคดีล้มละลาย และเป็นอิสระจากการถูกจำกัดความสามารถและคุณสมบัติซึ่งถูกจำกัดในระหว่างที่ตนอยู่ในสถานะของบุคคลล้มละลายตามกฎหมาย Insolvency Act 1986 ทั้งนี้ การปลดจากการล้มละลายก็ไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) ในคดีล้มละลายจนกว่าการจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวจะดำเนินการไปจนกว่าจะเสร็จสิ้นและการปลดจากล้มละลายไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ที่มีหลักประกันในการบังคับหลักประกันตามกฎหมาย Insolvency Act 281 (1)(2) และในการปลดจากการล้มละลายในประเทศออสเตรเลียก็มีกฎหมายกำหนดมาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ทรัพย์สินนั้นยังให้อยู่ในความดูแลของผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) โดยการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลายจะทำให้บุคคลนั้นไม่ต้องเป็นบุคคลล้มละลายและไม่ต้องรับภาระหนี้สินอีกต่อไป แต่กองทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายนั้นยังอยู่ในความดูแลของผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ และไม่ตกเป็นของบุคคลที่ได้รับการปลดจากล้มละลาย ดังจะเห็นได้ว่าการปลดจากล้มละลายของประเทศที่ได้เลือกทำการศึกษาขึ้นไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) จนกว่าจะจัดการทรัพย์สินดังกล่าวจะได้ดำเนินการจนแล้วเสร็จ ซึ่งมีบทบัญญัติไว้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ประเทศไทยได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1681/2552 คำสั่งปลดจำเลยจากล้มละลายมีผลเพียงให้จำเลยหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย มีอำนาจในการจัดการ

ทรัพย์สินหรือกิจการของตนซึ่งได้มานับแต่วันที่ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้วเท่านั้น ส่วนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังคงมีอำนาจในการจัดการและรวบรวมทรัพย์สินของจำเลยซึ่งเป็นทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลาย ทั้งจำเลยซึ่งได้ถูกปลดจากล้มละลายนั้นยังมีหน้าที่ช่วยในการจำหน่ายและแบ่งทรัพย์สินของตนซึ่งตกอยู่กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามต้องการตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา 79 ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินจำเลยมีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลายซึ่งตกอยู่กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้คัดค้าน ทั้งผู้คัดค้านได้รวบรวมต้นฉบับโฉนดที่ดินพิพาทอันเป็นเอกสารสำคัญสำหรับที่ดินพิพาทไว้แล้วก่อนศาลมีคำสั่งปลดจำเลยจากล้มละลาย ดังนั้นเงินค่าเช่าซึ่งเป็นดอกผลของที่ดินพิพาทดังกล่าวตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 148 ย่อมตกเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ด้วย ผู้คัดค้านจึงมีอำนาจในการจัดการเงินค่าเช่าที่ดินพิพาทดังกล่าวเพื่อแบ่งชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายต่อไป

จากคำพิพากษาศาลฎีกา จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็สถานภาพของลูกหนี้ อำนาจเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ดังนั้น หากพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ของประเทศไทย มีบทบัญญัติที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนเช่นคำพิพากษาของศาลฎีกาดังกล่าว ปัญหาที่จะเป็นประเด็นพิพาทเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งเป็นทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลายภายหลังที่ลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอายุความก็ไม่เป็นปัญหาในการตีความ อีกทั้ง ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ส่วนการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้มีวิธีการบัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 19 วรรค 3 และมาตรา 123 กล่าวคือ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะจำหน่ายได้ต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย เว้นแต่ ของน่าจะเสียหายหรือยึดไว้จะเสี่ยงกับความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น ส่วนวิธีการจำหน่ายจะต้องกระทำการขายทอดตลาด หากจะขายโดยวิธีอื่นต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการเจ้าหนี้

ประเด็นในเรื่องการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ของประเทศไทยนั้นมีลักษณะที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการขายทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวบรวมมาได้และนำเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินนั้นมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เพื่อเป็นการบรรลุนิติวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของกฎหมายล้มละลาย โดยหลักแล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขายทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลายก็เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 19 วรรคท้าย กำหนดเป็นข้อยกเว้นให้ขายทรัพย์สินได้ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายในกรณีที่เป็นของเสียหายหรือถ้าห่วงงำไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น การจำหน่ายทรัพย์สินของในคดีล้มละลายตามกฎหมายของสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้น ผู้จัดการทรัพย์สิน

(Trustee) มีอำนาจที่จะจำหน่ายทรัพย์สินส่วนใดส่วนหนึ่งในกองทรัพย์สินในคดีล้มละลาย รวมถึงกู้ดวิลล์และบัญชีลูกหนี้ต่าง ๆ เพียงแต่ต้องเป็นการจำหน่ายที่ได้ผลตอบแทนเป็นเงินสดเท่านั้น มิฉะนั้น กรรมการเจ้าหนี้จะมีอำนาจเข้ามาพิจารณาการจำหน่ายของผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) ได้จะเกิดขึ้น ถ้าหากค่าตอบแทนไม่สามารถจ่ายได้ในเวลาที่มีการขายเสร็จสมบูรณ์แล้ว ดังนั้น จึงมีแต่เฉพาะในการขายที่ได้เงินสดเท่านั้นที่ผู้จัดการทรัพย์สิน (Trustee) จะสามารถขายได้โดยปราศจากการควบคุมจาก กรรมการเจ้าหนี้ ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเป็นการขายทอดตลาดกรณีเดียว ซึ่งต่างจากการจำหน่ายทรัพย์สินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามกฎหมายของประเทศไทยที่กฎหมายกำหนดหลักการจำหน่ายทรัพย์สินเป็นหลักไว้ว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินโดยวิธีการขายทอดตลาดเป็นหลัก ส่วนการจำหน่ายทรัพย์สินโดยวิธีอื่นต้องให้กรรมการเจ้าหนี้พิจารณา ก่อน ซึ่งกฎหมายของสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้นไม่ได้กำหนดว่าจะต้องจำหน่ายทรัพย์สินเฉพาะการขายทอดตลาดอย่างเดียว แต่เป็นการเปิดกว้างที่จะสามารถจำหน่ายทรัพย์สินในกรณีอื่นได้ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่ากองทรัพย์สิน โดยให้คำนึงถึงความรวดเร็ว สะดวกและเป็นผลดีที่สุด และการเปิดให้บุคคลเข้าซื้อขายได้โดยเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการจัดสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์สองสิ่งหรือกว่านั้นขึ้นไป รวมขายพร้อมกันได้ เมื่อเป็นที่คาดหมายได้ว่าเงินรายได้จะเพิ่มขึ้นเพราะเหตุนั้น ผู้ศึกษาเห็นด้วย ในกรณีการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีล้มละลายโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจโดยวิธีอื่นนอกจากการขายทอดตลาด เพราะทำให้เกิดความสะดวกและเป็นผลดีที่สุดเพราะทำให้เกิดความรวดเร็วในการที่จะนำเงินมาแบ่งให้กับบรรดาเจ้าหนี้

อย่างไรก็ดี เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้แล้ว หากปรากฏว่าลูกหนี้ยังไม่ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลาย และไม่เข้าข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 19 พรรคทำยกกล่าวคือ ทรัพย์สินดังกล่าวไม่เป็นของเสียหายหรือถ้าห่วงง่าเข้าไว้จะเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สินนั้นแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะนำทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดไม่ได้ การขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น ทางปฏิบัติ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะไปดำเนินการขายทอดตลาดเองหรือจะมอบให้กองบังคับคดีแพ่งเป็นผู้รับผิดชอบการขายทอดตลาดแทนก็ได้ ทั้งนี้ การขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจงดการขายทอดตลาดได้ หากปรากฏว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งรับคำสั่งยึดทรัพย์สินไว้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 158 หรือมีมติที่ประชุมเจ้าหนี้หรือศาลมีคำสั่งให้งดการขายทอดตลาดไว้ โดยการดำเนินการจัดการกิจการของลูกหนี้กระทำไปเพื่อให้มีทรัพย์สินเพิ่มพูนมากขึ้นในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ อันจะทำให้บรรดาเจ้าหนี้ได้รับการแบ่งสรรชำระหนี้มากขึ้นด้วย โดยอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับการจัดการกิจการหรือการดำเนินธุรกิจของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 (1) และมาตรา 120 บัญญัติไว้ในลักษณะที่เป็นการจัดการให้กิจการหรือธุรกิจของลูกหนี้ซึ่งค้างอยู่เสร็จสิ้นไป โดยการจัดการของ

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในกรณีที่ต้องการให้ธุรกิจของลูกหนี้ดำเนินต่อไป จะต้องได้รับความยินยอมจากที่ประชุมเจ้าหนี้ก่อน เพราะการที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพราะธุรกิจของลูกหนี้ที่ดำเนินการอยู่ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์นั้นอาจจะมีธุรกิจบางอย่างหรือบางกรณีที่ค้างอยู่หรือชงักอยู่โดยคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ถ้าหากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าลักษณะแห่งธุรกิจของลูกหนี้มีเหตุอันสมควรที่จะดำเนินต่อไป อำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ในกรณีนี้จำกัดเฉพาะกระทำการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไปเท่านั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะไปเริ่มดำเนินการอันเป็นการดำเนินธุรกิจขึ้นใหม่อย่างใดไม่ได้ ทั้งนี้ การเข้าดำเนินกิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่ให้เสร็จสิ้นไปเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมเจ้าหนี้ก่อนเพื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมเจ้าหนี้แล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจเริ่มดำเนินการเองหรือให้ลูกหนี้เป็นผู้จัดการโดยกำหนดอำนาจหน้าที่อยู่ก็ได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 120

หากบุคคลล้มละลายได้รับทรัพย์สินมาใหม่ในระหว่างปิดคดี เช่น ได้รับมรดก ดังนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะไปดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวทันทีไม่ได้ เนื่องจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีอำนาจกระทำการ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แต่ร้องขอต่อศาลเพื่อให้เปิดคดีต่อไปใหม่ได้ และภายหลังศาลได้มีคำสั่งให้เปิดคดีใหม่แล้ว จึงจะดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ สำหรับคดีที่ไม่มีกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ที่จะต้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการรวบรวมแล้ว เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ดำเนินการเกี่ยวกับคำขอรับชำระหนี้แล้วเสร็จและคดีถึงที่สุดแล้ว ก็จะมีการสอบถามบรรดาเจ้าหนี้ว่าจะคัดค้านในการที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรายงานศาลเพื่อขอให้มีคำสั่งปิดคดีหรือไม่ หากไม่มีเจ้าหนี้คัดค้าน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะดำเนินการรายงานต่อศาลเพื่อขอให้มีคำสั่งปิดคดีต่อไป ในส่วนของคดีล้มละลายที่ได้มีการชำระหนี้ทั้งหมดโดยเต็มจำนวนกับค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในคดีล้มละลายหมดแล้วถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องคืนให้แก่บุคคลล้มละลายไป

เมื่อไม่สามารถรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ได้อีก และคดีไม่มีกิจการใดค้างปฏิบัติ อยู่แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะทำการแบ่งทรัพย์สินครั้งสุดท้ายที่สุดและปิดคดี หากจำนวนเงินที่รวบรวมมีไม่เพียงพอในการแบ่งทรัพย์สินครั้งสุดท้ายที่สุด ก็จะทำบัญชีรับ-จ่าย และรายงานศาลปิดคดีโดยไม่มี การแบ่งทรัพย์สินแล้วแต่กรณี แต่ถ้าปรากฏว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมาใหม่เจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์ก็อาจรายงานศาลให้เปิดคดีเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ การปิดคดีไม่ทำให้คดีล้มละลายสิ้นสุด หรือทำให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พ้นจากหน้าที่บางประการ ยังมีหน้าที่ในคดีล้มละลายนั้นอยู่ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ ยังมีหน้าที่ในการสอบสวนลูกหนี้ทางอาญาเกี่ยวกับการล้มละลาย หน้าที่ในการอนุมัติการใด ๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ และหน้าที่ตรวจบัญชีรับ-จ่ายของบุคคล ล้มละลายการปิดคดีผู้ล้มละลายยังอยู่ในฐานะผู้ล้มละลายอยู่ ความประสงค์ของการปิดคดีก็เพื่อให้

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พ้นจากความรับผิดชอบในหน้าที่จนถึงวันที่ศาลสั่งตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 133 และมาตรา 134 กล่าวคือ เมื่อศาลสั่งให้ปิดคดีแล้วบุคคลใดจะมาฟ้องร้อง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในเรื่องส่วนตัวหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ได้

4.2.2 ปัญหาการเก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 (2)

เนื่องจากกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยและประเทศที่เลือกศึกษานั้นต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ได้มากที่สุด เพื่อนำมาแบ่งเฉลี่ยให้กับบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายที่ยื่นขอชำระหนี้ตามสัดส่วนแห่งจำนวนหนี้สิน ซึ่งการที่จะสามารถรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ได้มากที่สุดนั้นจะต้องมีมาตรการที่จะเพิ่มพูนทรัพย์สินของลูกหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มพูนมูลค่าของทรัพย์สินให้มากที่สุด โดยกระบวนการล้มละลายได้มีหลายมาตรการที่จะช่วยติดตามทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ได้มี การยกย้าย ถิ่นที่ หรือจำหน่ายโอนออกไป เพื่อนำกลับเข้ามารวบรวมไว้ในกองทรัพย์สินในคดีล้มละลาย การสอบสวนลูกหนี้และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปัญหาในส่วนนี้จะเป็นปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยในชั้นศาล ซึ่งเป็นการทำให้ทราบถึงกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ สาเหตุที่ทำให้ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวและความประพฤติของลูกหนี้ว่าได้กระทำการอันเป็นความผิดอาญาเกี่ยวกับการล้มละลายหรือไม่ เป็นกระบวนการไต่สวนลูกหนี้ในชั้นศาลของประเทศไทยและประเทศที่เลือกศึกษา ซึ่งในกระบวนการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยในชั้นศาลนี้มีลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ประเทศไทยการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยนั้นจะกระทำขึ้นที่ศาลและเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้ทั้งหลายและประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามารับฟังการไต่สวนได้ ซึ่งในทางปฏิบัติศาลจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ดำเนินการถามลูกหนี้ก่อนแล้วจึงให้เจ้าหนี้เป็นผู้ถามลูกหนี้ ส่วนศาลจะสอบถามลูกหนี้เพิ่มเติมอีกหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลเอง โดยส่วนใหญ่คำให้การของลูกหนี้ในวันไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยก็จะสอดคล้องหรือเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับคำให้การของลูกหนี้ในชั้นสอบสวนของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อให้ศาลได้ทราบถึงข้อเท็จจริงในเรื่องความประพฤติของลูกหนี้จากตัวลูกหนี้และเรื่องอื่น ๆ เพื่อที่ศาลจะได้นำข้อเท็จจริงที่ได้ทั้งหมดมาใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยคดีต่อไป แต่การไต่สวนของประเทศที่เลือกศึกษานั้น คือ สหราชอาณาจักรอังกฤษ ลักษณะของกระบวนการไต่สวนโดยเปิดเผยจะมีขึ้นในเฉพาะกรณีที่ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอให้ไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยก่อนที่จะมีการปลดจากการล้มละลาย หรือในกรณีที่มิคำร้องขอของเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดหรือหลายคนที่มีจำนวนหนี้รวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนหนี้ทั้งหมดยื่นผ่านทางเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อขอให้ศาลไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยและศาลเห็นชอบด้วยคำร้องขอของเจ้าหนี้

การที่กฎหมายให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีบทบาทสำคัญในการยื่นขอไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยนั้น เนื่องจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ทำการสอบสวนลูกหนี้ทั้งในเรื่องของกิจการและทรัพย์สินรวมทั้งความประพฤติของตัวลูกหนี้ด้วย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงเป็นผู้มีข้อมูลเกี่ยวกับลูกหนี้มากที่สุด และถ้าหากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าได้ทราบข้อมูลที่เพียงพอแล้วก็ไม่จำเป็นต้องยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้มีการไต่สวนบุคคลล้มละลายเพิ่มขึ้นอีก แต่หากเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้มายังไม่เพียงพอหากมีการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยแล้วจะทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลได้ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกันระหว่างการสอบสวนลูกหนี้ในชั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยในชั้นศาลจะทำให้กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายเกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น ทั้งยังเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์กฎหมายล้มละลายซึ่งมุ่งให้กระบวนการล้มละลายดำเนินการไปอย่างรวดเร็วอันจะเป็นประโยชน์ทั้งฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้ด้วย ทั้งนี้ หากไม่มีการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย ศาลก็สามารถพิจารณาคำร้องขอปลดจากล้มละลายโดยใช้รายงานการสอบสวนลูกหนี้ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา เนื่องจาก กฎหมายกำหนดหน้าที่ที่สำคัญของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไว้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหน้าที่จะต้องทำรายงานการสอบสวนกิจการทรัพย์สินและความประพฤติของลูกหนี้ยื่นต่อศาลเมื่อมีคำร้องขอปลดจากล้มละลาย โดยรายงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ถือว่าเป็นพยานหลักฐานเบื้องต้นที่เชื่อถือได้ในกระบวนการพิจารณาในคดีล้มละลาย เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของการไต่สวนลูกหนี้ประเทศไทยและประเทศที่เลือกศึกษานั้น

ผู้ศึกษาเห็นว่า กระบวนไต่สวนของประเทศไทยนั้น มีความซ้ำซ้อนกันระหว่างในชั้นการสอบสวนของพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และการสอบสวนในชั้นศาล เพราะเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ไต่สวนลูกหนี้แล้วย่อมได้ข้อมูลที่เพียงพอแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องกิจการของลูกหนี้หรือทรัพย์สินของลูกหนี้ ไม่จำเป็นจะต้องให้ศาลทำการไต่สวนอีก นอกจากนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ร้องขอต่อศาลเพราะยังไม่ได้ข้อมูลที่เพียงพอหรือเจ้าหนี้จะเป็นผู้ร้องขอตั้งเช่นประเทศที่ได้เลือกศึกษานั้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการให้เกิดความล่าช้า อีกทั้งวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายต้องการให้ดำเนินกระบวนการที่รวดเร็ว เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุก ๆ ฝ่าย จึงควรให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลให้มีการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยได้เฉพาะในคดีที่เห็นสมควรให้มีการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย เพื่อที่จะได้ข้อมูลจากลูกหนี้เพิ่มเติมเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องดำเนินการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยในคดีล้มละลายทุก ๆ คดี ทั้งนี้ ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ในกรณีดังกล่าวก็ถือว่าเป็นการดำเนินการแทนบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายและศาลอยู่แล้ว การสอบสวนลูกหนี้ในชั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ลูกหนี้ก็ต้องให้การภายใต้คำสาบานเช่นเดียวกัน หากลูกหนี้ให้การเท็จหรือให้การไม่ตรงกับความเป็นจริง กฎหมายก็มีบทลงโทษลูกหนี้เช่นเดียวกับกระบวนการไต่สวนลูกหนี้

โดยเปิดเผยในชั้นศาล ดังนี้ จึงถือได้ว่ารายงานที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น จึงเป็นพยานหลักฐานเบื้องต้นที่น่าเชื่อถือ ซึ่งศาลอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีล้มละลายได้ ตามเหตุผลที่กล่าวไว้ข้างต้น

กฎหมายกำหนดหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายให้ทำการสอบสวนลูกหนี้เกี่ยวกับกิจการทรัพย์สินและความประพฤติหลังจากที่ลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลอันเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้นั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องดำเนินการอยู่ตลอดเวลา มิใช่ดำเนินการเฉพาะที่ลูกหนี้มาให้ข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยบทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ต้องดำเนินการสอบสวน สืบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงมากที่สุดเพื่อประโยชน์ในการติดตามและรวบรวมทรัพย์สินต่อไป รวมทั้งหากกรณีปรากฏความผิดอาญาเกี่ยวกับล้มละลายด้วย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ควรจะต้องดำเนินการสอบสวนความผิดดังกล่าว เพราะเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ที่มีข้อมูลมากที่สุดและมีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกฎหมายล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีบทบาทหน้าที่หลักในกฎหมายล้มละลายประการหนึ่งคือการเก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินซึ่งจะตกให้แก่ลูกหนี้หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิได้รับจากผู้อื่นตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 (2) โดยหลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้มีสิทธิได้รับเงินหรือทรัพย์สินได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจที่จะเก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินนั้นรวมทั้งมีสิทธิได้รับเงินเดือนบำนาญบำเหน็จ เบี้ยหวัด หรือเงินในทำนองเดียวกันที่ลูกหนี้มีสิทธิได้รับจากรัฐบาล หรือบุคคลหรือองค์กรอื่นใดที่ไม่ใช่รัฐบาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจรับเงินเหล่านี้เพื่อรวบรวมแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 121 เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีอำนาจยึดบรรดาทรัพย์สินซึ่งอยู่ในความครอบครองของลูกหนี้หรือของผู้อื่นอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลายโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 19 วรรคแรก กำหนดให้คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของศาลถือเสมือนเป็นหมายของศาลซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจเข้ายึดทรัพย์สินของลูกหนี้หรือทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลายได้ทันทีโดยไม่ต้องไปขอหมายศาลเพื่อเข้ายึดทรัพย์สินของลูกหนี้อีกครั้งหนึ่งการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้อันเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังมีความหมายถึงอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่อายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอกด้วยและหากมีกรณีโต้แย้งเกี่ยวกับการอายัดก็ย่อมเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะสอบสวนแล้วมีคำสั่งได้

4.3 ปัญหา หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเวลาปลดล๊อคโดยอายุความ

กฎหมายล๊อคของประเทศไทยได้มีการบัญญัติรับรองหลักเกณฑ์การปลดล๊อคนี้จากการเป็นบุคคลล๊อคมาเป็นเวลานาน แต่ก็ไม่มีอาจปฏิเสธได้ว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวยังมีความไม่สมบูรณ์อยู่ในบางประการ ดังนั้น เพื่อให้หลักเกณฑ์ในเรื่องการปลดจากล๊อคของประเทศไทยเกิดความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้รวมทั้งให้ความคุ้มครองแก่ทั้งทางฝ่ายเจ้าหน้าที่และฝ่ายลูกหนี้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

หลักเกณฑ์การปลดล๊อคโดยอายุความนั้น ในประเทศไทยและในกลุ่มที่เลือกศึกษา ได้แก่ สหราชอาณาจักรอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย นั้น มีลักษณะที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ประกอบด้วยระยะเวลาที่กฎหมายประสงค์ให้ปลดบุคคลจากล๊อคโดยอัตโนมัติ ความใส่ใจของลูกหนี้ในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของตนที่คงเหลืออยู่เฉลี่ยคืนแก่บรรดาเจ้าหนี้โดยผ่านผู้มีหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินตามกฎหมาย ความประพฤติกของลูกหนี้เกี่ยวกับคดีล๊อคซึ่งเคยต้องคำพิพากษาให้ล๊อคมาก่อนในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เพื่อพิจารณาประกอบว่าควรได้รับการปลดจากล๊อคโดยอัตโนมัติหรือไม่ ความสุจริตของลูกหนี้ในการก่อหนี้ในคดีล๊อค ผลจากการปลดจากล๊อค คือ บุคคลล๊อคจะหลุดพ้นจากหนี้สินที่ค้างก่อนล๊อคจนถึงเวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ล๊อคและสิ่งนี้เป็นประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด จากการเข้าสู่กระบวนการล๊อค ตามกฎหมายอังกฤษนั้น การล๊อคจะเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ล๊อคต่อเนื่องไปจนกระทั่งวันที่ถูกปลดจากการล๊อค และผลแห่งการตกเป็นบุคคลล๊อคจะทำให้ลูกหนี้กลายเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือเป็นผู้ไม่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งหรือประกอบอาชีพบางอย่างในทันที เมื่อใดก็ตามที่ศาลมีคำสั่งให้ปลดจากล๊อคจะเหมือนกับใบรับรองว่าคุณคนล๊อคผู้นั้น ไม่ได้กระทำความผิดแต่อย่างใด ทำให้บทบาทหน้าที่ต่างๆ เกี่ยวกับการขาดคุณสมบัติการเป็นบุคคลล๊อคสิ้นสุดลง โดยมีรายละเอียด ดังนี้⁸

⁸ หมายเหตุ พระราชบัญญัติล๊อค พ.ศ. 2547

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบาทหน้าที่ของกฎหมายว่าด้วยล๊อคในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดให้ลูกหนี้พ้นจากการล๊อคโดยผลของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังขาดความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับผลของการพ้นจากการล๊อค โดยเฉพาะการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ อย่างไรก็ตามหลักการของบทบัญญัติในเรื่องนี้เป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลล๊อคที่สุจริตได้มีโอกาสพ้นจากการเป็นบุคคลล๊อค สมควรคงหลักการดังกล่าวไว้ โดยยกเลิกบทบัญญัติเดิมและนำมา

1. สหราชอาณาจักรอังกฤษวางหลักเกณฑ์ไว้ว่าบุคคลล้มละลายที่จะได้รับการปลดล้มละลายโดยผลของกฎหมายนั้น จะต้องไม่เคยถูกศาลมีคำสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลายในคดีก่อนภายในระยะเวลา 15 ปี ส่วนของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 81/1(1) ได้กำหนดระยะเวลาไว้ 5 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไป จึงควรใช้แบบสหราชอาณาจักรอังกฤษ เนื่องจาก หลักการของสหราชอาณาจักรอังกฤษมีความรัดกุมและชัดเจนกว่าของประเทศไทย เพราะสหราชอาณาจักรอังกฤษได้วางเงื่อนไขของการพ้นจากความเป็นบุคคลล้มละลายไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลายมาก่อนภายใน 15 ปี หรือไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลายโดยทุจริต รวมทั้งวิธีการดังกล่าวจะให้อำนาจแก่ศาล เพื่อศาลใช้ดุลพินิจรอการมีคำสั่งใดๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้เจ้าหนี้ฟ้องร้องตนเป็นบุคคลล้มละลายทันที แม้ว่ากฎหมายล้มละลายกำหนดเวลา 3 ปีก็ตาม เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลาย แต่วิธีนี้มีผลกระทบต่อลูกหนี้ ทำให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบอย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งกรณีนี้กฎหมายประเทศออสเตรเลียก็ไม่ได้กำหนดไว้

2. กฎหมายสหราชอาณาจักรอังกฤษกำหนดว่าบุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดล้มละลายโดยไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเมื่อพ้นระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลาย กฎหมายของประเทศออสเตรเลียกำหนดให้บุคคลล้มละลายได้รับการปลดจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติเมื่อครบ 3 ปี นับแต่วันที่ยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน และกฎหมายของประเทศไทย กำหนดระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลาย ซึ่งระยะเวลาการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ ประเทศไทยและกลุ่มประเทศที่เลือกศึกษากำหนดระยะเวลาไว้ 3 ปี เช่นเดียวกัน

กำหนดเพิ่มเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย นอกจากนี้ บทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลล้มละลายอาจร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายซึ่งใช้บังคับในปัจจุบันนั้น ยังขาดความชัดเจนแน่นอนขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลแต่ละกรณี จึงสมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ที่ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายให้ชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันแก่บุคคลล้มละลายว่า หากดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดแล้วจะสามารถได้รับการปลดจากล้มละลาย และเพื่อให้บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมในคดีล้มละลายที่ใช้บังคับอยู่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

3. สหราชอาณาจักรอังกฤษได้กำหนดในกรณีที่มีการพิจารณาตัวอย่างรวบรัด (Summary Administration Procedure) กล่าวคือ กรณีลูกหนี้ที่มีหนี้ที่ไม่มีหลักประกันจำนวนไม่เกิน 20,000 ปอนด์ และภายในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมาศาลไม่ได้มีคำสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลายหรือสั่งให้ประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ในคดีก่อน ศาลอาจสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีใหม่แบบรวบรัด ระยะเวลาการปลดจากการล้มละลายโดยไม่ต้องใช้คำสั่งศาล 3 ปี ให้ลดลงเหลือ 2 ปี แต่การปลดล้มละลายของประเทศไทยไม่ได้กำหนดไว้ กฎหมายล้มละลายประเทศไทยจึงควรนำหลักการดังกล่าวของสหราชอาณาจักรอังกฤษมาใช้ เนื่องจากวิธีการนี้เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ลูกหนี้ได้รับปลดจากการล้มละลายอย่างรวดเร็วเป็นไปตามหลักการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้เริ่มต้นทางการเงิน และลูกหนี้ทุกคนมีโอกาสเริ่มต้นธุรกิจใหม่ได้ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ล้มละลายครั้งแรกหรือไม่ รวมทั้งการป้องกันไม่ให้ลูกหนี้ฉกฉวยโอกาสทางกฎหมายเกินสมควร โดยในกรณีที่ลูกหนี้ได้รับประโยชน์จากวิธีการดังกล่าวนี้ ก็ต่อเมื่อลูกหนี้ได้ผ่านการล้มละลายมาแล้วอย่างน้อย 17 ปี และอาจมากกว่านั้นหลังจากที่มีการตัดสินให้ล้มละลายในคดีก่อน

4. สหราชอาณาจักรอังกฤษกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นขอให้ศาลสั่งให้การหยุดนับระยะเวลา 3 ปี หรือ 2 ปี หยุดลงได้ ถ้าหากบุคคลล้มละลายมิได้ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนคือบุคคลล้มละลายไม่ยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน (Statement of affairs) ภายใน 21 วัน นับแต่การเริ่มการล้มละลาย ไม่เข้าร่วมในการไต่สวนลูกหนี้ ไม่โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือไม่ไปพบเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นสมควร ซึ่งในคำสั่งหยุดนับระยะเวลา 3 ปี หรือ 2 ปี หยุดลง ศาลอาจวางเงื่อนไขบางประการที่ผู้ล้มละลายจะต้องปฏิบัติก่อนที่ระยะเวลาดังกล่าวจะเดินต่อไป ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวเช่นเดียวกับการหยุดระยะเวลาปลดล้มละลายของประเทศไทย คือ 2 ปี แต่ของสหราชอาณาจักรอังกฤษนั้นได้กำหนดสาเหตุที่ศาลได้สั่งให้การหยุดนับระยะเวลาไว้มากกว่าประเทศไทย ในส่วนของประเทศไทยกำหนดเพียงว่า ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สินโดยไม่มีเหตุอันสมควรและในการให้ศาลสั่งหยุดระยะเวลานั้นศาลจะมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาตามคำขอก็ครั้งก็ตามเมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกิน 2 ปี ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 81/3 แต่สหราชอาณาจักรอังกฤษไม่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจากที่กล่าวไว้สหราชอาณาจักรอังกฤษได้กำหนดรายละเอียดไว้มากกว่าของประเทศไทย

5. กฎหมายของประเทศออสเตรเลียกำหนดว่าในเวลาใด ๆ ก่อนที่บุคคลล้มละลายจะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ Trustee, official Receiver หรือเจ้าหนี้อาจยื่นคำร้องคัดค้านการปลดจากล้มละลายโดยอัตโนมัติต่อนายทะเบียน ซึ่งคำคัดค้านจะมีผลนับแต่วันที่ส่งคำคัดค้าน และผลการคัดค้านจะเป็นการขยายระยะเวลาแห่งการล้มละลายออกไปเป็น 8 ปี นับแต่วันที่ยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน ซึ่งคำคัดค้านอาจถูกยกเลิกเสียได้ ถ้าหากไม่มีเหตุผลที่

เหมาะสมหรือไม่มีพยานหลักฐานประกอบอย่างเพียงพอ แต่การปลดจากล้มละลายโดยอายุความของประเทศไทย ไม่มีบทบัญญัติให้เจ้าหนี้มีการยื่นคัดค้านก่อนที่ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลาย

ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับประเทศที่ได้เลือกทำการศึกษา เนื่องจากมีกฎเกณฑ์และรายละเอียดที่ชัดเจน อีกทั้ง กฎหมายล้มละลายประเทศไทยควรนำหลักการพิจารณาตัวอย่างรวบรัด (Summary Administration Procedure) ของสหราชอาณาจักรอังกฤษมาใช้ เนื่องจากวิธีการดังกล่าวเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ลูกหนี้ได้รับปลดจากการล้มละลายอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นไปตามหลักการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้เริ่มต้นทางการเงิน และลูกหนี้ทุกคนมีโอกาสเริ่มต้นธุรกิจใหม่ได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากผลการศึกษาการพัฒนากฎหมายล้มละลายของประเทศไทยที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบันพบว่า มีเจตนารมณ์ที่จะจัดการชำระหนี้สิน จำกัดสิทธิบางประการของผู้ก่อหนี้ ผูกพันจนไม่อาจชำระหนี้ได้เข้าลักษณะมีหนี้สินล้นพ้นตัวมิให้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม สำหรับลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาเมื่อล้มละลายแล้ว แต่เมื่อไม่มีหนทางหรือความสามารถที่จะชำระหนี้ได้อีกต่อไป การให้ลูกหนี้อยู่ในสภาวะมีหนี้สินล้นพ้นตัวตลอดไปเช่นนี้ โดยไม่มีหนทางที่เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้อีก มิได้ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใดต่อบุคคลล้มละลาย เจ้าหนี้ สังคม และเศรษฐกิจ หลักกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย ซึ่งมีแนวคิดเดียวกับหลักกฎหมายของหลายประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษซึ่งเป็นแม่แบบของกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยที่ประสงค์ให้บุคคลล้มละลายได้เริ่มต้นชีวิตใหม่และใช้ความสามารถที่มีเป็นกำลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ แต่ขณะเดียวกันก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการหยุดนับระยะเวลาปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย เพื่อเป็นมาตรการลงโทษบุคคลล้มละลายที่ไม่สุจริต ที่ไม่ให้ความร่วมมือต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จงใจประวิงคดี ชุกซ่อน ปกปิดทรัพย์สิน ยังคงมีสถานะเป็นบุคคลล้มละลายในอีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้เจ้าหนี้และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ มีระยะเวลาเพิ่มขึ้นในการสืบหาทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายทุจริต ปกปิดไว้ เพื่อนำมาชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ ทำให้บุคคลล้มละลายเห็นความสำคัญของการให้ความร่วมมือต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ในการรวบรวมทรัพย์สิน และไม่ให้บุคคลล้มละลายที่ไม่สุจริตใช้เป็นช่องทางในการทำให้ตนเองได้รับประโยชน์ หลุดพ้นจากภาระหนี้สิน อันเป็นหลักการที่เป็นธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดวิธีการให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ยื่นคำขอหยุดนับระยะเวลานั้น เมื่อได้ปฏิบัติงานไปแล้วระยะหนึ่งพบว่ายังมีข้อขัดข้องบางประการที่สมควรจะต้องมีการปรับปรุงเพื่อลดขั้นตอนที่ซับซ้อนยุ่งยากลง ให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ยังผลให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความเป็นธรรมในสังคม สมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

การปลดจากล้มละลายโดยผลอายุความ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ของประเทศไทย เป็นบทบัญญัติที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับนานาประเทศ คือ เพื่อให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาได้รับการปลดเปลื้องจากหนี้สินที่เกิดขึ้นก่อนดำเนินกระบวนการทางกฎหมายจน

หมดสิ้น และให้ลูกหนี้ดังกล่าวสามารถดำเนินธุรกิจได้ใหม่ เนื่องจากการปล่อยให้ลูกหนี้ยังคงมีสถานะเป็นบุคคลล้มละลายต่อไปเป็นเวลานานไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด และการที่บุคคลเหล่านี้ต้องตกเป็นบุคคลล้มละลายเนื่องจากสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศ คงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมและระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างแน่นอน ทั้งบุคคลล้มละลายบางคนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถซึ่งเป็นที่น่าเสียดายหากบุคคลเหล่านั้นจะต้องอยู่ในสภาวะบุคคลล้มละลายเป็นเวลานาน

ผู้ศึกษาจึงเห็นด้วยกับแนวทางการใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในประเด็นการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ ที่ให้โอกาสบุคคลล้มละลายได้เริ่มต้นชีวิตใหม่มีโอกาสได้กลับคืนสู่สังคมและระบบเศรษฐกิจได้เร็วขึ้น แต่เมื่อการปลดล้มละลายโดยอายุความพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มีผลบังคับใช้เกิดผลกระทบและปัญหาในทางปฏิบัติในการบังคับใช้หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังได้รับการปลดล้มละลาย ก่อให้เกิดคดีพิพาทไปสู่ศาล และเพื่อให้การปลดล้มละลายโดยอายุความเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบังคับใช้สมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างสูงสุด ไม่เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ การบังคับใช้กฎหมายไม่ก่อให้เกิดข้อโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังได้ปลดจากล้มละลายโดยอายุความ จึงควรมีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวให้มีความชัดเจน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายล้มละลายของไทยมีประสิทธิภาพและสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป อีกทั้ง หลักเกณฑ์การปลดลูกหนี้จากการเป็นบุคคลล้มละลายนั้นมีความมุ่งหมายที่สำคัญในการให้ความคุ้มครองแก่ลูกหนี้บางประเภทซึ่งเป็นลูกหนี้ที่มีความประพฤติที่ดีมีความตั้งใจในการประกอบธุรกิจเพื่อนำเงินมาใช้หนี้สิน หากแต่ด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งเป็นเงื่อนไขภายนอกเป็นเหตุที่ทำให้ธุรกิจของลูกหนี้เหล่านี้ ต้องประสบกับความล้มเหลวเป็นเหตุให้การประกอบธุรกิจของลูกหนี้ต้องหยุดชะงักลงทั้ง ๆ ที่ตนเองยังมีความสามารถหรือความเชี่ยวชาญ ชำนาญในการประกอบธุรกิจดังกล่าวหรืออาจกล่าวได้ว่าลูกหนี้ดังกล่าวนั้นเป็นลูกหนี้ที่สุจริตแต่โชคร้าย และหากลูกหนี้มีหนี้สินมากจนไม่อาจชำระหนี้ได้ก็อาจจะนำไปสู่สภาวะการล้มละลาย ดังที่ได้ทำการศึกษาแล้วว่ากฎหมายล้มละลายนั้นเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองลูกหนี้ที่สุจริตแต่โชคร้ายและในทางกลับกันก็เป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อเป็นการลงโทษลูกหนี้ที่ไม่สุจริตหรือเป็นลูกหนี้ที่ไร้ความสามารถในการชำระหนี้ด้วย ดังนั้น กฎหมายล้มละลายจึงต้องประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ ต้องมีลักษณะในการป้องกันไม่ให้ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาทางการเงินจนเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่ามีหนี้สินล้นพ้นตัว ไปก่อนหนี้สินเพิ่มขึ้นอีก และมีหน้าที่ในการเปิดโอกาสให้แก่ลูกหนี้ที่สุจริตแต่โชคร้าย ให้ได้มีโอกาสหลุดพ้นจากหนี้สินและเริ่มต้นชีวิตใหม่ในการประกอบธุรกิจได้อีกครั้ง โดยกลไกที่สำคัญประการหนึ่งในการที่จะ

ทำให้ลูกหนี้ได้มีโอกาสหลุดพ้นจากการล้มละลายและสามารถตั้งต้นชีวิตใหม่ได้ในการประกอบกิจการของตนต่อไปซึ่งก็คือการปลดจากล้มละลาย

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามาจัดการทรัพย์สินเพื่อความ เป็นธรรมและให้เจ้าหนี้ทุกคนได้รับชำระหนี้ทั่วถึง เมื่อบุคคลล้มละลายได้รับการปลดจากล้มละลาย โดยอายุความ ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งเจตนารมณ์ของ กระบวนการปลดล้มละลายโดยอายุความ เพียงเพื่อให้ลูกหนี้พ้นจากสถานภาพการเป็นบุคคล ล้มละลายเท่านั้น แต่กระบวนการล้มละลายยังคงอยู่จนกว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จะดำเนินการ จัดการกิจการและทรัพย์สินแล้วเสร็จ และพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 ก็ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้มีปัญหาในการตีความและการบังคับใช้กฎหมายว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ มีอำนาจในการ จัดกิจการและรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังการปลดจากล้มละลายโดยอายุความหรือไม่ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลาย โดยอายุความตาม พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แล้ว ผู้ศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวของ ประเทศไทยยังคงมีข้อบกพร่องอยู่ และสมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมดังจะได้ทำการเสนอแนะไว้ ในหัวข้อต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

ปัญหาการจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ภายหลังปลดจากล้มละลายโดย อายุความ

ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมและจัดการกิจการ และทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอายุความนั้นไม่ได้บัญญัติ ให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในการรวบรวมและ จัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ภายหลังเมื่อลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยอายุความ โดยเมื่อบุคคลใดถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจในการ จัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22 เหตุที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องเข้ามาดูแล จัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เพราะเป็นหนี้ที่ผูกพัน อยู่นอยู่แล้วโดยสุจริต ลักษณะนี้เป็นการที่สัญญาต้องเป็นสัญญา ดังนั้น เมื่อมีหนี้ ผลของสัญญาจึงเกิดขึ้น และต้องรับผิดชอบในมูลหนี้ที่ยังคงมีอยู่ อีกทั้งหากให้ลูกหนี้ชำระหนี้เอง ลูกหนี้อาจจะชำระหนี้ให้ เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งก็ได้โดยอาจทำให้การชำระหนี้ไม่ทั่วถึงกับเจ้าหนี้ทุกคน

ปัจจุบันแนวทางการรวบรวมและการจัดการทรัพย์สินที่ตรงต่อการจัดการศึกษาของ

ประเทศไทย ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร โดยเฉพาะการดำเนินการยึดทรัพย์และการจำหน่ายทรัพย์สิน ทั้งที่กฎหมายล้มละลายมีเจตนารมณ์ให้การดำเนินการทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นในชั้นพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือในชั้นศาลก็ตาม จะต้องดำเนินไปโดยสะดวก ถูกต้องและรวดเร็ว แต่ในทางปฏิบัติ กลับปรากฏว่าการดำเนินการยึดทรัพย์และการจำหน่ายทรัพย์สินเป็นไปอย่างล่าช้า ส่งผลให้กองทรัพย์สินลูกหนี้ตลอดจนเจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับความเสียหาย ซึ่งตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจในการจัดการ 3 ประการ คือ (1) การจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป (2) การเก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น และ (3) ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้องคดี หรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งยังไม่สามารถครอบคลุมเท่าที่ควร โดยหลักกฎหมายล้มละลายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ ซึ่งบัญญัติไว้ใน Insolvency Act 1986 Section 281(1) (2) ว่าการปลดจากการล้มละลายไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้รักษาทรัพย์ในคดีล้มละลายจนกว่าการจัดการทรัพย์สินดังกล่าวจะได้ดำเนินการจนแล้วเสร็จ และไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้มีประกัน จึงขอเพิ่มข้อความต่อท้ายพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22 จากอนุ 3 เป็น อนุ 4 และ อนุ 5 เพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22 (4) การปลดจากการล้มละลายไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในการบังคับเอากับทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22 (5) การดำเนินการของเจ้าหน้าที่พิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมและการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ยังไม่แล้วเสร็จ อาจจะมีอยู่ในระหว่างขั้นตอนดำเนินการบังคับคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ไม่ว่าจะอยู่ในระหว่างยึดอายัด หรือจำหน่ายทรัพย์สิน หรืออยู่ในระหว่างที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เชื่อว่าคดีฟ้องอันเกี่ยวกับทรัพย์สินแทนลูกหนี้ในชั้นศาล หรือร้องขอให้เพิกถอนการโอนทรัพย์สินโดยฉ้อฉล หรือดำเนินการทวงหนี้จากบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน ก็ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจดำเนินการจัดการเกี่ยวกับสินทรัพย์ของลูกหนี้ต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ

กระบวนการที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำหน้าที่เสมือนเป็นคนกลางในการรวบรวมและจัดการทรัพย์สินโดยในการรวบรวมทรัพย์สินเข้าสู่กองทรัพย์สินนั้นมา

พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 มาตรา 22 ได้กำหนดให้เจ้าอำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการทำการรวบรวมทรัพย์สินไว้โดยตรงก็ตาม แต่หากการรวบรวมทรัพย์สินตามบทบัญญัติดังกล่าวไม่อาจกระทำได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะบุคคลต่างๆ เหล่านั้นไม่ยอมส่งมอบทรัพย์สินให้ก็ดีทั้งในทางปฏิบัติส่วนใหญ่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะใช้วิธีการยึดทรัพย์สินตามบทบัญญัติ มาตรา 19 เป็นหลักในการรวบรวมทรัพย์สินเข้าสู่กองทรัพย์สิน ส่วนอำนาจในการจัดการทรัพย์สินนั้นในทางปฏิบัติส่วนใหญ่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะใช้วิธีการจำหน่ายทรัพย์สินโดยวิธีการขายทอดตลาดตามบทบัญญัติ มาตรา 123 เป็นหลักเช่นกันเพื่อนำเงินที่จำหน่ายได้มาแบ่งชำระให้แก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายต่อไป

ในกรณีตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22 (4) (5) ให้นำมาใช้ในกรณีลูกหนี้ได้ซุกซ่อนทรัพย์สินอยู่ในสถานที่ของบุคคลอื่นหรืออยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น แต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเข้าไปยึดทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้ จะต้องขอให้ศาลออกหมายค้นให้เสียก่อนจึงจะเข้าไปดำเนินการยึดทรัพย์สินได้ อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการยึดทรัพย์สินก่อนที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะดำเนินการยึดและรวบรวมทรัพย์สินได้ในบางกรณีก็ต้องใช้สิทธิเรียกร้องต่างๆ ตลอดจนอาจจะต้องมีการฟ้องร้องขอให้เพิกถอนการโอนหรือการทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้เสียก่อนทั้งนี้เพื่อให้ทรัพย์สินต่างๆ เหล่านั้นกลับมาเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้และตกอยู่ในบังคับของกองทรัพย์สินเพื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะได้ดำเนินการยึดทรัพย์สินนั้นต่อไปและเพื่อรวบรวมทรัพย์สินเข้ามาสู่กองทรัพย์สินต่อไป

บรรณานุกรม

- กรองกาญจน์ สติมิลินทากาศ. (2542). การฟื้นจากล้มละลายตาม มาตรา 35. *วารสารกรมบังคับคดี*, 5(33), 16-20.
- เกริกเกียรติ ชาลีจันทร์. (2556). *ความจริง บีบีซี เบื้องหลังวิกฤติเศรษฐกิจปี 40 บทเรียนราคาแพงที่สุดของประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: วี. พรินท์.
- กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์. (2557). *ปัญหาการปลดจากล้มละลาย: ศึกษาเฉพาะกรณีหลักเกณฑ์ที่ศาลจะมีคำสั่งและผลของการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณะผู้วิจัยฝ่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะผู้วิจัยฝ่ายศาลล้มละลายกลาง. (2545). *บทบาทของกฎหมายล้มละลายและศาลล้มละลายต่อระบบเศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศาลล้มละลายกลาง.
- ชัยณรงค์ เหลืองวิสัย. (2542). *มาตรการฟื้นฟูลูกหนี้ที่มีกิจการขนาดเล็กภายใต้กฎหมายล้มละลาย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2545). *หารือข้อกฎหมายตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย*. มปท: มปพ.
- ปิยะภักดิ์ บุญเส็ง. (2555). *ปัญหาของเจ้าหนี้ภายใต้การตามกฎหมายล้มละลาย*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีชา พานิชวงศ์. (2548). *คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย*. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ.
- พิชัย นิลทองคำ. (2548). *การฟ้องคดีล้มละลาย วิธีปฏิบัติในศาลล้มละลายกลาง*. กรุงเทพมหานคร: อทิตยา มิเลนเนียม.
- พระราชบัญญัติล้มละลาย. พ.ศ.2558. (2558, 26 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 132 ตอนที่ 80ก,
- พลีษฐ์ อัครวัฒน์นาพร. (2553). *การแก้ไขกฎหมายล้มละลายโดยปรับปรุงโครงสร้างทั้ง ตอนที่ 1*. *กระบวนการยุติธรรม*. มปท: มปพ.
- ไพรัชวอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส์ เอฟ เอ เอส. (2545). *การจัดการลูกหนี้ที่มีฐานะหนี้สินล้มพันตัว เปรียบเทียบแนวทางการจัดการระหว่างประเทศไทยกับประเทศออสเตรเลีย*. กรุงเทพมหานคร: กรมบังคับคดีและสำนักฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้.

- มองซิเออ เอ. ซี. เลเคเกอร์. (2549). *คำอธิบายพระราชบัญญัติลักษณะล้มละลาย*. พระนคร: เดลิเมร์.
- มณี รัตนบรรณกิจ. (2542). *ผลกระทบของพระราชบัญญัติล้มละลายฉบับใหม่กับการบัญชีและภาษีอากร*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชา มหาคุณ. (2553). *คำอธิบายกฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้*. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ.
- วิชา มหาคุณ. (2551). *คำอธิบายกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้*. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ.
- วุฒิชัย ร่ายยาว. (2542). *เหตุผลแก้ล้มละลาย*. วารสาร *ประชาชาติธุรกิจ*, 20(304), 1-13.
- สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์. (2546). *การปลดจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา ประดิษฐ์วิทยา. (2549). *ข้อจำกัดในการดำรงตำแหน่งหรือการประกอบอาชีพของบุคคลล้มละลาย*. (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธีร์ ศุภนิตย์. (2545). *หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- สุธีร์ ศุภนิตย์ และคณะ. (2547). *ระบบกฎหมายล้มละลายในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันกฎหมายพัฒนาเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สหธน รัตน์ไพโรจิตร. (2555). *บทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้*. *วารสารนิติศาสตร์*, 41(3), 514.
- สรินยา ลิ้มวณิชสินธุ์. (2546). *การปลดจากการล้มละลายของบุคคลธรรมดา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หลวงสารกิจปรีชา. (2501). *กฎหมายลักษณะล้มละลาย คำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2495*. พระนคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หลวงสารกิจปรีชา. (2507). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะล้มละลาย*. พระนคร: นำเชียการพิมพ์.
- หลวงสารนัยประสาสน์. (2512). *หลักปฏิบัติตามกฎหมายล้มละลายที่เกี่ยวข้องกับศาล*. พระนคร: นำเชียการพิมพ์.
- อมรรัตน์ วงษ์ประสิทธิ์. (2553). *ปัญหาในการบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เอื้อน ขุนแก้ว. (2550). *คู่มือการศึกษากฎหมายล้มละลาย*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.

- Barron, Margaret L. (1993). *Fundamentals of Business Law*. Sydney: McGraw Hill Book.
- Burrows, David. (1993). *The child support Act 1991*. Sl: Butterworths.
- Czarnetzky, John M. (2000). The individualand failuree: A theory of bankruptcy discharge. *Arizona State Law Journa*, (32), 412-415.
- Fletcher, Ian F. (1996). *The Law of Insolvency*. London: Sweet & Maxwell.
- Insolvency law in East Asia*. (2006). Williston VT: Ashgate.
- Sealy, Len. & Milman, David. (2011). *Insolvency Act 1986 section 264 (1) (d)*. London: Sweet&Maxwell.
- Sealy, Len. & Milman, David. (2011). *Insolvency Act 1986 section 281 (1) (2)*. London: Sweet&Maxwell.
- Sousa, Michael D. (2010). *The Principle of Consumer Utility: A Contemporary Theory of the Bankruptcy Discharge*. Kansas: Kansas Law Review 58.
- The bankruptcy Act 1966 section 148 (a)-(f)*. (2011). Sydney: CCH Australia Limited.

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2547

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๔๗”

มาตรา ๒[1][๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของบทนิยามคำว่า “บุคคลภายในของลูกหนี้” ในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของลูกหนี้หรือของบุคคลตาม (๑) หรือ (๒)”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า “บุคคลล้มละลายทุจริต” ในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“บุคคลล้มละลายทุจริต” หมายความว่า บุคคลล้มละลายที่ถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดตามมาตรา ๑๖๓ ถึงมาตรา ๑๗๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเป็นบุคคลล้มละลายอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดฐานยักยอกหรือฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๑ ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้หน่วยงานหรือผู้ประกอบการเกี่ยวกับไปรษณีย์โทรเลขหรือการสื่อสารอื่นใด ส่งโทรเลข ไปรษณีย์ภัณฑ์ จดหมาย หนังสือ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือข้อมูลทางการสื่อสารอื่นใด ที่มีถึงลูกหนี้ภายในกำหนดเวลาไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่ลูกหนี้ถูกสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ไปยังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖๗/๑ ของส่วนที่ ๑๐ การปลดจากล้มละลายในหมวด ๑ กระบวนพิจารณาตั้งแต่ขอให้ล้มละลายจนถึงปลดจากล้มละลายแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓

“มาตรา ๖๗/๑ เมื่อศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายแล้ว บุคคลล้มละลายอาจได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อศาลได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายตามมาตรา ๗๑ หรือเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๘๑/๑”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๑ ให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลาย เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า

(๑) ได้แบ่งทรัพย์สินชำระให้แก่เจ้าหนี้ที่ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้วไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบและ

(๒) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

คำสั่งปลดจากล้มละลายตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะพึงได้มาในเวลาต่อไปก็ได้ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาที่บุคคลนั้นได้รับการปลดจากล้มละลายตามมาตรา ๘๑/๑”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกมาตรา ๗๒ มาตรา ๗๓ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๑/๑ มาตรา ๘๑/๒ มาตรา ๘๑/๓ และมาตรา ๘๑/๔ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓

“มาตรา ๘๑/๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๘๑/๒ บุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วให้ปลดบุคคลนั้นจากล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย เว้นแต่

(๑) บุคคลนั้นได้เคยถูกพิพากษาให้ล้มละลายมาก่อนแล้ว และยังไม่พ้นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายครั้งก่อนจนถึงวันที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ครั้งหลังให้ขยายระยะเวลาเป็นห้าปี

(๒) บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตที่ไม่มีลักษณะตาม (๓) ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษและบุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายก่อนครบกำหนดสิบปีตามคำขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือของบุคคลล้มละลายนั้นก็ได้

(๓) บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ให้ขยายระยะเวลาเป็นสิบปี

ในกรณีที่มีเหตุตาม (๑) (๒) หรือ (๓) มากกว่าหนึ่งเหตุให้ขยายระยะเวลาโดยอาศัยเหตุใดเหตุหนึ่งที่มีระยะเวลาสูงสุดเพียงเหตุเดียว

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๖ มาตรา ๗๗ และมาตรา ๗๘ มาใช้บังคับกับการปลดจากล้มละลายตามมาตรา ๙ นี้โดยอนุโลม

มาตรา ๘๑/๒ ก่อนระยะเวลาสามปีตามมาตรา ๘๑/๑ วรรคหนึ่ง จะสิ้นสุดลง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจยื่นคำขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้หยุดนับระยะเวลาดังกล่าวไว้ก่อนก็ได้

เมื่อศาลได้รับคำขอเช่นว่านี้แล้ว ให้ศาลกำหนดนัดไต่สวนเป็นการด่วน และส่งสำเนาคำขอให้แก่บุคคลล้มละลายทราบก่อนวันนัดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

มาตรา ๘๑/๓ เมื่อศาลได้ส่วนค่าขอตามมาตรา ๘๑/๒ แล้ว ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลล้มละลายมิได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สินโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาตามมาตรา ๘๑/๑ ตั้งแต่วันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำขอหรือวันที่ศาลมีคำสั่งถึงวันที่ศาลกำหนด โดยจะกำหนดเงื่อนไขหรือไม่ก็ได้

การหยุดนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าศาลจะได้มีคำสั่งให้หยุดนับระยะเวลาตามคำขอที่ครั้งก็ตาม เมื่อรวมระยะเวลาทั้งหมดแล้วจะต้องไม่เกินสองปี และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ศาลจะมีคำสั่งให้หยุดนับระยะเวลาตามมาตรา ๘๑/๑ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือมีคำสั่งเมื่อพ้นระยะเวลาสามปี ตามมาตรา ๘๑/๑ วรรคหนึ่งแล้วไม่ได้

คำสั่งศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๘๑/๔ เมื่อศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๘๑/๓ แล้ว หากพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป บุคคลล้มละลายอาจยื่นคำขอต่อศาลเพื่อขอให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งดังกล่าวได้

เมื่อได้รับคำขอดังกล่าว ให้ศาลกำหนดวันนัดไต่สวน และส่งสำเนาคำขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อแจ้งให้เจ้าหนี้ทั้งหลายทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ศาลอาจมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งตามมาตรา ๘๑/๓ ก็ได้

คำสั่งศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกส่วนที่ ๑๒ การอุทธรณ์ ในหมวด ๓/๑ กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ และมาตรา ๙๐/๗๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๗๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๗๙ ค่าธรรมเนียมในคดีล้มละลายให้คิดตามอัตรา ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าขึ้นศาลสำหรับค่าฟ้องหรือคำร้องขอให้ล้มละลาย ห้าร้อยบาท

(๒) ค่ายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย สองร้อยบาท เว้นแต่เป็นคำขอของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ที่ขอรับชำระหนี้ไม่เกินห้าหมื่นบาท

(ก) ค่าขึ้นศาลในกรณีที่มีการอุทธรณ์เรื่องขอรับชำระหนี้ สองร้อยบาท

(ข) ค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินให้คิดในอัตราร้อยละสามของเงินสุทธิที่รวบรวมได้สำหรับทรัพย์สินที่ไม่มีการขายหรือจำหน่ายให้คิดในอัตราร้อยละสองของราคาทรัพย์สินนั้น แต่ถ้ามีการประนอมหนี้ให้คิดค่าธรรมเนียมในอัตราร้อยละสามของจำนวนเงินที่ประนอมหนี้ ทั้งนี้แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า

ค่าธรรมเนียมนอกจากนี้ ให้คิดอัตราเดียวกับค่าธรรมเนียมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง”

มาตรา ๑๓ บุคคลธรรมดาซึ่งศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและครบระยะเวลาตามที่กำหนดในมาตรา ๘๑/๑ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ปลดจากล้มละลาย

บุคคลซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังไม่ถูกปลดจากล้มละลายตามวรรคหนึ่ง ให้ปลดจากล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยการนับระยะเวลาให้นับตั้งแต่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย

มาตรา ๑๔ บทบัญญัติมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาคดีล้มละลายที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๗๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการฟ้องคดี บังคับแก่คดีดังกล่าว

มาตรา ๑๕ ให้ประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยล้มละลายในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดให้ลูกหนี้พ้นจากการล้มละลายโดยผลของ

กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังขาดความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับผลของการพ้นจากการล้มละลาย โดยเฉพาะการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ อย่างไรก็ตามหลักการของบทบัญญัติในเรื่องนี้เป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลล้มละลายที่สุจริตได้มีโอกาสพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายสมควรคงหลักการดังกล่าวไว้ โดยยกเลิกบทบัญญัติเดิมและนำมากำหนดเพิ่มเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย นอกจากนี้ บทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลล้มละลายอาจร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายได้ซึ่งใช้บังคับในปัจจุบันนั้น ยังขาดความชัดเจนแน่นอนขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลแต่ละกรณี จึงสมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ที่ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายให้ชัดเจนเพื่อเป็นหลักประกันแก่บุคคลล้มละลายว่าหากดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดแล้วจะสามารถได้รับการปลดจากล้มละลาย และเพื่อให้บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมในคดีล้มละลายที่ใช้บังคับอยู่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวพรทิพย์ ชุนดี
วันเดือนปีเกิด	16 มกราคม 2528
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตร์บัณฑิต : มหาวิทยาลัยสยาม ปีการศึกษา 2549

